Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

NR. 5-6
DECEMBER 1995

DANSKE MUSEER

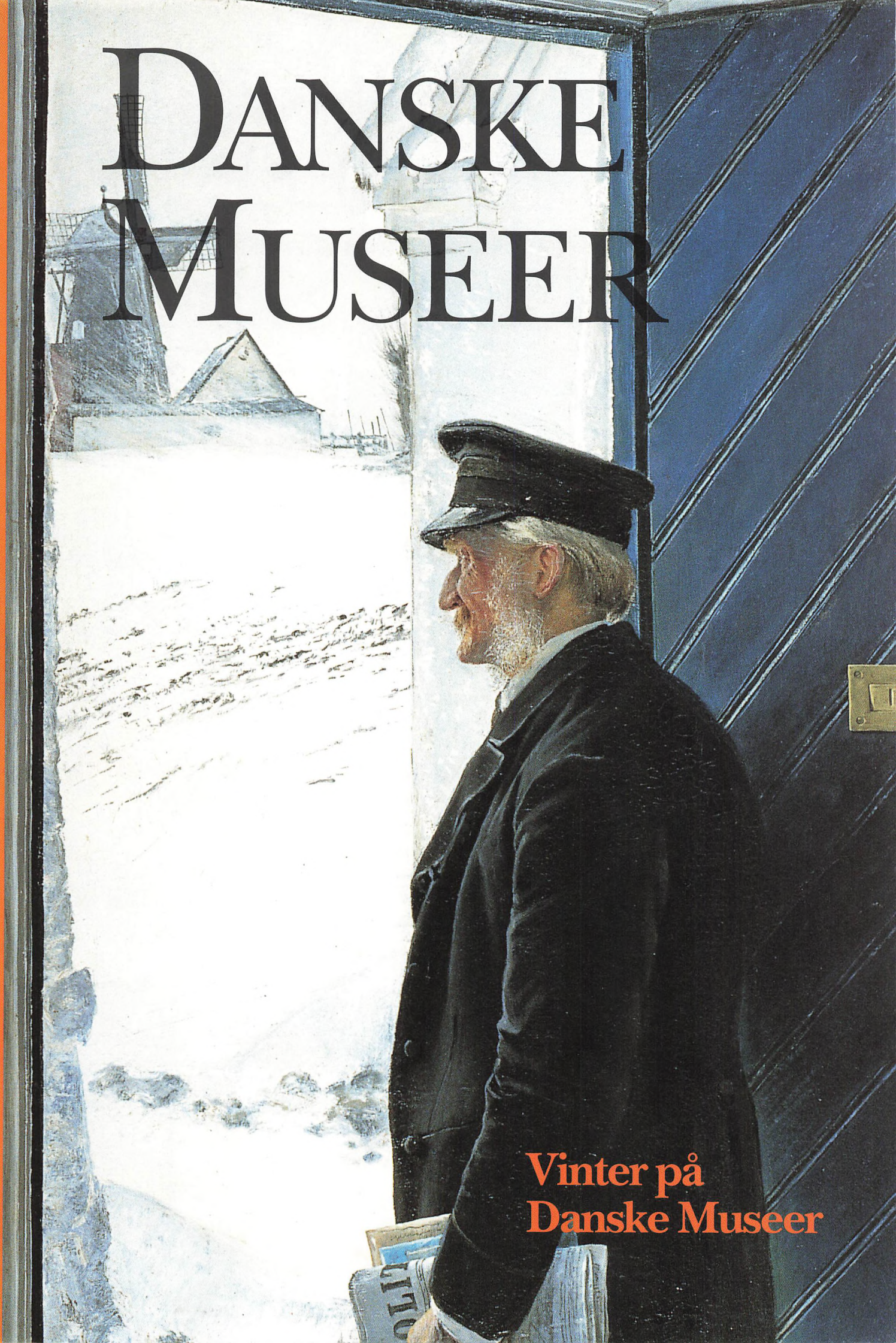

Vinter på Danske Museer

Redaktion
Frank Birkebæk
Hans Jeppesen
Tove Borre (udstillinger, nye bøger m.m.) og red. sekr.

Lay-out
Else Kierstein

Redaktionens adresse
Tove Borre, Ørslev Kloster
Hejlskovvej, 7840 Højslev
Tlf. 97 53 85 65

Hans Jeppesen
Handels- og Søfartsmuseet
på Kronborg
3000 Helsingør
Tlf. 49 21 06 85

Frank Birkebæk
Roskilde Museum
Sankt Olsgade 17, 4000 Roskilde
Tlf. 42 36 60 44

Redaktionskomité
Torben Skov
Statens Museumsnævn

Mette Skougaard
Dansk Kulturhistorisk Museumsforening

Kay W. Petersen
Foreningen af Danske Naturvidenskabelige Museer

Jesper Knudsen
Foreningen af Danske Kunstmuseer

Ekspedition og annoncer
Museumstjenesten, Sjørupvej 1
Lysgård, 8800 Viborg
Tlf. 86 66 76 66

Abonnementpris
Kr. 150,- årligt

Frist for aflevering af stof til DANSKE MUSEER
1: 22/1, 2: 1/3, 3: 22/4, 4: 17/6, 5: 12/8, 6: 14/10

Sats, repro og tryk
Rosendahls Bogtrykkeri · Esbjerg
ISSN 0904-0579

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten og udkommer 6 gange årligt. Formålet med DANSKE MUSEER er at være et debatskabende og orienterende medie der er medvirkende til at udbrede kendskabet til den danske kulturarv, museernes egenart, og arbejdsvilkår. Alle er velkomne til at sende artikler til DANSKE MUSEER. Eftertryk kun tilladt i uddrag og med tydelig kildeangivelse.

DANSKE MUSEER

ÅRGANG 8, NR. 5-6, DECEMBER 1995

INDHOLD:

Fornyelse, kvalitet og kontrol 3
Hans Jeppesen

De regionale kulturforsøg og museumsloven 4
Frank Birkebæk

Region og kultur i Frankrig 9
Jørn Christian Moesgaard

Center for maritim og regional historie 10
Morten Holm Petersen

Vi behøver ikke lade os skylle over bord 15
Hans Chr. Koch

Grus i EDB-maskineriet 17
Margrethe Floryan

Visionen Kulturnet Danmark 18
Morten Lundbæk

Arkæologi og historie 20
Per Ole Skovsbo

Vinter på danske museer 1995-96 23

Kulturlandskabet i centrum – endelig 35
Peter Dragsbo

Markedsføring som holdning 36
Marieke Burgers

Internationale sider 40

Et demonstrationsprojekt på Glyptoteket 44
Jan Stubbe Østergård

Nyt fra Statens Museumsnævn 47

Nye bøger og andre publikationer 50

Udstillinger 52

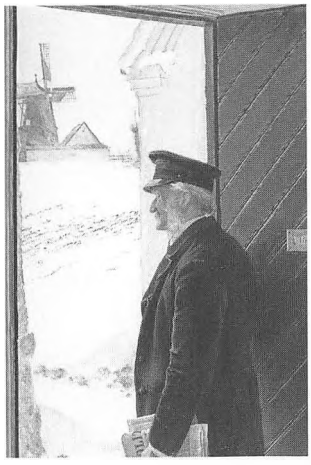

Forside:
L. A. Ring: Stygt Vejr. 1908.
Ribe Kunstmuseum

Fornyelse, kvalitet og kontrol

Fornyelse og kvalitet er ord, der af langt de fleste mennesker opfattes som entydigt positive – hvem vil dog sættes i bås som reaktionær og tilhænger af discountløsninger?
Mange vil også kunne enes om, at fornyelse blandt andet rummer, at noget eksisterende kasseres, og at kvalitet forudsætter målrettet fordybelse.
Mulighederne for at fastholde begge begreber indenfor det offentligt støttede musik- og teaterliv, folkebiblioteksområdet, de zoologiske haver og museernes verden vil blive afprøvede i de næste 3 år. Her sigtes til lov om regionale kulturforsøg, som blev yderst positivt modtaget ved førstebehandlingen i Folketinget den 1/11 1995.
Andetsteds i dette nr. af Danske Museer kan der læses mere om loven, men her skal fremhæves et væsentligt element: Hvordan skal disse for kulturområdet helt afgørende forsøg evalueres?
Om dette siger loven og bemærkningerne blot:
- at der i aftalen mellem forsøgsregionen og kulturministeren skal stå noget om evaluering
- at kulturministeren nedsætter en følgegruppe med lokalpolitiske repræsentanter og ministeren som formand
- at følgegruppen beslutter hvordan evalueringen af de afsluttende resultater skal foregå.

Hvis man ud over ministerens kontrol med forsøgsprocessen og resultaterne ønsker en faglig vurdering, så skal kulturlivets organisationer og institutioner til at skynde sig. Forsøgene begynder den 1. januar 1996.

Hans Jeppesen

Som tidligere meddelt er dette sidste nummer i årgang 1995 for Danske Museer. Redaktionen har glædet sig over den øgede mængde og kvalitet af artikler, og skal benytte lejligheden til at takke forfattere og læsere for året der gik.
De næste år vil sandsynligvis rumme endnu mere debatstof fra museernes verden, så vi vil anbefale museumsledere at tænke på en julegave til de bestyrelsesmedlemmer, der endnu ikke er faste læsere – et abonnement på DANSKE MUSEER.
Med de bedste ønsker for julen og et godt nytår.

Redaktionen

De regionale kulturforsøg og museumsloven

Af Frank Birkebæk

I skrivende stund er behandlingen i Folketinget af »Lov om regionale kulturforsøg« påbegyndt. Forslaget har mødt tilslutning fra et bredt flertal, og kulturministeren har fra talerstolen kaldt den igangsatte proces for »irreversibel«.
Som bekendt er forsøgsperioden tre til fire år og forsøgene forventes igangsat 1. januar 1996. Året 1999 kan således blive et markant år i museernes historie.
I den igangværende lovdebat må museernes opmærksomhed i høj grad være vendt mod forsøgsordningen og indholdet af den lovtekst, som beskriver ordningens vilkår. Som det er skrevet før, har museerne ikke længere deres egen intimscene, men bliver aktører på den store kulturscene, hvor vi skal besætte rollelisten sammen med – og i konkurrence med de øvrige kulturområder. Vores overvejelser må være betinget af folketingets brede tilslutning til forsøgsordningen.
Det bliver ikke længere en argumentation for og imod, men en diskussion om museernes position i kulturregionerne. Vi har tre år til at identificere museernes opgaver og beskrive museernes særlige karakter i de store begivenhedskulturelle udbud, vi kommer i konkurrence med. (Efter min opfattelse er ordet konkurrence det rigtige. Der er ingen grund til at idyllisere).
Hvis vi ikke kan løfte den opgave, er jeg overbevist om, at begrebet museum meget hurtigt vil skifte karakter og i alt for høj grad tage farve af det begivenhedsfokuserede politiske landskab, som vi skal orientere os i.
Af de væsentlige identifikationer kan nævnes:
– museernes videnskabelige forpligtelser og det simple faktum, at der ikke kan formidles uden videntilgang.
– undersøgelsesopgaverne og deres nationale karakter samt deraf afledte behov for koordinering og fagligt samarbejde.
– museernes faglige integritet og samlingernes ukrænkelighed.
– museernes internationale relationer og forpligtelser i forbindelse med den kulturpolitiske udvikling i EU.

Der er uden tvivl både fordele og ulemper for museerne i den konstruktion, som nu skal afprøves i forsøgsordningen. I bund og grund handler det om en udlægning gennem en bloktilskudslignende ordning af museerne til de kulturregioner, som meget let kan blive identiske med amterne.
Der kan vel derfor heller ikke være nogen tvivl om, at de overvejelser, der i øjeblikket foregår centralt om museumsloven, vil blive præget af kulturregionsforsøgene. Så det må vel også forventes, at det er fundamentale strukturændringer, der står på dagsordenen.
På det punkt kan museerne kun i spænding afvente nyt fra enten minister, Trojka eller Statens Museumsnævn. Og som nævnt i sidste nummer af Danske Museer vil vi så hjertens gerne snart høre om de overvejelser, der foregår og den tidsplan, der er for arbejdet.
Danske Museer vil som nævnt følge kulturregionsforsøget i Vestsjællands amt gennem rapporter fra museumsråd og museer. Nedenstående bringer vi også teksten i lovforslaget om de regionale kulturforsøg og de relevante bemærkninger til loven. Til orientering og eftertanke.

Forslag til lov om regionale kulturforsøg

Fremsat den 25. oktober 1995 af kulturministeren (Jytte Hilden)

1. Lovens formål er at styrke det lokale selvstyre, at afprøve en ny arbejdsdeling imellem stat, amtskommune og kommune, at forbedre ressourceudnyttelsen og øge den lokale indsats på kulturens område igennem regionale kulturforsøg.

2. Indholdet af hvert forsøg fastsættes i en 3-årig forsøgsaftale mellem kulturministeren og forsøgsregionen.
Stk. 2. En forsøgsregion kan være en amtskommune, en større kommune eller en gruppe af kommuner.

3. Forsøgsaftalen skal indeholde bestemmelse om:
1) arbejdsdelingen mellem kulturministeren og de kommunale myndigheder
2) hvilke mål der skal opfyldes med forsøgene
3) hvilke krav og betingelser der gælder for forsøgene
4) hvilke økonomiske vilkår der er knyttet til aftalen
5) hvilke bestemmelser der dispenseres fra, jf. § 4
6) hvorledes forsøgene evalueres.

4. Kulturministeren kan i forbindelse med forsøgsaftalerne fravige bestemmelserne i
1) Lov om musik, jf. lovbekendtgørelse nr. 142 af 28. februar 1994, for så vidt angår § 3, stk. 1, nr. 1 og 2, om at Statens Musikråd kan yde støtte til professionelle orkestres, kors og ensemblers virksomhed og til koncertaktiviteter, herunder spillesteder, festivaler, skolekoncerter og musikdramatik, § 3 c om reglerne for statens refusion på musikskoleområdet, § 3 d om reglerne for statens støtte til musikalske grundkurser ved musikskolerne, § 3 e om reglerne for statens særlige støtte til musikskolerne, § 5 om reglerne for statens tilskud til landsdelsorkestre og § 7 om reglerne for statens særlige støtte til landsdelsorkestre.
2) Lov om museer, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 31. august 1989, for så vidt angår § 11, stk. 1, nr. 1 og 3, 1. pkt., nr. 4, 5, 8 og 9, 2. – 4. pkt., nr. 11 og 12, § 11, stk. 3, § 12 og § 13, stk. 1, om reglerne for opnåelse, bevarelse og fastsættelse af tilskud til statsanerkendte museer, § 17, § 18, § 20 og § 21 om reglerne for museumsråd, § 26 og § 30, stk. 1, om reglerne for visse arkæologiske opgaver samt § 34, stk. 3 og 4, om reglerne for Statens Museumsnævns rådighedssum.
3) Teaterloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 85 af 6. februar 1992, som er ændret ved lov nr. 1104 af 21. december 1994, for så vidt angår § 12 om reglerne for statens tilskud til landsdelsscener, § 15 og § 16 om reglerne for statsrefusion af kommunernes og amtskommunernes udgifter til driften af egnsteatre, § 24, stk. 1 – 3, om teaterabonnementsordningen, og § 25 om reglerne for statsrefusion af kommunernes og amtskommunernes udgifter ved køb af forestillinger af børneteater og opsøgende teater.
4) Lov nr. 1100 af 22. december 1993 om folkebiblioteker mv., for så vidt angår § 9, stk. 1 og 2, om reglerne for centralbiblioteker, § 10 om reglerne for det rådgivende biblioteksudvalg på centralbiblioteksområdet og § 17 om reglerne for statens tilskud til udvikling inden for folke- og skolebiblioteker.
5) Lov om statstilskud mv. til zoologiske haver, jf. lovbekendtgørelse nr. 999 af 23. december 1986, som er ændret ved lov nr. 192 af 29. marts 1989, for så vidt angår § 4, stk. 1, om reglerne for statens tilskud til zoologiske haver, § 5 om reglerne om statens støtte til særlige opgaver for zoologiske haver og § 6 om reglerne for de zoologiske havers indberetningspligt over for Tilsynsrådet for Zoologiske Haver.

5. Forsøgsregionerne modtager i forsøgsperioden efter aftalen med kulturministeren en årlig kulturel rammebevilling til de kulturelle aktiviteter, der er omfattet af forsøgsaftalen.
Stk. 2. Forsøgsregionen kan inden for rammerne af forsøgsaftalen råde over den kulturelle rammebevilling til kulturelle formål, herunder tildele stipendier til kunstnere.

6. Loven træder i kraft den 1. januar 1996 og har gyldighed til og med den 31. december 1999.

7. Når forsøgsaftalerne er indgået, bekendtgøres der i Lovtidende meddelelse herom. I meddelelsen gives der oplysning om, hvilke bestemmelser der fraviges ved aftalen, og hvor man kan gøre sig bekendt med aftalerne.

8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Uddrag af bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Kulturministeriet igangsatte i 1993 en kulturpolitisk redegørelse, der gennem en række publikationer skulle give et samlet billede af den kulturpolitiske udvikling på Kulturministeriets område. Redegørelsen er blevet afsluttet med det sammenfattende bind, Den Danske Kulturmodel. Bogen trækker resultaterne af redegørelsen op og giver forslag til, hvilken vej kulturpolitikken bør gå. Der peges blandt andet på behovet for en opprioritering af den regionale kulturpolitik, og i den sammenhæng efterlyses en mere entydig arbejdsdeling imellem stat, amtskommune og kommune. Forslaget er i overensstemmelse med Kulturministeriets overvejelser på området, og ministeriet har derfor fulgt anbefalingen og taget initiativ til at etablere en række regionale kulturforsøg rundt om i landet.
Det foreliggende lovforslag går ud på at skabe retsgrundlaget for disse forsøg. Kulturministeren skal i forbindelse med forsøgene have mulighed for at dispensere fra en række af de gældende regler på musik-, museums-, teater-, biblioteks- og zoo-området. Der skal således kunne dispenseres fra de regler, der beskriver kompetencefordelingen imellem staten og det regionale/lokale niveau, herunder reglerne der beskriver tilskuds- og refusionsordningerne på de nævnte områder. Endvidere skal der gives mulighed for yderligere frihedsgrader i forhold til den gældende lovgivning i forbindelse med forsøgene.

2. Formålet med forsøgene er at:
- give større dispositionsfrihed på det regionale/lokale niveau og sætte fokus på mål og resultater i en regional kulturpolitik i stedet for detailstyring gennem øremærkede tilskud til enkeltaktiviteter.
- inspirere til regional og lokal udvikling og opprioritering af kulturaktiviteter
- skabe grundlag for, at den regionale/lokale prioritering af kulturaktiviteter i højere grad betinges af lokale forhold frem for statslig styring
- sikre en bedre udnyttelse af ressourcerne gennem regional/lokal koordinering og arbejdsdeling
- præcisere ansvarsfordelingen mellem stat, amt og kommuner og samle det økonomiske ansvar for kulturaktiviteterne det samme sted.
- understøtte og videreudvikle de professionelle kulturelle institutioner og produktionsmiljøer i regionen med vægt på kvalitet
- respektere armslængde-princippet, sådan at der på det lokale/regionale plan sikres balance mellem det politiske ansvar og den kulturfaglige og kunstneriske sagkundskab og frihed.

3. Der planlægges etableret forsøg i følgende 5 regioner med start 1. januar 1996:
- Vestsjællands Amtskommune
- Storstrøms Amtskommune
- Odense Kommune
- Århus Kommune
- 5 kommuner i Salling-Fjendsegnen, Sallingsund, Sundsøre, Spøttrup, Skive og Fjends.

Forsøgsregionen kan således være en amtskommune, en større kommune eller en gruppe af kommuner.
Herudover er det planen at starte yderligere nogle få forsøg 1. januar 1997.

4. Gennem forsøgene etableres en ny arbejdsdeling imellem staten og forsøgsregionen. Regionen overtager i forsøgsperioden en række af statens opgaver inden for musik-, museums-, teater-, biblioteks- og zoo-området og udstyres i den forbindelse med et sæt nærmere angivne frihedsgrader i forhold til den gældende lovgivning på disse områder. Udgangspunktet for opgavefordelingen er, at staten fortsat varetager de egentlige nationale opgaver, mens opgaver, som burde have en mere lokal forankring, og hvor staten hidtil har inspireret det amtskommunale og kommunale niveau ved at yde statstilskud eller refusion, lægges ud til regional/lokal forvaltning.

5. Det nærmere indhold af de enkelte forsøg fastsættes i en 3-årig forsøgsaftale mellem kulturministeren og forsøgsregionen. Hvor forsøgsregionen består af flere kommuner, indgås aftalen med samtlige kommunalbestyrelser.
Hver aftale beskriver de overordnede målsætninger for forsøgene samt de særlige mål, som den pågældende region påtager sig at søge opfyldt.
Endvidere beskriver aftalerne opgavefordelingen imellem staten og forsøgsregionen, hvilke statslige opgaver og forpligtelser forsøgsregionen overtager, hvilke krav og betingelser der gælder for forsøgene, herunder de økonomiske vilkår, og endelig beskriver aftalerne, hvilke bestemmelser der dispenseres fra i de pågældende forsøg, og hvorledes forsøgene skal evalueres.
Når forsøgsregionerne på de enkelte områder overtager statens opgaver og forpligtelser, vil det fremgå af aftalen, hvorledes dette ansvar skal varetages. I enkelte tilfælde indebærer overtagelsen af ansvaret et begrænset råderum for forsøgsregionen, idet regionen stort set forpligter sig på samme vilkår som staten,

men i andre tilfælde indebærer overtagelsen større frihedsgrader for forsøgsregionen. Regionen kan i disse tilfælde foretage betydelige omprioriteringer, herunder sammenlægge eller i yderste konsekvens nedlægge aktiviteter/institutioner, inden for det pågældende ansvarsområde. Lovfæstede institutioner vil naturligvis ikke kunne nedlægges.

6. Til gennemførelse af de nævnte opgaver og målsætninger modtager forsøgsregionen i forsøgsperioden en årlig kulturel rammebevilling, som forsøgsregionen inden for rammerne af forsøgsaftalen kan disponere over til kulturelle formål. Ved forsøgsaftalen fastsættes endvidere minimumsbeløbet af forsøgsregionens medfinansiering. Hvis der med virkning for forsøgsperioden sker en reduktion i denne medfinansiering, vil den kulturelle rammebevilling blive reduceret tilsvarende.
Størrelsen af den kulturelle rammebevilling beregnes ud fra Kulturministeriets forventede tilskud til de af aftalen omfattede aktiviteter i forsøgsperioden på grundlag af de regler, der ville være gældende, hvis ikke forsøget var indgået. Dertil kommer en nærmere fastsat andel af en særlig forsøgspulje, som søges afsat af tipsmidlerne til forsøgene. Forsøgspuljen skal udgøre 10 mio. kr. i 1996, 15 mio. kr. årligt i 1997 og 1998, og 5 mio. kr. i 1999.
Hvis der med virkning i forsøgsperioden sker ændringer i Kulturministeriets lovgivning, som indebærer forøgelse af de statslige tilskud på områder, som er omfattet af aftalerne, vil den kulturelle rammebevilling blive reguleret tilsvarende.
Den kulturelle rammebevilling vil blive udbetalt ratevis kvartalsvis forud. Bevillingen vil i forsøgsperioden blive opregnet med Finansministeriets opregningsprocent for »tilskud til anden virksomhed« i de pågældende finansår.
Medmindre andet fremgår af forsøgsaftalen, vil der i forsøgsperioden ikke blive givet yderligere tilskud fra Kulturministeriet til de institutioner og aktiviteter, der er omfattet af forsøgsaftalen.
I de tilfælde, hvor dele af de puljer, der administreres af de statslige råd og nævn under Kulturministeriet, er lagt ind i den kulturelle rammebevilling, kan det ikke forventes, at de pågældende organer vil bevilge yderligere tilskud til de pågældende aktiviteter i forsøgsperioden.

7. Kulturministeren nedsætter en gruppe til at følge de regionale kulturforsøg. Følgegruppen sammensættes af lokalpolitiske repræsentanter for forsøgsregionerne og har kulturministeren som formand.
Forsøgsregionerne rapporterer om forsøgets forløb med 2 delrapporteringer og en afsluttende rapport, som afleveres til Kulturministeriet. For forsøgene, som starter den 1. januar 1996, afleveres 1. rapport den 1. marts 1997, 2. rapport den 1. marts 1998 og den afsluttende rapport den 1. oktober 1998. For forsøgene, som starter den 1. januar 1997, er de tilsvarende datoer den 1. marts 1997, 1. marts 1999 og den 1. oktober 1999.
Rapporterne skal indeholde regnskab for den kulturelle rammebevilling og den dertil knyttede medfinansiering, samt en beskrivelse af forsøgenes forløb. Rapporterne sendes til høring i følgegruppen, der tager stilling til, hvordan den afsluttende evaluering skal foregå.

8. Vedrørende lovforslagets økonomiske konsekvenser bemærkes:
Det økonomiske grundlag for forsøgsloven er at sammensætte den kulturelle rammebevilling af de statslige tilskud, jf. den gældende lovgivning, som forsøgsregionerne kunne forvente at få tildelt i forsøgsperioden til de aktiviteter, som er nævnt i forsøgsaftalerne, jf. pkt. 4 og 5. Herudover vil kulturministeren på aktstykke søge Finansudvalgets tilslutning til, at der af de alment kulturelle tipsmidler afsættes midler til en særlig forsøgspulje. Forsøgspuljebeløbet vil indgå i forsøgsregionernes kulturelle rammebevilling.
Forsøgsloven har ingen statslige eller kommunaløkonomiske konsekvenser ud over den forsøgspulje, der forventes afsat af de almenkulturelle tipsmidler.

9. Vedrørende lovforslagets administrative konsekvenser:
Lovforslaget har ingen væsentlige administrative konsekvenser.

10. Vedrørende lovforslagets EU-retlige konsekvenser:
Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

11. Vedrørende lovforslagets miljømæssige konsekvenser:
Lovforslaget indeholder ingen miljømæssige konsekvenser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Ad § 1
Formålsbestemmelsen i § 1 indeholder en kort angivelse af de centrale hensyn bag projektet med de regionale kulturforsøg som helhed.

Ad § 2
Bestemmelsen i § 2, stk. 1, giver kulturministeren hjemmel til at indgå 3-årige aftaler om regionale kulturforsøg med forsøgsregionerne.
Bestemmelsen i § 2, stk. 2, beskriver en forsøgsregion. En forsøgsregion kan være en amtskommune, en større kommune eller en grupppe af flere mindre kommuner.

Ad § 3
Bestemmelsen i § 3 indeholder regler om forsøgsaftalernes indhold.

Ad § 4
Bestemmelsen i § 4 giver kulturministeren hjemmel til i forbindelse med forsøgsaftalerne at fravige en række bestemmelser i en række love på Kulturministeriets område. Det drejer sig om bestemmelser i lovgivningen på musik-, museums-, teater-, biblioteks- og zooområdet.

Museumsområdet

Bestemmelsen i § 4, stk. 1, nr. 2, giver kulturministeren hjemmel til at fravige følgende bestemmelser i lov om museer, jf. lovbekendtgørelse nr. 584 af 31. august 1989:
§ 11, stk. 1, nr. 1 og 3, 1. pkt. nr. 4, 5, 8 og 9, 2. – 4. pkt., nr. 11 og 12, § 11, stk. 3, §§ 12 og 13, stk. 1, om reglerne for opnåelse, bevarelse og fastsættelse af tilskud til statsanerkendte museer. I forbindelse med forsøgene kan forsøgsregionen overtage statens forpligtelse til at yde tilskud til de statsanerkendte museer i regionen, og statstilskuddet hertil overføres som en del af regionens kulturelle rammebevilling. Bestemmelserne i § 11, stk. 1, om ansvarsområde, om udskillelse af genstande fra samlingerne, om faguddannet heltidsbeskæftiget leder, om deltagelsen i det nationale og regionale samarbejde med andre museer samt om indberetning til det kulturhistoriske centralregister og det centrale register over kunstværker kan dog ikke fraviges i forsøgsperioden.
Forsøgsregionen kan i forsøgsperioden omfordele midlerne til de statsanerkendte museer i regionen og anvende midler fra den kulturelle rammebevilling til andre formål, herunder til regionens ikke-statsanerkendte museer. Eventuelle tilskud til ikke-statsanerkendte museer i forsøgsperioden medfører ikke, at der opnås statsanerkendelse ved forsøgsperiodens udløb. Der sker ikke formel statsanerkendelse af nye museer i forsøgsregionerne i forsøgsperioden, men i forhold til de forsøgsregioner, hvor der foreligger

ansøgninger og forventning om statsanerkendelse i forsøgsperioden, tages der hensyn hertil ved fastlæggelsen af størrelsen af regionens kulturelle rammebevilling. Statens Museumsnævn kan i forsøgsperioden behandle ansøgninger fra en forsøgsregion om statsanerkendelse af museer med henblik på formel anerkendelse ved forsøgsperiodens udløb.
I forbindelse med forsøgene kan de regler, der måtte være gældende i henhold til § 11, stk. 3, fraviges i forsøgsperioden.
§§ 17, 18, 20 og 21 om reglerne for museumsråd. I forbindelse med forsøgene kan forsøgsregionen i forsøgsperioden ændre rådets sammensætning og opgaver, og statstilskuddet til museumsrådet i regionen overføres som en del af regionens kulturelle rammebevilling. Dette gælder, hvor forsøgsregionen er en amtskommune. I de øvrige forsøgsregioner forudsættes det, at museerne i forsøgsregionen fortsat deltager i arbejdet i de pågældende amtsmuseumsråd i forsøgsperioden. I forbindelse med forsøgene kan de regler, der måtte være gældende i henhold til § 21, fraviges i forsøgsperioden.
§ 26 og § 30, stk. 1, om reglerne for visse arkæologiske opgaver. I forbindelse med forsøgene kan forsøgsregionen i forsøgsperioden, såfremt Rigsantikvaren og Det Arkæologiske Nævn giver tilslutning hertil, overtage visse af rigsantikvarens arkæologiske opgaver, og den tilsvarende andel af bevillingerne til de arkæologiske opgaver overføres som en del af regionens kulturelle rammebevilling.
§ 34, stk. 3, om at Statens Museumsnævn fastsætter fordelingen af museernes rådighedssum. I forbindelse med forsøgene kan forsøgsregionen få overført midler fra nævnets rådighedssum som en del af regionens kulturelle rammebevilling. Det drejer sig om midler til enkelte museers løsning af særlige opgaver og midlertidig støtte til enkelte museer. Forsøgsregionen overtager i disse tilfælde forpligtelsen i regionen til at yde støtte til de pågældende formål. Forsøgsregionens museer kan fortsat søge støtte af rådighedssummen til de formål, der forbliver administreret af Statens Museumsnævn.
§ 34, stk. 4, om kulturministerens adgang til at fastsætte regler om rådighedssummens fordeling. I forbindelse med forsøgene kan de regler, der måtte være gældende i henhold hertil, fraviges i forsøgsperioden.

Konference »Multimedia i reiseliv og museer« 96

Høgskolan i Lillehammer (Senter for Livslang Læring) skal i samarbejde med Maihaugen – De Sandvigske Samlinger og reiselivsselskapet Olympia Utvikling Troll Park arrangere en konference om multimedia i reiseliv og museer.
Konferencen finder sted på Maihaugen og Høgskolen i Lillehammer **14 og 15. marts 1996.**
Temaer i programmet vil hovedsagelig blive multimedia i museer og oplevelsesindustrien set i nordisk/britisk perspektiv. Derudover vil der blive generelle temaer som rejselivpræsentationer i Internet, copyright i brugen af digitalt materiel, hvordan mennesker kommunikerer med en maskine, norsk og europæisk strategi for rejseliv og brug af multimedia. Der bliver også mulighed for deltagelse i workshops.
Programmet ventes at være klar i begyndelsen af december 1995.

Nærmere oplysning og tilmelding: Mette Villand, Senter for Livslang Læring, Høgskolen i Lillehammer, Postboks 1004, Skurva, 2601 Lillehammer, Norge. Tlf. +47 61 28 82 42.

Musée des Antiquites Rouén, Frankrig

Redaktionen af Danske Museer har bedt mig skrive om statslig regional kulturpolitik i Frankrig med særligt henblik på museer. Min baggrund for at udtale mig herom er, at jeg på tredje år som åremålsansat varetager møntsamlingen på det amtslige arkæologiske museum i Seine-Maritime, ca. 150 km vest for Paris. Desuden har jeg tidligere været studentermedhjælp på andre museer, f.eks. det kommunale museum i Evreux. Jeg har således inside kendskab til dagligdagen på større (Seine-Maritime har ca. 1,2 mill. indb.) og mellemstore museer (Evreux har ca. 50.000 indb., hvilket er en forholdsvis lille by efter franske forhold). Jeg har ligeledes jævnlig kontakt til andre museer på lokalt og nationalt plan. Derimod har jeg ikke taget Den store Museumsjuristeksamen, jeg kan ikke alle paragrafferne udenad. De følgende linjer bliver således et snapshot af den delmængde af virkelighed, som sådan en som jeg kommer i kontakt med.
Udgangspunktet er den decentraliseringspolitik, som den socialistiske regering indledte i 1980'erne. Den har konkretiseret sig på 2 niveauer. For det første har staten regionaliseret en del af sine opgaver, deriblandt visse sider af kulturpolitikken. Da statsamtet blev anset for at være for lille og for mangfoldig en enhed til det formål, skabte man 22 regioner, placeret mellem de 95 amter og den fjerne stat. Samtidig har amtsrådene fået mere autonomi, større virkefelt og flere midler, og de nye regionalråd begynder ligeledes så småt at føre deres egen politik, bl.a. på kulturområdet.

Region og kultur i Frankrig

Af Jens Christian Moesgaard

Museerne og staten

Ved en sammenligning mellem danske og franske museer er det første, der springer i øjnene, de sidstnævntes manglende ansvar i forhold til staten. Ingen taler om indsamlingsforpligtelse eller forpligtelse til at opbevare udgravningsgenstande. Museerne er ikke statens agentur i udgravningspolitikken. Indenfor mit område, numismatikken, har Nationalbibliotekets Møntkabinet (modstykket til Den kongelige Mønt- og Medalje Samling) ingen forpligtelse til at identificere mønter fundne i den franske muld. Sammenfattende kan man sige, at museerne formelt set ikke varetager statsopgaver. På den anden side kan museer være statskontrollerede. Det kan de blive efter ansøgning ved at opfylde en række minimumskrav: Først og fremmest angående samlingens kvalitet og relevans, dernæst en række krav til opbevaring og registrering. Der er en statslig, kulturministeriel instans, placeret i Paris, Direction des Musées de France (DMF), der i første omgang afgør, om et museum kan blive statskontrolleret eller ej, og dernæst føres et minimumsopsyn med det. Fordelen ved at være statskontrolleret er, at den giver adgang til statstilskud. Det skal dog understreges, at – i det mindste i de tilfælde, jeg kender til – betales selve driften af lokalmyndigheden: amt, kommune eller fælleskommunalt råd i den ene eller anden kombination. Statstilskuddene vedrører hovedsageligt indkøb af genstande, restaureringer, bogudgivelser og udgifter til udstillinger og tildeles efter ansøgning fra det pågældende museum. Pengene administreres af en kulturministeriel instans på regionalt plan, men f.eks. hvad angår tilskud til indkøb af genstande, kan kun sådanne, som har fået en positiv udtalelse fra DMF's kunstneriske råd i Paris, komme i betragtning. Den statslige museumspolitik bestemmes og administreres således i vid udstrækning fra centralt hold. DMF er ikke opdelt i regionale direktioner i modsætning til den arkæologiske administration, som vi vil se det om lidt. Hovedinitiativet ligger hos de enkelte museer, hverken i Paris eller i den regionale instans.

Museerne og regionen, arkæologi

En del andre ting foregår på regionalt niveau. F.eks. er den franske museumsinspektørforening inddelt i regionale sektioner, som holder jævnlige møder. Men dette vedrører naturligvis kun indirekte den statslige museumspolitik.
Situationen er helt anderledes på det arkæologiske område. Som nævnt ovenfor har museerne ingen udgravningsforpligtelse. Den statslige kontrol med arkæologien er udlagt til regionale delegationer, der som følge af decentaliseringen får mere og mere beslutningsmagt. Dette falder sammen med et forsøg fra statens side på at stramme grebet omkring arkæologien. Frankrigs arkæologi har længe været kendt for at være bagud i forhold til England, Skandinavien, Tyskland, Polen osv. Tidligere har det været karakteriseret ved et antal store forskningsudgravninger, ledet af forskere af internationalt format, suppleret af en underskov af udgravninger ledet af foreninger med frivillig arbejdskraft.
Den regionale arkæologiadministration udstedte gravningstilladelsen og udgravningslederen var forpligtet til at udfærdige og aflevere en rapport. Dette resulterede naturligvis i udgravninger af varierende kvalitet, fra det fremragende til det elendige, men det sikrede et bredt folkeligt engagement i arkæologien.
Denne arkæologi er ved at forsvinde som følge af statens politik, der især favoriserer udbygningen af nødudgravningssektoren med professionel arbejdskraft.
Dette er i sig selv ikke dårligt, men det burde ikke udelukke en sameksistens mellem de forskellige typer. Ellers risikerer man, at det brede engagement forsvinder til fordel for en management-minded administration, der kun er interesseret i prisen på udgravningen af en m^2.
Opsplitningen mellem museer og udgravningskompetence sætter problemet angående opbevaring af udgravningsgenstande på dagsordenen. Museerne har ingen forpligtigelser til at tage genstandene, og nogle museer vil kun have de hele, udstillingsegnede genstande.
Enhver deponering medfører et større bureaukrati, idet den regionale arkæologiske administration og den lokale myndighed, der står for museet, skal underskrive en kontrakt desangående. Det siger sig selv, at denne flerstrengethed medfører problemer af manglende overskuelighed af materialet.
Ovenstående skulle have vist, at det franske og det danske museumsvæsen er opbygget efter forskellige principper og tilhører helt forskellige traditioner.
I det virkelige liv er Frankrig ikke helt så centralistisk, som man almindeligvis tror.

Center for maritim og regional historie

Et nyt initiativ i den museale forskning

Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg har i samarbejde med Aarhus Universitet oprettet Center for Maritim og Regional Historie. I artiklen beretter Morten Hahn-Pedersen og Poul Holm om baggrunden for initiativet og formålet med centrets arbejde.

Af Morten Hahn-Pedersen og Poul Holm

Kvalitet er nøgleordet

De danske museers formål er at varetage Danmarks kulturarv i alle dens mange aspekter. I museumsloven er varetagelsen af denne opgave opdelt i fire hovedfelter, nemlig indsamling, bevaring, forskning og formidling. I princippet fremstår de fire hovedopgaver som ligeværdige, men praksis viser, at opgavernes prioritering afhænger af forhold, som bl.a. det enkelte museums økonomiske og mandskabsmæssige ressourcer.
Generelt har de senere års økonomiske stramninger bevirket, at museerne har søgt at imødegå økonomisk stagnation eller tilbagegang gennem øget egenfinansiering. Da øget egenindtægt primært stammer fra entréindtægter, har der været en tendens til at opprioritere formidlingssiden, da det er denne faktor, som formodes at lokke kunderne til.
Denne udvikling forstærkes iøvrigt af lokal- og regionalpolitiske ønsker om, at den enkelte kommune eller det enkelte amt råder over en eller flere attraktioner, som til gavn for næringsliv og skattegrundlag kan lokke turister og andet godtfolk til området.
Hvis man lader sig styre af behovet for egenfinansiering og politiske ønsker om flere turister, og herudfra alene anvender besøgstallenes størrelse som udtryk for et givet museums succes, er man imidlertid ilde faren. Dels kan man hurtigt komme til at give køb på museets basale antikvariske opgaver, dels kan den kommercielle glæde bliver kortvarig, såfremt formidlingen ikke baseres på et seriøst museumsarbejde i form af indsamling, bevaring og forskning. Der er nemlig i princippet ingen forskel på at »sælge« museer og et hvilket som helst andet produkt: Holder kvaliteten ikke, bliver der oftest kun tale om éngangssalg, men det interessante er nu engang – hvis vi fortsat skal holde os til en rent forretningsmæssig terminologi – gensalget!
Set i dette lys er kvalitetssikring af det basale museumsarbejde af altafgørende betydning for en sund udvikling af det enkelte museum såvel i en museal som en kommerciel sammenhæng.

Blandt de museale hovedopgaver må kvalitetssikringen nødvendigvis begynde i forskningen. Det er via forskningen, at man sikrer det overblik og den viden, som er udgangspunktet for såvel en relevant og repræsentativ indsamling som en korrekt og hensigtsmæssig bevaringsindsats. Og det er forskningens stadige tilvejebringelse af ny viden, som er grundlaget for aktuel og vedkommende formidling. Den succesfulde museumsformidling opstår i en lykkelig symbiose mellem de forskellige basale museumsopgaver og baserer sig på autensitet, på at kunne fremvise de ægte genstande, og på at kunne videregive et videnskabeligt korrekt og holdbart billede af denne eller hin problemstilling på en spændende og engagerende facon.

Opprioritering af forskningen

Sådanne overvejelser, der jo er ganske velkendte i dansk museumsverden, men som set i lyset af den aktuelle museumslovsdebat nok tåler gentagelse, fik

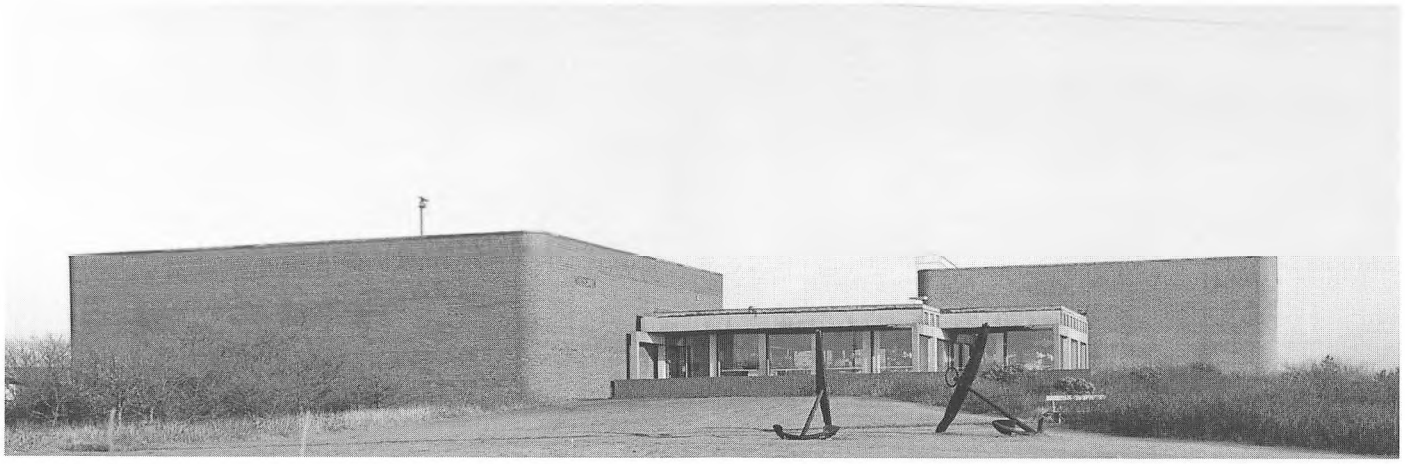

Fiskeri- og Søfartsmuseet, Saltvandsakvariet i Esbjerg har nu føjet et Center for Maritim og Regional Historie til sin aktivitetsflade.

for 5-6 år siden Fiskeri- og Søfartsmuseet til at opprioritere forskningsdimensionen i museets arbejde. Siden er den videnskabelige stab blevet udvidet, og de enkelte videnskabelige medarbejderes forskningsret og -pligt grundfæstet i stillingsbeskrivelser og organisationsstruktur. Det umiddelbare resultat af denne disposition har kunnet måles kvantitativt i en forøget forskningsproduktion i form af bl.a. artikler og bøger af museets videnskabelige medarbejdere og kvalitativt i det faktum, at museets i 1991 producerede sin første dr.phil. I samme periode er museets forlagsvirksomhed blevet intensiveret, hvilket også har givet andre end institutionens egne ansatte mulighed for at publicere forskningsresultater. Sideløbende hermed har institutionen bevidst satset på at få oversat det bedste af husets videnskabelige arbejde til hovedsprogene, hvilket har medført en betydeligt forøget international kontaktflade, samtidig med at flere af husets videnskabelige medarbejdere er blevet fuldt integreret i internationale forskningsnetværk. Sidegevinsten har været mængder af ny inspiration og nye tilgangsvinkler til museets emneområde, hvilket allerede har sat sig spor i såvel indsamling som formidling, men som på sidstnævnte felt først for alvor vil komme til udtryk i forbindelse med opbygningen af de nye udstillinger i museets kommende udvidelse.

Hvorfor et forskningscenter?

Set ud fra et institutionssynspunkt er der grund til at glæde sig over denne udvikling – ikke mindst fordi den også er fulgt på vej af øgede besøgstal og styrket økonomi – men det stod allerede for et par siden klart, at der stadig var – og fortsat er – forhold, som kan effektiviseres og forbedres:

1. På danske universiteter findes der ikke nogen egentlig mulighed for at uddanne eller specialisere sig i maritimhistorie. Konsekvensen er, at nyudklækkede kandidater, som ansættes på maritime museer, skal bruge den første tid som inspektør til at specialisere sig i den historie, de er ansat til at varetage.
2. Når viden og kontakter efter en tid er opbygget til glæde for såvel individ som institution, står man set fra institutionens side med det problem, at begge dele oftest er stærkt bundet til den enkelte medarbejder, hvis forbliven på institutionen langt fra er en given sag. Kommer der et bedre tilbud fra anden side, risikerer man med andre ord at have et kontinuitetsproblem.
3. Trods såvel nationale som internationale kontakter kan det daglige videnskabelige miljø på selv store museer være beskedent, idet det primært begrænser sig til relativt få faginspektører samt eventuelt nogle få specialister med en anden uddannelsesbaggrund.

Opgaven bestod med andre ord i at få skabt et forskningsmiljø og hermed forbundne løn- og ansættelsesvilkår, som var attraktive nok til at holde på gode medarbejdere samtidig med, at nye blev trukket til. Herudover gjaldt det om at finde en konstruktion, som muliggjorde uddannelse af kandidater i maritimhistorie.

Løsningen blev i første omgang at underkaste Fiskeri- og Søfartsmuseets forskningsafdeling de vilkår, som er gældende for sektorforskningsinstitutioner, og dernæst via en centerdannelse at knytte museets forskning direkte til et universitet.

Fra ide til realitet

Det stod fra overvejelsernes start i slutningen af 1992 klart, at gennemførelsen af et sådant projekt ikke blot ville stille økonomiske krav, men også kunne få faglige konsekvenser. Det måtte nemlig være et selvfølgeligt krav, at de videnskabelige medarbejdere, der skulle tilknyttes centret som fast stab, kunne stå for en videnskabelig evaluering på universitært lektorniveau, idet det af hensyn til centrets gennemslagskraft er nødvendigt, at det til enhver tid råder over seniorforskere. For de øvrige videnskabelige medarbejdere ville der blive givet to alternativer: enten mulighed for tilegnelse af en ph.d.-grad i løbet af et nærmere bestemt åremål med efterfølgende indkorporering i centrets faste stab eller fortsat ansættelse som inspektør ved museet uden for stillingsstrukturen, dvs. uden forskningsforpligtelse.

Efter indledende sonderinger blev Aarhus Universitet fra sommeren 1993 museets sparringspartner i realiseringen af planerne. De meromkostninger, som projektets realisering i første omgang ville påføre museet, blev klaret via en entréforhøjelse ved årsskiftet 1993/94, og i foråret 1994 blev to af museets kulturhistoriske medarbejdere underkastet en uafhængig videnskabelig evaluering, som endte med kompetenceerklæringer som henholdsvis forskningsprofessor og -lektor i maritim kultur og historie. På denne baggrund kunne museet i efteråret 1994 gennemføre de afsluttende forhandlinger med Aarhus Universitet om den endelige etablering af Center for Maritim og Regional Historie (efterfølgende CMRH). Den første ph.d.-studerende, museumsinspektør Mette Guldberg, er startet ved centeret, og der arbejdes på at skaffe finansiering til flere projekter.

Siden slutningen af 1980'erne har Fiskeri- og Søfartsmuseet involveret sig stadig kraftigere i internationale forskningsnet. Blandt andet arrangerede museet i 1991 den anden Nordsø-konference med deltagelse fra 10 europæiske nationer samt Australien og Canada.

Centrets formål og organisation

I centrets navn indgår ordene »maritim« og »regional«. Maritimhistorie skal forstås som studiet af menneskets udnyttelse af havet som ressource og transportvej, og regionalhistorie er studiet af sociale og økonomiske aktivitetsfelter i et geografisk rum. Centrets forskningsprofil er kombinationen af det maritime og regionale i en syntesestræbende historieskrivning. Centret har som geografisk interessefelt Nordatlantens, Nordsøens og Østersøens kystsamfund fra middelalder til i dag. CMRH lægger særlig vægt på den sydvestjyske regions udviklingshistorie i samspillet mellem kyst og indland.
Centrets opgaver er:

1) at danne ramme for centrets egne forskningsprojekter
2) at være arbejdsplads for stipendiater
3) at initiere regionale og internationale samarbejdsprojekter
4) at være mødested og diskussionsforum for danske maritime og regionale historikere

Centrets faste stab udgøres, som nævnt, af videnskabelige medarbejdere ved Fiskeri- og Søfartsmuseet, og CMRH virker yderligere gennem projektansatte. Man ønsker at tilknytte ph.d.-studerende, gerne ved international udveksling. Centret udbyder et ph.d.-kursus ved Aarhus Universitet, og centrets studerende har ret til at følge universitetets ph.d.-kurser.
CMRH er oprettet efter reglerne for forskningscentre ved universiteterne for en forsøgsperiode på fem år, som afsluttes med en ekstern videnskabelig evaluering. Centrets forskning vejledes af et rådgivende videnskabeligt udvalg, og den videnskabelige bedømmelse af centret varetages af det humanistiske fakultet ved Aarhus Universitet.

Centrets internationale placering

Maritimhistorien er en ny disciplin, som først for alvor er slået igennem i 1980'erne. Den repræsenterer en samlet social og økonomisk tilgang til felter som handelssøfart, fiskeri, orlogsflåde, havnebyer og værfter, kystbefolkning og kontakter over havene. Disse felter er ofte tidligere blevet betragtet isoleret og ofte ud fra en samler- og dokumentationsmæssig interesse snarere end ud fra et videnskabeligt synspunkt.
Maritimhistorien er et fremtrædende element i omkring tohundrede universitetslæreres undervisning og forskning over hele verden, væsentligst i den engelsksprogede del. Det meste af denne aktivitet er spredt og ukoordineret, men der er dannet enkelte forskningscentre. CMRH vil lægge vægt på at opretholde og udbygge den tætte kontakt til de andre eksisterende forskningscentre i verden, nemlig Maritime History Research Unit ved Memorial University of Newfoundland i Canada, Program in Maritime History and Underwater Research ved University of East Carolina i USA, Centre for Maritime History ved University of Exeter i England, Scottish Institute of Maritime Studies i St. Andrews i Skotland og lærestolen i maritim historie ved universitetet i Leiden i Holland. Desuden vil der blive arbejdet på et udbygget samarbejde med Grundforskningsfondens Marinarkæologiske Center i Roskilde.
Som følge af maritimhistoriens pr. definition internationale karakter eksisterer der et betydeligt samarbejde mellem det begrænsede antal forskere. CMRH vil fra starten være stærkt placeret i dette samarbejde, idet man allerede deltager i følgende netværk:

Vestjylland og Verden
- et forskningsnetværk med deltagere fra universiteter, museer og arkiver i Danmark, Nordtyskland og Holland. Netværket studerer Vestjyllands regionale udviklingshistorie med udgangspunkt i regionens handels- og kulturkontakter med omverdenen. Centret deltager i projektet dels ved at forske i de maritime samfunds kontakter, dels ved at tilbyde arbejdsplads for eksterne forskere med interesse for netværket. Medarbejdere ved centret er medarrangører af netværkets konferencer og medudgivere af konferencepublikationer.

Nordsø-konferencerne
- afholdes hvert andet år med temaer i Nordsøens maritime historie og deltagelse af ca. 50 forskere fra landene omkring Nordsøen. Medarbejdere ved centret er medarrangører og medudgivere af konferencepublikationer og deltager i det råd, som sikrer konferencernes økonomiske grundlag.

Selskabet for de De Nordlige Haves Historie
- er et forum for maritimhistorisk forskning fra Nordatlanten til Baltikum med deltagelse fra USA, Canada, Rusland og alle berørte europæiske nationer. Centret er ansvarligt for afholdelsen af den ottende konference for de nordlige haves historie, som afholdes i 1997. Poul Holm er præsident for Selskabet i årene 1994-97 og medudgiver af Selskabets årbøger.

Third International Conference of Maritime History
Centret arrangerer den tredje verdenskonference for International Maritime Economic History Association i år 2000.

International Journal of Maritime History
- er udkommet fra 1989 som det anerkendte fagtidsskrift. Centermedarbejdere deltager i redaktionen.

Herudover er centret som en integreret del af museet tilknyttet et vidt forgrenet, nationalt og internationalt museumssamarbejde. Det påregnes, at centret vil kunne tiltrække ph.d.-studerende fra Danmark og fra andre lande ved foruden sit internationale kontaktnet at tilbyde gode arbejdsmuligheder, forskningsseminarer etc. På basis af en forskningsindsats i skandinaviske og internationale emner vil CMRH søge at tiltrække nordiske og europæiske forskningsmidler.

Forskningsprofil

Maritim regionalhistorie rummer to aspekter – det maritime og det regionale – som ikke almindeligvis er forbundet i den historiske forskning. Den maritime regionalhistorie tager udgangspunkt i, at den søværts kommunikation gennem århundreder har været basis for kystsamfundenes økonomiske og mentale horisont. Begrebet »region« skal forstås som et område, der ved økonomisk-sociale relationer er knyttet sammen på en måde, der gør det meningsfyldt at betragte området som et hele, defineret fra yderverdenen ved dets specielle struktur. Den franske historiker Ferdnand Braudel opdelte Europa i tre makroregioner, det mediterrane, det atlantisk-baltiske og det egentlig kontinentale. Centret tager udgangspunkt i denne inddeling og søger at videreudvikle begrebet om den maritime region både teoretisk og empirisk.
Målet for centrets virksomhed er således:
Teoretisk: at afprøve muligheder og begrænsninger i den regionalhistoriske tilgang og videreudvikle begrebet maritim region.

Metodisk: at tilføre maritimhistorien nye metoder og nye synsvinkler ved at anvende en regionalhistorisk tilgang.

Den regionale tilgang gør maritimhistoriens perspektiv bredere, idet den inddrager det landfaste bagland, produktionen, arbejdsmarkedet, sociale mønstre og politiske magtforhold, kort sagt samspillet mellem hav og land.
Under det overordnede tema udføres en række forskningsprojekter, ligesom der er udstukket nogle interessefelter, som kan danne grundlag for senere forskningsprojekter eller ph.d-forløb:

Maritime Regioner i de Nordlige Have, ca. 1500-1900. Projekt ved Poul Holm

Fiskerlejerne i Sydvestjylland, ca. 1450-1650. Projekt ved Poul Holm

Strukturer under forandring – Vestjylland og Nordsøen siden 1960'erne. Projekt ved Morten Hahn-Pedersen

Bønder i verdenshandelen. Projekt ved Mette Guldberg

Kønsroller i de maritime samfund. Fælles interessefelt

Det maritime arbejds- og kapitalmarked. Fælles interessefelt

Maritim teknologihistorie. Fælles interessefelt

Gennem flere år har Fiskeri- og Søfartsmuseet drevet egen forlagsvirksomhed. Her ses et udvalg af de seneste års udgivelser.

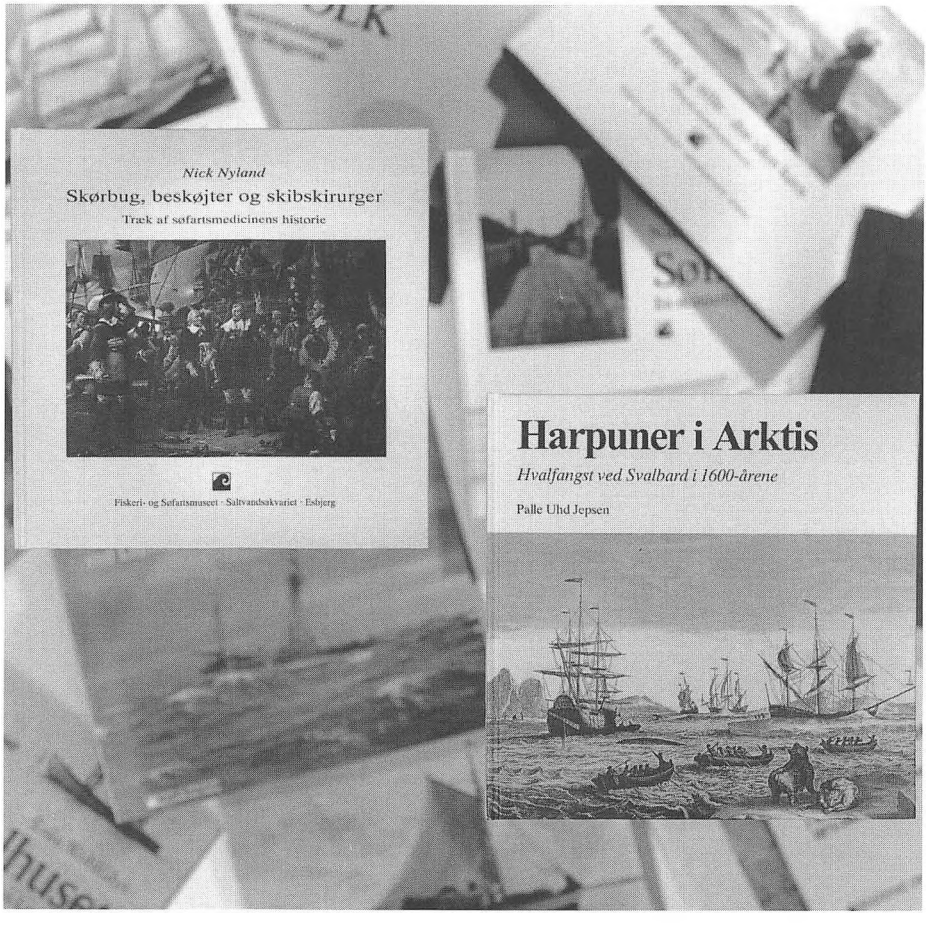

Fiskeri- og Søfartsmuseet, Saltvandsakvariet i Esbjerg 1994. Den vidensdannelse, som i de kommende år opbygges via Center for Maritim og Regional Historie, vil få afgørende betydning for den kulturhistoriske formidling i et udbygget museum.

Fiskeri- og Søfartsmuseet har gennem flere år haft god kontakt til kolleger i Østeuropa. På billedet ses artiklens forfattere med kolleger fra Estlands Nationale Søfartsmuseum, der besøgte Fiskeri- og Søfartsmuseet i 1990.

Afslutning

Hvis museerne skal fastholde og udvikle deres status som forskningsinstitutioner er det vigtigt, at der foregår en uafhængig bedømmelse af kvaliteten af den indsats, der gøres. Ikke mindst er det vigtigt, at museerne selv uddanner de ph.d.-studerende, som på længere sigt skal bemande institutionerne. Med Center for Maritim og Regional Historie har Fiskeri- og Søfartsmuseet på baggrund af såvel en faglig som en økonomisk investering givet sit bud på en fremtidig udvikling. Ikke kun for forskningens egen skyld, men også af hensyn til tilvejebringelsen af et sikkert og solidt fundament for den formidling, som om få år skal præsenteres i bl.a. udstillingerne i den kommende udvidelse af museet, hvortil Esbjerg Kommune netop har afsat 20 mio. kr.

Man kan forestille sig andre modeller for styrkelse af forskningen ved museerne. Det strukturelle grundlag er i hvert fald til stede med den åbning for et samarbejde mellem museer og universiteter, der har udviklet sig de senere år. Vort initiativ skal ikke stå andre i vejen. Vi håber, at intiativet vil kunne inspirere og vække debat – ikke mindst i relation til diskussionen om en ny museumslov.

Vi behøver ikke lade os skylle overbord

Af Claus Chr. Koch, Museumsinspektør, Møntergården – Odense Bymuseum

Hvad skal vi med EDB i museerne? Tør vi? Der kan stilles mange og særdeles relevante spørgsmål til brugen af elektronisk lagring i det daglige arbejde med de mange hundrede tusinde genstande, der findes på hylder og i skabe på landets museer. *) Tør vi tro på, at denne form for lagring vil kunne overleve de opskruede hastigheder på den elektroniske motorvej? Er EDB overhovedet gearet til at skulle bevare oplysninger i evighed?
Nej. Selvfølgelig skal vi ikke tro bevidstløst på alt, hvad sælgerne fortæller os. Et blik på avisernes computerside fortæller, hvor stærkt det går. Det, der er nyt i dag, er forældet i morgen. Men inden vi fortaber os i almindeligt sortsyn over det tyngende ansvar og det svimlende antal genstande, kan det dog betale sig at bruge tid og plads på at definere behov, muligheder og risici lidt nærmere.

Orden i historiens kaos

Museerne skal sørge for lagring af meget store datamængder. Det gælder først og fremmest oplysninger om indsamlede genstande samt informationer, der fremkommer som led i dokumentationsopgaver. Og netop her står vi overfor en væsentlig problemstilling, der indtil videre må betegnes som delvist uafklaret: Hvordan vil vi i fremtiden sikre historisk dokumentation af vores egen tid? Tør vi tro på, at vi kan samle ting og sager, der giver et dækkende billede af en dansk virkelighed anno 1995?
Genstande er stadig – og skal blive ved med at være det – det bærende element i museernes arbejde. Det vi viser frem og lader vore gæster fascineres af. Men for at skabe orden i historiens kaos, er vi nødt til at beslutte os for nogle indsamlingsstrategier. Den seneste periode vi med nogen ret kan påstå at have et samlet overblik over, er besættelsestiden. Her går genstande, billeder og informationer op i en højere enhed: Vi har sikret os muligheden for at skabe et helhedsbillede af det danske samfund i en velafgrænset – men vel ikke særlig typisk – periode af Danmarkshistorien. Altsammen er det sket, mens tid var, mens aktørerne kan være med til at nuancere vort billede af historien. Men skal der nødvendigvis en verdenskrig til, før vi opper os? Nej forhåbentlig ikke. Men det kræver altså, at vi gør os klart, hvad det er for en opgave, der venter – og at den ikke kan vente ret meget længere.

EDB som redskab

EDB som arbejdsredskab er et af svarene. En begrænset, men velkoordineret indsamling af genstande skal følges af en massiv dokumentationsindsats. Fotos, film, oplysninger og udsagn skal fastholde nogle repræsentative virkelighedsbilleder, skabe sammenhæng, vække eftertanke og være til glæde og inspiration, til advarsel og oplysning for de efterfølgende generationer.
Og så er vi tilbage ved udgangspunktet, nemlig spørgsmålet om vi tør bruge EDB i dette arbejde. Tør vi lade være? Kan vi overhovedet tro på, at vi kan skabe orden og overblik uden? Jeg tror det ikke.
Til gengæld kræver det en stillingtagen fra museernes side. Om hvordan vi vil benytte os af mulighederne, og om de begrænsninger og faremomenter, der ligger i brugen af EDB. Disse spørgsmål skal museumsfolkene selv være med til at løse sammen med teknikerne. Vi skal være os bevidste om, hvad vi vil gemme, hvordan og hvor længe. Vi skal turde tage ansvaret for den opgave, vi er sat til at løse. Ikke forfalde til at gemme os bag andres lokketoner og skræmmebilleder. Vi skal stå ved, at vi gør tingene efter bedste overbevisning. At vi ikke skaber den historiske virkelighed, men blot billeder af den.
Til gengæld er det klart, at brugen af EDB åbner nogle muligheder for bl.a. overblik, at skabe sammenhængsforståelse til glæde for brugerne, hvad enten det er forskeren eller den interesserede museumsgæst. For museerne åbner det uanede muligheder for at arbejde på tværs af uoverskuelige papirmængder, at skabe sammenhæng mellem forskellige genstandsgrupper, at parre oplysninger, der førhen var umulige at overskue. Og billeder – af genstandene, personer, lokaliteter og begivenheder. Det er ikke ualmindeligt med billedsamlinger på 50-100.000 enkeltfotos. Tænk hvilken lettelse det er at kunne bladre på kryds og tværs.

EDB og sikkerhed

Det var nogle af fordelene. Inden man overhovedet går i gang, bør opmærksomheden dog rettes mod sikkerheden. Et spørgsmål som mange professionelle EDB-folk selv tillægger alt for lav vægt. Hvad gør vi for at sikre os dataernes levetid udover det næste ti-år. Museerne er ikke underlagt regnskabslovens bestemmelser om opbevaringspligt, nej det er meget værre. Evigheden er vores sigte. Hverken mere eller mindre.

Derfor er det dobbelt vigtigt, at museumsfolkene selv er med til at stille kravene og ikke lader sig forskrække af den megen snak om tekniske detaljer. Kravet om en konstruktiv dialog på tværs af traditionelle faglige grænser skal være med til både at åbne for mulighederne og sikre kulturarven.
Dette sker ved – også – at have opdaterede papirkopier på »et sikkert sted« for det værst tænkelige tilfældes skyld. Derudover at gennemføre de nødvendige sikkerhedsrutiner i det daglige arbejde foran skærmen. Flere uafhængige kopier er en selvfølgelighed på lige fod med det at starte kaffemaskinen! At man bruger standardprogrammer, der kan konverteres, lige før de bliver forældet, bør være endnu en selvfølgelighed. Mange taler om fem års levetid for standardprogrammer. Indrømmet, dét er ikke længe i museernes perspektiv. Til gengæld sker konverteringen nærmest som en rutineopgave for den EDB-ansvarlige medarbejder, der selvfølgelig hører til i medarbejderstaben.

Brugen af EDB kræver – som alt andet – en stram disciplin i det daglige arbejde samt ansvarlighed og overblik både over muligheder og ricisi. Til gengæld får vi et værktøj, der ikke er set siden opfindelsen af kuglepennen.

EDB i brug

På Odense Bys Museer forsøger vi ikke at genopfinde den dybe tallerken, men vi arbejder målrettet med at indføre EDB til registrering og håndtering af op imod 100.000 genstande og 500.000 billeder. Hertil kommer et utal af museumssager, dokumentationsopgaver og alt muligt andet.
Vi starter relativt beskedent med de basale informationer. Vi bruger megen tid på at prøve systemet af i daglig brug, og sikkerhedsrutinerne tillægges stor vægt. Vi har valgt en af de gængse – og udbredte databaser (Microsoft Access) med den filosofi, at jo flere der benytter »vores« program, jo nemmere vil det til enhver tid være at få data konverteret til det næste lys i åbenbaringen. Vi forestiller os ikke, at vi skal bruge mindre papir: Alle inddateringer skrives ud og gemmes (vi sorterer dog alt vores affalds-papir til genbrug!)
Det er resultatet, der tæller. Vi er i gang og har efter et halvt års arbejde skrevet det sidste reigstreringskort i hånden. Systemets muligheder skal for alvor prøves af i den kommende periode, hvor vi vil udvikle det fra at dreje sig om kulturhistoriske genstande og brede det ud til også at gælde den skov af forskelligheder, der er indbygget i Odense Bys Museer som helhed. Vi dækker perioden fra tidernes begyndelse til i dag, arkæologisk materiale, nyere genstande, billeder, bøger, billedkunst, musik osv. Ideen er, at alt dette skal rummes på det samme fundament. Det samme udgangspunkt for en række vidt forskellige museer.

* *Som museumsinspektør Thorkild Kjærgaard, Frederiksborgmuseet, gør det i en krønik i Morgenposten Fyens Stiftstidende, den 18.10.1995 og i tidsskriftet Danske Museer, nr. 4, oktober 1995.*

GRUS I EDB-MASKINERIET

Af Margrethe Floryan, Thorvaldsens Museum

Museumsverdenen bliver mere og mere opfindsom, når det handler om at tilbyde publikum attraktive og tidssvarende oplevelser. Der hersker hård konkurrence på dette felt, men museerne har lært mange af de teknikker, der skal til for at begå sig i forhold til kultur-, underholdnings- og turistindustrien iøvrigt.
Parallelt med denne omlægning af museernes profil og produkter sker der også en masse indadtil. Kurser og konsulenter har holdt deres indtog, og alt tyder på, at de er kommet for at blive. Der kræves nye impulser og nye værktøjer for at gennemføre den foryngelseskur og effektivisering af management-metoderne, som her i 1990erne er blevet et de offentlige institutioners fælles mantra'er. En stor del af de igangværende initiativer handler om stil, image, psykologi, strategier og selve lederskabets professionalisering. Begreber fra informationsteknologiens verden er også på vej ind i museernes univers.
Men det forholder sig langtfra sådan, at museumsverdenen er »ramt af edb-feberen«, og at alle vil på Internettet og WorldWide-Web (jvf. Th.Kjærgaards artikel i 'Danske museer', oktober 1995).
Jeg vil snarere hævde det modsatte. Altimens udviklingen på det informationstekniske område har vundet solidt fodfæste på udenlandske museer, har kunstmuseerne herhjemme – og det er den gruppe museer det handler om i det følgende – i årevis værget for sig.
Der er få rutinerede edb-brugere blandt den siddende generation af museumsledere og -inspektører. Først her i 1990erne er en PC med tekstbehandlingsprogrammel blevet standardudstyr. Det er iøvrigt først sket efter de elektroniske regnskabssystemers indtog hos det administrative personale på museerne. Elektroniske adresse- og medlemskartoteker er flittigt benyttet, hvorimod kunstfaglige databaser – pånær ganske få undtagelser – ikke er oprettet.
I takt med at museerne har fået mere og mere travlt med at markere sig udadtil, har et af kerneområderne i det museumsfaglige arbejde, nemlig registrering og dokumentation, tabt terræn, ikke mindst prestigemæssigt. Her har vi ellers netop et felt, hvor udvikling og brug af databaser rummer helt åbenlyse fordele.
Siden midten af 1980erne har Statens Museumsnævn via publikationer, anbefalinger, konsulenttjeneste og programudvikling søgt at bistå museerne i anvendelsen af edb til både administrative og kunstfaglige formål. Dansk MuseumsIndex (DMI) har fra begyndelsen været tænkt som en hovedhjørnesten i disse bestræbelser.
Udviklingen af DMI er blevet fulgt og kommenteret i disse spalter.
Programmet er blevet demonstreret og diskuteret i vore faglige fora, incl. Registerudvalget under Statens Museumsnævn, som igennem årene har stået for strategien og hovedparten af finansieringen. Undervejs har debatten været hård, kritikken ligeså, og nu er der fra forskellig side banet vej for en række evalueringer af DMI (note 1).
Blandt vore mere end fyrre kunstmuseer er Horsens Kunstmuseum det hidtil eneste, hvis samlinger fortløbende dokumenteres ved hjælp af DMI. Andre, omend ikke mange, kunstmuseer har på et tidspunkt tegnet abonnement på DMI (startgebyr: kr.10.000; herefter kr.3.000 i årlig afgift), men har opgivet til fordel for lokalt udviklede edb-systemer eller de traditionelle, manuelle arbejdsgange.
Thorvaldsens Museum har i år taget DMI i brug. Formålet har været at overføre det kunstfaglige inventariseringsarbejde til edb, eventuelt som en første etape i ajourføringen og moderniseringen af museets informationssøgesystem.
Det har vi lært meget af. Udgangspunktet var en overførsel via diskette af data vedrørende Thorvaldsens Museums skulptur- og malerisamling fra museernes centrale registrant over billedkunst, Kunst Indeks Danmark (KID). Data blev konverteret til DMI, og herefter har vi indtastet oplysninger om, hvor de enkelte værker befinder sig. Korekturarbejdet forestår, og herefter er det tanken i det daglige at bruge systemet i forbindelse med flytning af værkerne, inventarkontrol og visse forholdsvis simple forespørgsler.
Timeforbruget har været begrænset, bl.a. fordi vores applikation var ganske smal, og fordi vi havde en klar plan og et godt team omkring planlægning og iværksætning, og dertil et vist begreb om DMI, før vi lagde ud (note 2). Idag har vi en DMI-database indeholdende basale katalogoplysninger fra KID og data vedrørende vore godt 1350 skulpturers og maleriers aktuelle placering.
Udover museets egen database råder vi –

»På edb-området har kunstmuseerne i årevis værget for sig. Skulle de vælge at satse på dmi, kræver det en ny strategi og et forbedret produkt. Ikke mindst nu hvor der kommer flere og flere deltagere i løbet. Kvadrigaen på Thorvaldsens Museum.

også takket være automatisk overførsel af data fra KID uden nogen form for efterfølgende databehandling – over endnu to databaser: Thorvaldsen-Samlingen på Nysø og værker af Thorvaldsen på de danske museer. Desuden er et DMI-baseret inventar over museets tegninger under forberedelse, og en nyregistrering i DMI af Thorvaldsens grafiksamling er påbegyndt i år.
Summen er et par databaser, som vi er kommet forholdsvis let til på Thorvaldsens Museum. Det er det facit, jeg i første omgang ønsker at lade gå videre via disse spalter.
Mindre let har det været at acceptere følgende ved DMI:

- fejlmeddelelser ved ibrugtagning af programmet
- inkonsekvens i håndteringen af museets inventarnumre
- tab af data fra Kunst Indeks Danmark i. f.m. overførsel
- utilstrækkelig validering af data
- adhoc-løsninger ved retning af fejl
- vanskeligheden ved at opnå automatiseret retning af fejl knyttet til datas udseende og kvalitet

Når hertil kommer,

- at al udvikling og konsulentbistand fortsat hviler på blot en person
- at ingen af kunstmuseerne har bistået ved udarbejdelse af en brugervejledning trods 7-8 års lancering af DMI
- og at kun ca. 1/3 af landets DMI-abonnenter bruger varen, munder min foreløbige eksperimenteren med DMI ud i en vis skepsis, nogen utålmodighed og et stort håb om, at Registerudvalget får held til at skabe en tidssvarende og bæredygtig konstruktion udfra de erfaringer, museerne har høstet på denne første etape af den globale informationsmotorvej.

Skal den interne 'perestrojka', museerne er igang med, lykkes, må vi komme vor beslutnings- og berøringsangst over for de edb-tekniske hjælpemidler til livs.
Også på det punkt har vi brug for eksperter udefra, for deres ideer og modeller.
Hvad vi skal værne om, er ikke de gamle rutiner og forretningsgange, men den viden og det akademiske potentiale, som professionel museumsdrift hviler på.

Note 1. Blandt disse er også en vurdering foretaget i august i år af et konsulentfirma på initiativ fra Statens Museum for Kunst.
Note 2. Timebruget har fordelt sig på 4-5 timer til planlægning og instruktion i indtastning, 32-33 timer til indtastning af placeringsoplysninger for de ca. 1350 poster.
Artiklen bygger på et oplæg holdt ved FDKs møde i Bogense, september 1995.

Visionen Kulturnet Danmark

Af Morten Lundbæk. Statens Museumsnævn

I marts i år har man i dagspressen kunnet læse om regeringens informationsteknologiske (IT) handlingsplan: *Fra vision til handling, Info-samfundet år 2000.*
Handlingsplanen, der udsendtes af Forskningsministeriet, havde form af en »Redegørelse til Folketinget om »Infosamfundet år 2000« og IT-politisk handlingsplan 1995,« – et hefte på 44 sider.
I den IT-politiske handlingsplan opregnes en række »politikker«, hvoraf *visionen* om Kulturnet Danmark er nr. 16. Det hedder heri, at »Elektronisk Kulturforbund skal supplere og øge spredningen af kulturoplevelser og viden herom. Alle kulturinstitutioner bør efterhånden indgå i et sammenhængende kulturelt elektronisk netværk med adgang for borgeren til elektroniske kulturelle serviceydelser«.
Og i handlingsplanens følgende afsnit – hvert »politik«-afsnit følges af et »initiativ«-afsnit – hedder det, under Initiativ 16.1, at »Kulturministeriet undersøger mulighederne for, at de offentlige biblioteker, arkiver og museer samt andre kulturinstitutioner kan indgå i et »Kulturnet Danmark«, som skal gøre det muligt for borgerne at få elektronisk adgang til registre, tekster, lyd og billeder fra kulturinstitutionernes samlinger.«
Og, fremgår det, »der [skal] gennemføres pilotprojekter, der kan samle erfaringer om mulighederne, f.eks. distribution af levende billeder (film fra Statens Filmcentral og Filmmuseet), digitalisering af billeder fra kunstmuseerne og online adgang til historiske lydoptagelser (musik, dokumentaroptagelser, taler etc.) fra Statsbiblioteket og udenlandske samlinger.«

Kulturministeriets udspil

Kulturministeriet har herefter, den 10. maj 1995, afholdt et første orienteringsmøde for Ministeriets statsinstitutioner, – idet Ministeriet har valgt at lade de statslige kulturinstitutioners samlinger være udgangspunkt for udviklingsprocessen. Ministeriet informerede her om sin udviklingsstrategi, der omfatter 7 faser: fra *identificering af nuværende IT-struktur på alle tilknyttede formidlingsinstitutioner,* over *fastlæggelse af fælles tekniske standarder,* til *valg af overordnet IT-strategi,* med efterfølgende *udvælgelse af projektinstitutioner* og *indsamling af disses erfaringer* – idet man som nævnt i »Initiativ 16.1« vil gennemføre et antal pilotprojekter.
Siden skal der ske en *fastlæggelse af den endelige IT-plan for kulturformidlingsområdet,* og *opbygningen af kulturnetværket* kan derefter iværksættes, styret af en samlet tids- og aktivitetsplan i tæt samarbejde med institutionerne.
Der opereres med en ganske snæver tidshorisont for denne Vision. Fastlæggelsen af den endelige IT-plan for kulturformidlingsområdet påregnes således gennemført i februar 1996, hvorefter Kulturnetopbygningen kan iværksættes.
Projektorganisationen består af et koordinationsudvalg med et sekretariat og et »IT-kulturforum« med repræsentanter fra Kulturministeriets tilknyttede statsli-

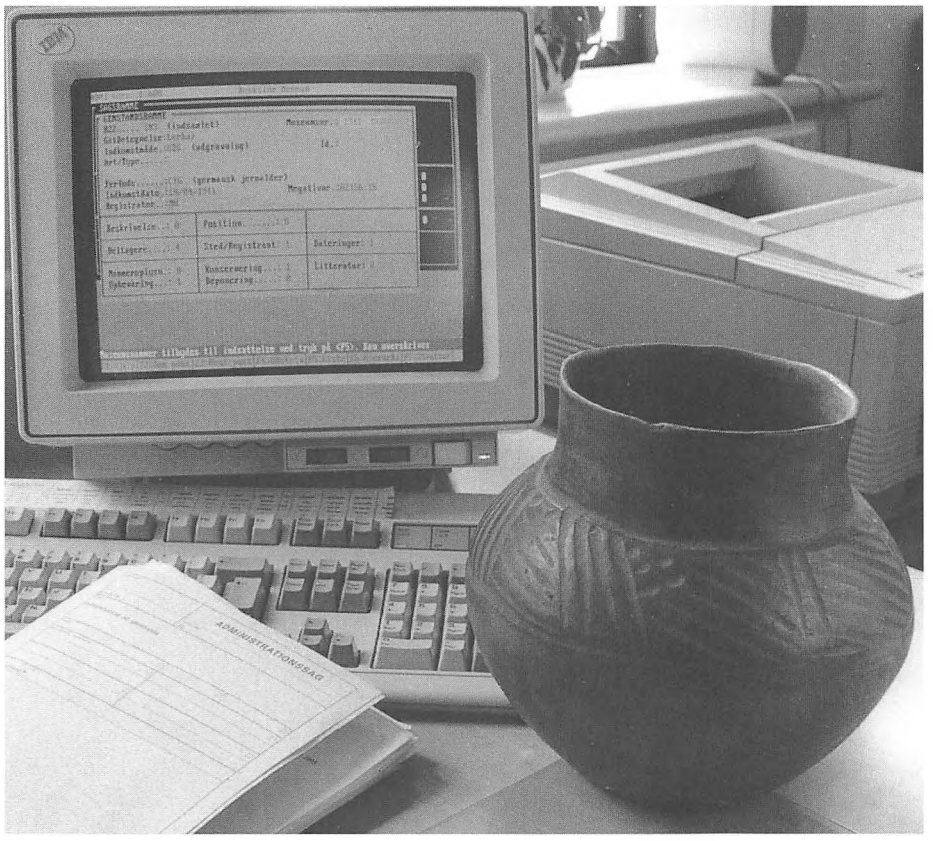

ge institutioner, – og projektet er »ind til andet er bestemt« begrænset hertil.
Det fremgik af informationsmødet, at Ministeriet forestiller sig en gradvis opbygning gennem konkrete delprojekter og forsøg, og at opbygningen skal ske i et åbent samarbejde mellem institutioner og Departement, ikke gennem en centralstyret planlægning, men i en koordineret udvikling. Det fremgik også, at der som udgangspunkt ikke er grundlag for forventninger om bevillingsforøgelser med henblik på at finansiere institutionernes deltagelse i Visionen. Det er Ministeriets opfattelse, at de nødvendige bevillinger allerede foreligger, og udgifterne påregnes således afholdt inden for de nuværende rammer.
Men også af andre grunde er det nok betimeligt at forholde sig til processen med et nøgternt engagement. Som det udtryktes fra Departementet: brugerne skal være i centrum, ud fra realistiske forventninger til brugerinteressen. Og just der ligger nok et af de andre nøglemomenter i sagen. Internettet, som det her jo handler om, er både kostbart og tidrøvende i brug, – hvortil kommer, at det er præget af en tiltagende informationsforurening.
I sin natur er det også grundlæggende anarkistisk og dermed lidet koordinationskrævende.

Det Kongelige Bibliotek har således allerede lavet sin version af Kulturnettet, – hvor museerne kan glæde sig over at kunne finde Museumsguide Danmark, lagt ind af dokumentationskonsulent Jørgen Feder, Dansk MuseumsIndex.

Nævnets holdning

I forlængelse af informationsmødet den 10. maj 1995 har Nævnet meddelt Kulturministeriet, at man har fuld forståelse for, at Ministeriet i denne indledende fase af overvejelserne omkring opbygningen af Kulturnet Danmark alene ønsker at inddrage de statslige institutioner, selvom det for brugerne naturligvis er underordnet, om kulturtilbuddene hidrører fra en statslig, eller eksempelvis en statsstøttet institution, ligesom det i øvrigt i mange tilfælde på museumsområdet er en historisk tilfældighed, om en institution er det ene eller det andet.
Og i forlængelse heraf gjorde Nævnet opmærksom på, at de af museumsloven omfattede centrale registre, DKC og KID, skal rumme såvel de statslige som de statsanerkendte museers samlinger. I museal sammenhæng er en skelnen således uden mening. Og for museumsområdet, statsligt eller statsstøttet, er det nødvendige programmel udarbejdet, – i form af Dansk MuseumsIndex, DMI, hvormed Statens Museumsnævn kan bidrage til udviklingen af Kulturnet Danmark.

På hvilket niveau?

For den videre færd er det væsentligt at understrege, at strategien for det færdigudviklede kulturnetværk er baseret på Danmarks veletablerede system af folkebiblioteker, som forventes udviklet til »nærsamfundets informationscentre«. Folkebibliotekerne kunne således være de teknologisk mere yde-dygtige mellemstationer mellem f.eks. museerne og borgerne.
Det er en central målsætning i regeringens IT-kulturpolitiske handlingsplan at sætte ind over for en opdeling af danskerne i informationsteknologiske A- og B-hold. Som markedet ser ud nu, – også med dets eksplosive vækst taget i betragtning – er der næppe grund til at forvente, at man privat anskaffer og betaler for drift af udstyr af en kapacitet, der overstiger det mere elementære.
På et tidspunkt må også i overvejelserne omkring opbygningen af Kulturnettet – tværs gennem den tekniske fascination – indgå en afklaring af det hensigtsmæssige omfang af indkorporering af informationer, der i forvejen er vel, og måske bedre, tilgængelige på »gammeldags«, traditionel vis. Skal, eksempelvis, museernes samlede datamasse på internet, eller er der et – lavt – niveau, hvor det, alt taget i betragtning, er mere hensigtsmæssigt, at de relativt få interesserede får stillet materialet til rådighed som hidtil i papirform.
Centrene for nemt tilgængelig viden i gammeldags papirform er vores folkebiblioteker. Regeringens anden IT-kulturpolitiske målsætning, Politik nr. 17 i den IT-politiske handlingsplan, drejer sig da også specifikt om bibliotekerne, som forventes at »kunne varetage en central formidlingsfunktion med at stille offentliggjort information til rådighed for alle borgere og hjælpe med at navigere gennem den stadig større informationsstrøm.« Og med henblik herpå anviser Initiativ 17.1 iværksættelsen af et udvalgsarbejde, hvor bibliotekernes opgaver og vilkår tages op til revision i lyset af den her omhandlede udvikling.
Der er skellig grund til at formode, at disse to initiativer vil konvergere. Nævnet vil følge udviklingen med opmærksomhed og holde museerne informeret herom.
Foreløbig har Nævnet udpeget dokumentationskonsulent Jørgen Feder, DMI, til at indtræde i en arbejdsgruppe vedrørende billeddata, som er af central interesse for museerne.

Arkæologi og historie

Af Per Ole Schovsbo, Museumsinspektør, dr.phil. Vejmuseet

Efter at have administreret nyere tids kulturhistorie på museer og museumsprojekter flere steder i landet gennem en årrække, på trods af en uddannelse som nordisk forhistorisk arkæolog, er det interessant at følge arkæologers og historikeres forsøg på at udæske hinandens fagområder.

Det er fortsat en gåde, hvorfor to nabodiscipliner ikke har kunnet indgå i en akademisk forbrødring i den hellige sags tjeneste: Rigets historie siden Arilds tid, fremfor at nedgøre hinandens arbejdsmetoder, visioner og dokumentationsmateriale. Ikke mindst fordi såvel historie som arkæologi i det praktiske arbejde med den historiske syntese ofte støtter sig til hinandens resultater og til resultater fra en lang række andre videnskaber. Det må dog være det velbelyste synspunkt, den bredt funderede antagelse, der bør nyde forrang overfor en rendyrket materialeanalyse eller tekstanalyse, udarbejdet på grundlag af en snæver metodisk overvejelse.
Og virkeligheden på de kulturhistoriske museer landet over er da også præget af denne brogede mangfoldighed og brede syn, der tager udgangspunkt, ikke i den faglige metode, men i lokalområdets fysiske, demografiske eller kulturgeografiske ændring gennem tid. Kombinerede arkæologiske, etnografiske, etnologiske og historiske forudsætninger vil i disse omgivelser som regel kunne lokke spændende fænomener og problemstillinger frem i lyset, der kan tiltrække turisterne og give lokalbefolkningen stof til eftertanke. Og måske bidrage med brikker til rigets almindelige historie, hvis man finder nåde for en synteseskrivers øjne.

En akademisk konflikt

Konflikten mellem historie og arkæologi er jo nok så meget akademisk og dyrkes ikke for at afklare praktiske problemer på museerne. Man kan tolke den som en nødvendig øvelse de to fags udøvere imellem, for at vinde indsigt i fagenes metodiske forskelle og ligheder, mens vi andre slås med bevilgende myndigheder, økonomiske problemer, arbejdsmarkedsreformens følger eller noget helt andet – for omsider en sen nattetime at nå til det rene væsen: Den kulturhistoriske undersøgelse, forskning og formidling. Og så er det ligegyldigt, om vi refererer til den ene eller anden teoretiske skole, blot det virker og vi kan nå rimelige resultater, der ikke misklæder faget og institutionen. Lokal relevans og gennemslagskraft er selvsagt betydningsfulde mål for virksomheden, fordi den finansieres og sponsoreres af lokalområdets politikere og indflydelsesrige virksomheder, institutioner og foreninger.

Virkeligheden er en anden

Vor afgåede rigsantikvar, professor dr.phil. Olaf Olsen, er historiker, men desuagtet grundlæggeren af lærestolen i middelalderarkæologi ved Århus Universitet og siden hen en fornyende og meget målrettet chef for vort førende arkæologiske, etnografiske og historiske museum, Nationalmuseet i København. Den middelalderlige forskning fik i slutningen af forrige århundrede en tiltrængt saltvandsindsprøjtning af Henry Petersen, der blev den første direktør for de historiske samlinger på Nationalmuseet. Han havde som bekendt flere specialer og må anses for at være arkæolog med særlig interesse for ældre jernalder – men også for oldtidens gudedyrkelse og middelalderlige monumenter og segl (gejstlige og adelige).
Disse eksempler er repræsentative for

kulturhistorikere og museumsfolk igennem tiderne, givetvis i det meste af Europa i nyere og nyeste tid, og det er forskere med tilsvarende vidsyn, der har grundlagt de kulturhistoriske fag på universiteterne. Man gik næsten fra det praktiske arbejde i marken til katederet med metodiske overvejelser, der kunne lutres i laboratorierne, men altid igen skulle afprøves og efterprøves i arbejdet med de primære kilder.

Ingen metodiske modsætninger

Det ville være usagligt at hævde, at arkæologi ikke er en historisk metode, og det ville være absurd, hvis en historiker ikke benytter sig af metoder, der er arkæologiske. Selv teologers tekstkritik er baseret på arkæologiske analyser af genstande, skrifter og anlæg i en kombination, der ikke kan adskilles i elementer, medmindre man driver vold på faget. Det arkæologiske ærinde er, ligesom det historiske, at belyse en valgt problemstilling ud fra det foreliggende kildemateriale, evt. suppleret med efterlignende forsøg og uafhængige informationer fra nabodiscipliner og naturvidenskaber. Det grundlæggende er for arkæologen at analysere mønstre, herunder relativ og absolut kronologi i et givent materiale (fx bopladsinventar), og hertil knytte netop de uafhængige oplysninger, der er relevant for den valgte problemstilling. Er problemstillingen udviklet på grundlag af en historisk tese, er det naturligvis nødvendigt at oversætte det ene kildemateriales udslagskraft til det andet – fra papir til genstande og anlæg – førend man kan uddrage arkæologiske formodninger, der i givet fald skal udvide eller indsnævre den historiske problemformulering.

Men det er ikke rigtigt, at der eksisterer en særlig teoridannelse indenfor arkæologien, der er uforenelig med den historiske (Danish Archaeology). De historiske kilder er, på samme måde som genstandsmaterialet, levn fra fortidig menneskelig adfærd, efterladt med eller uden hensigt. En historisk beretning fra 13. årh. vil jo på samme måde som en middelalderlig bygning, et skibsvrag eller en gravplads, blive underkastet en række analyser, der skal forsøge at oversætte stoffet til information, der kan forståes af vor tid, i den udstrækning, det er nødvendigt for os.

Vor opgave som arkæologer (ligesom andre humanistiske forskere) må være at tilgængeliggøre vort kildemateriale til gavn for den almindelige historieberetning, således at vore resultater kan indgå på lige fod med andres i en afvejet revideret syntese om nationens eller kulturkredsens historie.

Det er den danske arkæologis arv til os siden Jürgensen og Worsaa, Sophus Müller og Johs. Brøndsted og den frodige P.V. Glob. De ville skrive historie på grundlag af de arkæologiske kilder: Genstande og anlæg.

Der er imidlertid ét område, der adskiller arkæologien klart fra andre historiske discipliner, og det er måden, hvorpå vi eksponerer vort kildemateriale og samtidigt ødelægger det for stedse. Det er næsten som teologen, der efter at have læst Codex Sinaiticus og taget omhyggelige noter, brændte den på bålet for at kunne tage fat på det næste håndskrift. Det gør man ikke frivilligt og derfor stilles der meget store krav til vor evne til at dokumentere, beskrive og analysere de iagttagelser, vi gør i løbet af en udgravning. Foran et glubsk gespenst af en entreprenørmaskine en kold vinterdag, er grænsen for det mulige og anstændige næsten nået – og det forkromede overblik er meget langt borte. Man kan fristes til at gå over til fjenden og underkaste entreprenørmaskinen en historisk undersøgelse – men det løser ikke det evindelige problem, at museernes mulighed for at følge med og redde, hvad reddes kan i tide: Bygninger, grave, bopladser, skibsvrag, forsvarsanlæg, erindringer etc. – er overhalet af den hastige udvikling i vort samfund og de efterhånden begrænsede midler, der bevilges.

Derfor: Stop diskussionerne fagene imellem og lad os løse de mange opgaver sammen. Det er jo vort ansvar at tage vare på de levn og kilder, der er truede i vor tid – at overføre deres information til bearbejdelse sidenhen, når der bliver tid og overskud. Lad kulturgrænserne komme de tilgode, der har lyst til at markere sig. Der er nok arbejde til os andre!

Kulturhistorisk kildemateriale tilvejebringes. Foto: Carl Johan Hansen, Vejdirektoratet.

Kulturlandskabet i centrum – endelig!

Af Peter Dragsbo, Middelfart Museum

Længe har museerne både haft interessen for og følelsen af ansvar for »de store udendørs magasiner/udstillinger« – kulturhistorien i landskab og bebyggelse. Mere systematisk blev arbejdet omkring 1980, da en række museumsråd fik til opgave at levere beskrivelser af de kulturhistoriske bevaringsinteresser til amternes fredningsplanlægning. Dette gav også anledning til en faglig debat, der bl.a. resulterede i »Kulturbevaring og dagligt liv« (Statens Museumsnævn 1987).

På mange felter har museerne fortsat deres engagement i bevaringsarbejdet – senest i forbindelse med »Kommuneatlas«-projektet. Men især i lands- og regionplanlægningen har kulturhistorien stået noget i skyggen af de markante natur- og miljøinteresser og -problemer.

På initiativ af miljøminister Svend Auken har Skov- og Naturstyrelsen imidlertid nu opprioriteret den kulturhistoriske synsvinkel – inspireret af anbefalinger fra EU og UNESCO. Det sker med igangsætningen af et »**Kulturmiljøværn**«, hvis målsætning i høj grad er i overensstemmelse med de kulturhistorisk-etnologiske holdninger:

Mål for kulturmiljøværnet generelt

- at sikre hele landets 10.000-årige historie fra stenalder til nutid
- at sikre hele befolkningens historie – fra herremand til industriarbejder
- at sikre et repræsentantativt tværsnit af kulturarven
- at fremhæve og sikre det egnstypiske
- at fremhæve og skabe forståelse for forholdet mellem naturgrundlaget og det menneskeskabte
- at sikre historisk/kulturhistorisk mangfoldighed i landskabet og dermed styrke oplevelsen ved at færdes i landskabet
- at sikre grundlaget for historisk identitet, nationalt og lokalt
- at øge forståelsen for historiske sammenhænge og kontinuiteter lokalt
- at sikre forståelse for og medvirken i varetagelsen af kulturmiljø på alle niveauer

... det kunne nyere tids-museerne ikke have udtrykt bedre selv!

Konkret er der i 1995 igangsat en række projekter, der skal

– udvikle metoder til afgrænsning og prioritering af værdifulde kulturmiljøer,

– skabe grundlag for varetagelse af de kulturhistoriske interesser i planlægningen,

– belyse og videreudvikle virkemidler i kulturmiljøbeskyttelsen,

– belyse, hvordan man sikrer lokal forståelse og medvirken, og

– belyse, hvordan arbejdet kan organiseres, så man udnytter den viden, der findes lokalt, i et tværfagligt arbejde.

I første omgang er en række museumsfolk og kulturhistorikere blevet bedt om at udarbejde »identifikationer« af en lang række eftermiddelalderlige kulturmiljøer. I det hele taget er det karakteristisk, at **museerne opfattes som den helt centrale ekspertise.**

Det er min overbevisning, at der her i løbet af få år vil blive skabt et stort, nyt og varigt arbejdsfelt for nyere tids-museerne. Dels som samarbejdspartnere for de offentlige myndigheder i amter og kommuner, som står for den fysiske planlægning – dels som forpligtet ansvarlige for en løbende opbygning og vedligeholdelse af lokal og regional viden om kulturhistorien i vore omgivelser.

Statens Museumsnævn og Referencegruppen for Nyere Tids Kulturhistorie følger udviklingen på nært hold, bl.a. ved deltagelse i møder og seminarer, med henblik på at placere museerne naturligt i arbejdet. Her kan man f.eks. forestille sig opgaver med at udarbejde kommune- eller amtsvise kulturhistoriske »atlas«, geografiske eller temavise formidlingskampagner, opbygning af systematiske registre osv. Museerne kan godt begynde at forberede sig på sagen. Der er nemlig ingen tvivl om, at der bliver store opgaver – og dermed følgende ressourcer – til museerne. Det kan meget vel tænkes, at Miljøministeriet m.h.t. nye faglige virkeområder og nye placeringer af museerne i administration og lovgivning er fuldt så interessant som Kulturministeriet. – At vi i fremtiden vil skulle virke i forhold til to ministerier.

VINTER PÅ DANSKE MUSEER 1995-96

København

Arbejdermuseet, Rømersgade 22, 1362 Kbh.K.
Ti-fr 10-15, lø-sø 11-16.
1.7.-30.10.: dgl. 10-17.
Lukket: 23.12., 24.12., 25.12., 26.12., 30.12., 31.12. og 1.1.
»Bestilt Kunst« DDR-kunst 1949-1990. Udstillingen er sammensat af den kunst, der i perioden 1949-1990 blev produceret på officiel bestilling af det kommunistiske parti, fagforeninger eller større statslige virksomheder i det tidligere DDR. – til 17.12.95
»Arbejde i Europa«. Udstillingen fortæller om de forskellige traditioner i Europa m.h.t. organisering af produktion og arbejde. Forholdene beskrives for 5 brancher fra 5 lande i forskellige områder i Europa: Central-, Nord-, Vest-, Syd- og Østeuropa
. 15.4. til 15.11.1996.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 Kbh.K.
Ti-sø 13-16
Lukket: 23.12., 24.12., 25.12., 26.12.
»Dansk Kunst i Davids Samling – fra Philipsen til Saxbo«. Udstilling i anledning af museets 50-års jubilæum. Udstillingen viser arbejder, købt af C.L. David af hans samtids kunstnere. – til 30.12.95
»I Halvmånens Skær«. Den nære Orient i 1800-tallets danske kunst og litteratur. Led i tre udstillinger på hhv. Nationalmuseet, Moesgård og Davids Samling i anledning af Kulturbyåret.
28.3. til 29.9.1996

Den Hirschsprungske Samling,Stockholmsgade 20, 2100 Kbh. Ø
On-ma 10-17, on tillige 17-22.
Lukket: 23.12, 26.12., 30.12., 31.12.
Fra 1.1.96: On-ma 11-16, on tillige 17-21
»Velkommen i Valhalla«. Udstillingen præsenterer de nordiske guder og nogle af de myter, der knytter sig til dem. I bedste tegneserie-stil har malere som Lorenz Frölich, Johan Thomas Lundbye og Constantin Hansen i midten af forrige århundrede beskæftiget sig med den nordiske mytologi. – til 28.1. 1996
Wilhelm Bendz. 1804-1832. Museets bidrag til kulturbyåret bliver en omfattende udstilling af maleren Wilhelm Bendz' arbejder fra hans tid i København, på Fyn og i München. Bendz døde ganske ung, men nåede at manifestere sig som en betydelig og nyskabende kunstner.
17.2. til 26.5.1996
»Glade Jul«. Traditionen tro holdes op mod jul omvisning om maleren Viggo Johansens berømte juletræsbillede fra 1891.
3.12. til 17.12.: søndag kl. 14 og onsdag kl. 20.

Kastrupgårdsamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup.
Ti-sø 14-17, on tillige 19-21.
Bjørn Nørgaards skitser og forarbejder til Dronningens Gobeliner.
– forlænget til 7.1.1996

Det Kongelige Bibliotek, Rigsdagsgården, 1016 Kbh. K.
Ma+fr 9-19, ti,on,to 9-21, lø 10-19.
F.L.Ae. Kunzen (1761-1817). Dansk hofkapelmester 1795. til 31.1.96

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260 Kbh. K.
Permanente udst.: ti-fr 13-16, lø-sø 13-16.
Særudst.: ti-lø 10-16, sø 13-16.
»1. Nordiske Smykketriennale«. Den første samlede præsentation af tidens mest fremtrædende nordiske guld- og sølvsmede. Mere end 50 nordiske smykkekunstnere, udvalgt af nordiske juryer, viser en række af deres nyeste arbejder. Efter udstillingen på Kunstindustrimuseet vil triennalen blive vist i de øvrige nordiske lande.
1.1. til 10.3.96
»Alfa Romeo bildesign«. Verden over er Alfa Romeo kendt for sit raffinerede, skulpturelle luksusdesign både inden for personbiler og motorsport. Et udvalg på omkring 15 biler vil give et enestående billede af Alfa Romeos toneangivende bildesign lige fra firmaets grundlæggelse i 1910 frem til i dag. Udstillingen belyser den industrielle designproces gennem eksempler på 1:1 modeller i træ og aluminium, præsentationstegninger m.m. 5.2. til 14.4.96
»Visuellerhvad – dansk grafisk design 1996«. Udstillingen sætter fokus på den virkning, visuelle indtryk har på vores bevidsthed: Aviser, bøger,emballage og elektronisk grafik. Udstillingen præsenterer desuden en række fremtrædende danske grafiske designere og deres arbejder. 29.3. til 19.5.96

»Guldalderfestival – »Omkring Lille Lise««. Museet bidrager til årets Gulalderfestival med udstillingen »Omkring Lille Lise«, der præsenterer en af den danske guldalders store kunstnere Lorenz Frölich (1820-1908) og hans virksomhed som illlustrator af billedbøger. En populær serie var »Lille Lise« bøgerne, der havde hans lille datter Edma som model. Bøgerne udstilles med andre af Frölichs billedbøger sammen med Lille Lises kjole, flere af hendes moders dragter fra tiden før 1870 og møbler og kunsthåndværk udført af Lorenz Frölich selv. 26.4. til 5.5.96
»UNIKA – Dansk Kunsthåndværk 1996«. Udstillingen viser det ypperste inden for nutidig dansk kunsthåndværk i form af unikaarbejder af henved 50 danske kunsthåndværkere. Med udgangspunkt i temaet »fugle« præsenteres keramik, glas, tekstil og smykker indendørs og i museumshaven »Grønnegården«. 13.6. til 15.9.96.

Københavns Bymuseum, Vesterbrogade 59, 1620 Kbh.V.
Okt.-april: ti-sø 13-16
»Bispeby og kongestad«. Udstilling om København fra grundlæggelsen til 1660. Fra 14.1.1996.

Medicinsk-Historisk Museum, Bredgade 62, 1260 Kbh. K.
Kun åbent i forbindelse med omvisninger, lukket: 19.12. til 17.1.
»Røntgen 1895 – 1995« – til 16.12.
»Steno – et billedoratorium« af Norbert Stockhausen. Billedoratoriet er en forestilling om Niels Steensens liv, videnskabelige opdagelser og rejser gennem det 17. århundredes Europa. 11.1. til 15.1.96

Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Åbenrå 30, 1124 Kbh. K.
1.10. til 30.4.: 13-16, ti,to og fr lukket.
»Den lange Lyd« – til december 1995
»Tschumakoff – Musikeren.« En russisk emigrant i 20'ernes og 30'ernes Danmark. Okt. 1995 til marts 1996
Early Music Festival: præsentation af nybyggede instrumenter fra renæssance og barok. 20.4. til 28.4.1996
»Consortium Hafniense«. Musik fra Christian IV-tiden spillet og sunget i udstillingen foran Reinhold Timms maleri af kongens musikere (o.1622). 20.1.1996
»Violinen før og nu«. Koncert-foredrag, hvor man vil få mulighed for på én gang at se og lytte sig ind til forskellen på instrumenterne og noget af den musik, der er skrevet for dem. 10.2.1996
Fastelavnsrumleri og anden musikalsk ballade for børn og deres forældre. 14.2.1996
Copenhagen Early Music Festival. Foredrag og koncerter. 20.4., 21.4., 26.4., 27.4. og 28.4. 1996.
Gyldne dage i København. Koncert-foredrag med værker af Kuhlau, Weyse og Gade. 4.5.1996.

Nationalmuseet, Ny Vestergade 10, 1220 Kbh. K.
Ti-sø 10-17, særudst.+ on 10-22
»Asger Jorn og 10.000 års nordisk folkekunst«. Udstillingen viser den danske maler Asger Jorns syn på den nordiske kunst fra oldtiden til den nyere tids folkekunst. Flere hundrede fotografier fra hele norden – udført på Jorns initiativ af den franske fotograf Gerard Franceschi – vises i sammenhæng med nogle af højdepunkterne i den nordiske kunst med udgangspunkt i Guldhornene. Jorns store billedvævning »Den lange Rejse« danner slutstenen i udstillingen. – til 7.2.96
»Sultan, shah og stormogul«. I Kulturbyåret samarbejder tre danske museer, Nationalmuseet, Forhistorisk Museum Moesgård og Davids Samling, om gennemførelsen af tre udstillinger, som udfra forskellige synsvinkler skildrer de islamiske kulturer og Danmarks forbindelser med den islamiske verden gennem mere end 1000 år. I udstillingen »Sultan,shah og stormogul« vil den besøgende blive introduceret til religionen Islam, de muslimske folks og nationers historie og kultur belyst med udgangspunkt i forskellige geografiske områder samt tværgående temaer, heriblandt kunst, videnskab, musik, handel, filosofi og digtning. 29.3. til 29.9.96.

Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 Kbh. V.
Sept.-april: Ti-lø 12-15, sø 10-16
Hans Scherfigs Junglebilleder. Udstillingen viser et større antal oliebilleder med jungle og savannemotiver. Næsten alle billederne er privatejede. – til 31.12.95
Mesopotamisk Kunst i en Privatsamling. En betydningsfuld samling af oldsager fra det sydlige Mesopotamien indsamlet i efterkrigsårene. Er ikke tidligere vist offentligt. Febr.-marts 96.

Ordrupgaard, Vilvordevej 110, 2920 Charlottenlund
Ti-sø 13-16
»Robert Rauschenberg – Night Shades & Urban Bourbons« – til 10.12.95

Orlogsmuseet, Overgaden oven Vandet 58, 1415 Kbh.K.
Ti-sø 12-16. Lukket 24.12. og 31.12.
»Modelskib 95« Orlogsmuseets modelbyggerlaug udstiller nye arbejder. – til 14.1.1996
»Sea Secrets Atlantis«. Billedkunstneren Naja Salto udstiller arbejder med relation til havet. 17.2. til 9.6.96

Dansk Post- og Telegrafmuseum, Valkendorfsgade 9, 1151 Kbh.K.
Nov.-april: ti, to, lø-sø 13-16, maj-okt.: ti-sø 10-16.
Monacos frimærker 1971-1991 og Sveriges frimærker 1855-1991. – til 2.1.1996
Sven og Allan Havsteen-Mikkelsens landsdelsserier i årene 1974-1981. – til marts 1996
Hong-Kongs frimærker 1862-1992. – til 31.3. 1996
Udstilling af julemærker (1923-1931) og uddrag af samlingen »Danmarks Julemærkesamler Forenings samling af egne velgørenhedsmærker 1948-1994« – begge med tegninger, prøvetryk og varianter. – til 31.12. 95
Jordans frimærker 1920-1990. 4.1. til 31.3. 96
Norges frimærker m.v. 1855-1993. 4.1. til 30.6. 96

Rosenborgsamlingen, Øster Voldgade 4 A, 1350 Kbh. K.
Til primo marts: Ti-sø 11-15
»Flora Danica – botanik på porcelæn«. Flora Danica-stellet har navn efter det store bogværk af samme navn, og afbilder alle danske planter, også mosser, laver, svampe og alger. Stellet er en saglig kopi i 1:1, selvom maleren ofte har haft svære problemer med at kopiere fra en rektangulær tegning til en rund tallerken. På udstillingen er for første gang sammenstillet forlæg og porcelæn. – til 17.12.

Statens Museum for Kunst, Sølvgade 48-50, 1307 Kbh.K.
Ti-sø 10-16.30, on 10-21. Lukket: 24.12., 25.12., 31.12. og 1.1.
»Harald Giersing – Maleri – Ord – Musik«. En retrospektiv udstilling af en af de mest betydningsfulde danske malere i dette århundrede. Udstillingens 121 malerier, en tegning og en plakat af Giersing samt enkelte malerier af kunstnere, der betød noget særligt for ham, Cézanne, Signac, Matisse, Kirchner m.fl., akkompagneres dels af Giersings egne ord, dels af udvalgte musikstykker. Det sidste inspireret af Giersings egne forsøg med musik i udstillinger. – til 7.1.96
»Engle« – en udstilling for børn. Hvad er engle for underlige skabninger, hvornår dukker de op, hvad laver de? Udstillingen er opbygget over temaer som bl.a. »julens engle«, »bibelske fortællinger«, »de gode og de onde« og »den lille putto«. Udstillingen består af maleri, skulptur og grafik. Der vil i tilknytning til udstillingen være et juletræ, hvor børnene kan hænge deres egen medbragte engel. – til 30.12.95
»Produktion og re-produktion«. Richard Mortensen. Det grafiske værk 1942-1993. Richard Mortensens grafiske værk er siden begyndelsen af halvtredserne blevet til i et nært samarbejde med en række fremragende trykkere, der har arbejdet på grundlag af et eksisterende forlæg og efter Mortensens anvisninger. Mortensen var blandt de første kunstnere, der i Paris i begyndelsen af halvtredserne så den serigrafiske tekniks muligheder. Hans grafiske værk regnes for et af den geometriske konkretions betydeligste og mest særprægede. – til 4.2.96
»Christen Købke«. Stor retrospektiv udstilling af guldalderens største maler. 10.2. til 5.5.96
»Rembrandt i København«. Tegninger og samlede grafiske værker. 24.2. til 12.5.96
»Erik Mortensen«. Haute couture, barok- og renæssancekunst. 26.4. til 1.9.96
»Statens Museum for Kunst – 100 år – 100 mesterværker« 23.6. til 1.8.96

Søllerød Museum, Mothsgaarden, Søllerødvej 25, 2840 Holte
Ti-sø 11-16. Lukket: 23.12., 24.12., 30.12. og 31.12.
»Fra Fabergé til Georg Jensen«. Servietringe i sølv og emalje. Udstillingen viser en omfattende samling servietringe fra de sidste 200 år med stor vægt på Skønvirketiden i Europa. Der er også ringe fra Rusland, Kina og Japan. – til 18.2.96
Udstilling om Idræt. 1.3. til 8.4.96
»Rejse mod Lys og Luft«. Historier fra Københavns forstæder (her Søllerød). Udstillingen er en del af seks forskellige Kulturby 96-udstillinger, der skal vise hvorledes Københavns forstæder er vokset frem i dette århundrede. Oplevet af barnet, som så det ske. 20.4. til 1.7.96

Teatermuseet, Det Kgl. Hofteater, Christiansborg Ridebane 18, Kbh.K.
On 14-16, sø 12-16. Lukket: 24.12. og 31.12. 95
Fra 1.1.96: On 14-16, lø 12-16, sø 12-16.
»Ghita Nørby – 40 år i branchen«. I anledning af Ghita Nørbys jubilæum beskrives bl.a. ved hjælp af fotografier og tegninger et langt liv i kunstens tjeneste. – til 11.2.96
»Pragtkostumer fra Flagermusen«. Kostumieren Lars Andersens pragtfulde kostumer til operetten Flagermusen på »Det Ny Teater« 1994/95 . – til 10.1.96
»Da den moderne malerkunst brød igennem på Teatret«. Denne udstilling vil vise, at den moderne malerkunsts gennembrud satte markante spor i teaterdekorationen. Medio febr. til medio april 1996.
»Edvard Lehmann – Teatrets tegner i Guldalderen«. Edvard Lehmann (1815-92) har efterladt en stor samling tegninger, som viser scener fra guldalderens forestillinger. Medio april til medio juni 1996.

Thorvaldsens Museum, Porthusgade 2, 1213 Kbh. K.
Ti-sø 10-17
»1796 – København som Kulturby«. Gennem et udvalg af kunstværker: maleri, skulptur, tegning og grafik vil der blive tegnet en kulturprofil af København for 200 år siden. 13.3. til 26.5.96

Frederiksborg Amt

Frederiksborgmuseet, Frederiksborg Slot, 3400 Hillerød
Til 31.3.: 11-15 (24.12.: 11-12), 1.4. til 30.4.: 10-16, 1.5. til 30.9.: 10-17.
»Ansigter og Udsigter«. Guldaldertegninger fra Frederiksborgmuseets samlinger. 30.-3. til 12.5.96

Museet Færgegaarden, Færgelundsvej 1, 3630 Jægerspris
»Juletraditioner«. Jægerspris kommunes venskabsbyer i Polen, Sverige og Finland viser nationale juletraditioner. – til 21.12.
»Landskabet i Vindueskarmen«. Potteplanter i Danmark ca 1850-1970. Udstillingen er arrangeret i samarbejde med Frilandsmuseet, Botanisk Have og Landbohøjskolen. 1.12. til 19.12.
»Sophus Jønss Broderimagasin, Frederikssund«. Broderimønstre og pyntehåndklæder. 3.3. til 21.4.96
»Husflid i økologisk perspektiv«. En fællesnordisk udstilling. 1.5. til 30.6.96
25.12.95 kl. 13-16: Smagsprøver på tre landes juleretter.
10.2. og 11.2. 96: Pilehøstgilde. To-dages arbejdskursus i det grovere udendørs pilearbejde, flethegn m.m. Der startes med fælleshøst i museets gamle pileplantage. Instruktør: Morten Simonsen. Tilmelding nødvendig.

Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Folehavevej 15-17, 2970 Hørsholm
Dec.- Jan.: lukket. Fra 1.2.: Ti-fre og sø 10-16, lø 12-16.
4. Nordiske Knivkonkurrence. Fra 15.1. kan konkurrencebetingelser vedrørende den 4. Nordiske Knivkonkurrence rekvireres på museet. Vinterferieaktiviteter i uge 7, 1996.

Louisiana, Humlebæk
10-17, on 10-21.
Lukket: 24.12., 25.12. og 31.12.
»Alexander Calder«. Stor retrospektiv udstilling med en lang række af Alexander Calders mest interessante værker.Ud over hans populære stabiler og mobiler, som er rigt repræsenteret, vil en del af værkerne sikkert virke overraskende, idet de viser en mindre kendt side af Calders arbejde. – til 21.1.96
»Borealis 7 – Desire«. Siden 1983 har der med to års mellemrum været vist en ny »Borealis« et sted i Norden. »Borealis« er fællestitlen for en række udstillinger organiseret af Nordiskt Kunstcentrum i samarbejde med et museum eller udstillingssted i et af de nordiske lande. – til 11.2.96
»Design og Identitet« Aspekter af europæisk design. Udstillingen er et led i Louisianas præsentationer af væsentlige strømninger og aktuelle tendenser inden for moderne arkitektur og design samt museets første bidrag til Kulturby 96. 9.2. til 28.4.96

Sophienborg, Nordsjællandsk Folkemuseum, Sophienborg Alle 9, 3400 Hillerød
Julestue lørdag og søndag 9.og 10.12. (11-16). Boder fra gamle dage hvor der kan handles.

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund
10-16
»Fiktion & virkelighed. J.F. Willumsens fotografier«. Omkring 200 af J.F. Willumsens fotografier er ophængt i museets sale i tilknytning til de kunstværker, der kan relateres til. Arbejdsark for børn og voksne til udstillingen. – til 30.12.

Roskilde Amt

Kunstmuseet Køge Skitsesamling, Nørregade 29, 4600 Køge
Ti-sø 11-17
»Gobeliner til Christiansborg« af Bjørn Nørgaard. Givet til Dronningens 50 års fødselsdag. – til 28.2.96

Museet for Samtidskunst, Stændertorvet 3, 4000 Roskilde
Ti-fr 11-17, lø-sø 12-16
»Fanny Schoening Papirlandskaber«.Billedkunst i papir. – til 22.12.
»Lis Nogel – skulptur og tegning«. – til 22.12.
»Provins – Legende I, Legende II, Legende III«. I Kulturbyåret er museets aktiviteter en del af det store kulturbyprogram med denne udstilling. Udstillingen er i sin ydre form tre forskellige udstillinger, der dog vil kunne opleves som ét samlet forløb, idet projektets tre »Legender« alle tager udgangspunkt i begrebet provins (kontra metropol) og hver især knytter sig til en legende, der på forskellig vis udspringer af Roskildes snart tusindårige historie. Fra 1.2.96 og hele året undtagen maj og sept.

Roskilde Museum, Sankt Ols Gade 15, 4000 Roskilde
Ma-lø 14-16, sø+hld. 14-17
»Jul og halm«. Udstilling om brugen af halm gennem tiderne, indendørs og udendørs, til hverdag og fest og her ikke mindst: jul. – til 7.1.96
»Aage Rasmussen plakater«. Fra Plakatmuseets samling af Aa. Rasmussens plakater fra slutningen af 1930'erne og frem. Aage Rasmussens navn knyttes især sammen med DSB, for hvem han lavede nogle af sine kendteste plakater. 12.1. til 11.2.96
»Absalon og hans byer – Roskilde, Lund, København«. Udstillingen sætter fokus på Absalons liv og virke og giver publikum indblik i og en oplevelse af en af Danmarkshistoriens største og mest centrale personligheder. 8.3. til 31.10.96

Roskilde Museum, Lützhøfts Købmandsgård, Ringstedgade 6-8, 4000 Roskilde
ma-fr 11-17, lø 9-13
I december er der julevarer i købmandsbutikken og på udvalgte tidspunkter særlige aktiviteter. 19.-23.2. vil der være vinterferiearrangementer for børn.

Roskilde Museum, Fjordmuseet, Bygaden 28, 4040 Jyllinge
Ma-to 10-16, fr 10-12, sø 14-16.
»Pasvalys – et sted i Litauen«. 20.1. til 31.3.96

Vikingeskibshallen i Roskilde, Strandengen, 4000 Roskilde
1.11.-31.3.: 10-16, 1.4.-31.10.: 9-17
»Vikingerne i Irland«. Særudstilling i samarbejde med Nationalmuseet i Dublin. Fra 29.3.96

Vestsjællands Amt

Museet for Holbæk og Omegn, Klosterstræde 16, 4300 Holbæk
Ti-sø 10-16. Lukket: 24.12, 25.12., 31.12. og 1.1.
Juleudstilling med genstande fra museets julesamling. 7.12.95 til 3.1.96

Odsherreds Museum, Kirkestræde 12, 4500 Nykøbing Sjælland
Ti-lø 10-16
»DR-TV Nisser og elektricitet«. Danmarks elværker sponsorerer DR-TV's julekalender iår. Nykøbing Elværk og museet har arrangeret en udstilling om el og nisser. – til 23.12.

Sorø Amts Museum, Storgade 17, 4180 Sorø
Til 31.12.: Lø-sø 13-16, 1.1.til 31.3.: Sø 13-16, Fra 1.4.: Ti-sø 13-16
»Hvad slægtsgården gemte«. Udstilling med nyerhvervede genstande fra den 350-årige slægtsgård »Bønnekærgård« i Haldagerlille. – til påsken 96.

Storstrøms Amt

Museet Falsters Minder, Langgade 2, 4800 Nykøbing Falster
16.9.95 til 30.4.96: Ti-sø 14-16, udvidet åbningstid i dec.
»En dansk landsbykirke på Rygen« Plancheudstilling med Kunstakademiets Arkitektskoles opmålingsresultater fra Altenkirchen. Et fornemt bevis på fælles kirkearkitektur fra Valdemarstiden på begge sider af Østersøen. – til 31.12.

Museet Falsters Minder, Den gamle Købmandshandel, Langgade 9, 4800 Nykøbing Falster
Ma-fr 11-17, lø 11-13.
Museet har genåbnet Skottemarke Købmandshandel med varesortiment fra 1950'erne. Den gamle Købmandshandel er indrettet i en nyrestaureret gammel empirebygning på byens gamle handelsstrøg.

Næstved Museum, Boderne, Sct. Peders Kirkeplads 8, 4700 Næstved
Ti-sø 10-16
»Brosten«. 15 kunstnere skaber kunst af brosten. 13.1. til 25.2.96
»Filt og Ler«. Amy Grandt-Nielsen og Lillian Bannister. 16.3. til 21.4.96
»Karl Hansen Reistrup hos H.A. Kähler«. 3.5. til 2.6.96

Næstved Museum, Helligåndshuset, Ringstedgade 4, 4700 Næstved
Ti-sø 10-16
Juletræ. December 95
»Børnenes Danmarkshistorie«. Originaltegninger til Gyldendals nye Danmarkshistorie for børn. 3.2. til 14.4.96
15.5.96: Markedsdag.

Reventlow-Museet, Pederstrup, 4913 Horslunde
Sø 14-16
»Reventlow og kulturlandskabet«. Udstillingen viser eksempler på Reventlows indsats i forbindelse med naturfredning, vejbyggeri, skovbrug og udskiftningen og hvordan det kan ses i landskabet idag. – til 29.2.96

Østsjællands Museer, Stevns Museum, Højerup Bygade 38, 4660 Store Heddinge
Påsken 1996 og fra 1.5.96: Ti-sø 13-17
»Østsjællands Museer på plakat«. Østsjællands Museer har i efteråret 1995 udskrevet en konkurrence om en plakat for museerne. De indkomne forslag udstilles på museet frem til 9.6.96.

Østsjællands Museer, Fakse geologiske Museum, Torvegade 29, 4640 Fakse
1.2. til 30.4.: To 14-16, fra 1.5.: Ti-fr 14-16
Udstilling af fossilsamling fra Fakse Kalkbrud og Kalkbruddets historie i tekst og billeder.

Bornholms Amt

Bornholms Kunstmuseum, Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem
10-17
»Lærkestellet«. Brugsudstilling i cafeen. Keramik af Beate Andersen, Hans og Birgitte Börjesson, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Richard Manz, Ursula Munch-Petersen og Sys Thomsen. Til 21.12.
»Cronhammer. Modeller«. Ingvar Cronhammar, der senest har gjort sig

bemærket med et forslag til en stor skulptur på Rønne havn, viser modeller af både realiserede og planlagte projekter. 7.1. til 10.3.96
»Mogens Bjørn-Andersen og Mille Heerup«. Sølvsmeden Mogens Bjørn-Andersen og væveren Mille Heerup fylder begge 85 år. Museet fejrer dem i samarbejde med Bornholms Kunstforening i en stor retrospektiv udstilling. 1.4. til 27.5.96
»Sea Secret«, Naja Salto. 16.6. til 25.8.96

Bornholms Museum, Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne
Til 1.4.: ti,to og sø 14-17, Fra 1.4. Ma-lø 10-17, sø 14-17.
»Kurve, nye og gamle« fra museets magasiner og folks gemmer. Kurve fra Bornholm og resten af verden! – til 25.2.96
»Julemarked«. Museets traditionelle julemarked med masser af gode tilbud. 3.12. til 28.12.
»Papirets Kunstnere«, papirklip i Danmark. 3.12.95 til 25.2.96
»Tekstiler og smykker fra Letland gennem 1000 år«. 1.4.96 til 20.8.96

Bornholms Museum, Erichsens Gård, Laksegade 7, 3700 Rønne
Levende købstadsmuseum med unik gammel have. Forskellige aktiviteter: sennepsrunkning, madlavning, garnfarvning, gammeldags tøjvask m.v. Særudstilling om havekulturen på Bornholm.
1.5. til 20.10.96

Bornholms Museum, Hjorths Fabrik, Arbejdende Keramikmuseum, 3700 Rønne
Til 31.3.96: Ma-fr 13-17, lø 10-13. Fra 1.4.96: Ma-lø 10-17
Udstillinger om den bornholmske keramik fra 1700 til i dag; speciel udstilling og magasinudstilling med fabrikken Hjorths egen produktion. – til 31.3.96
Arbejdende værksteder, følg »lerets gang« fra det rå ler til den færdige keramik sælges i butikken. Udstillingen om den bornholmske keramik fra 1700 til i dag. Speciel udstilling og magasinudstilling med fabrikken Hjorths egen produktion. 1.4. til 31.10.96

Bornholms Museum, Landbrugsmuseet Melstedgård, Melstedvej 25, 4760 Gudhjem
15.5. til 27.10.96: ti-sø 10-17
Landbrugsmuseum med mange aktiviteter, møbleret stuehus fra sidst i 1800tallet, udlænger med stalde og gamle redskaber. Gamle dyreracer, landbohave med frugthave med bornholmske æble-og pæresorter.
»Meldstedgård og Bornholm 1796«. Stuehuset fylder 200 år. Det markeres med en udstilling om livet på Bornholm og især på Melstedgård for 200 år siden.

Fyns Amt

DSB Jernbanemuseet, Dannebrogsgade 24, 5000 Odense
10-16, lukket: 24.12.,25.12.,31.12. og 1.1.
»Jernbaner i Krig«. Danske jernbaner under besættelsen: troppetransporter, den almindelige rejsende, færger, transport med fanger, sårede, frigivne, hvide busser m.m. – til 31.1.96
»Togland«. Leg med masser af modeltog og legetøjstog. 19.2. til 23.2.96

Museet for Fotokunst, Brandts Passage 37 & 43, 5000 Odense C
Ti-sø 10-17. Lukket: 25.12., 26.12. og 31.12.
»Platformen I«. Kulturministeriets fotografiske Bogpris 1995. (Colonel og Tove Kurtzweil). – til 14.1.96
Sally Mann: »Still Time« (USA). 20.1. til 25.2.
»Årets Pressefoto« (DK). 2.3. til 8.4.96
»Hulkamera Fotografier«. Jeff Guess (USA/Frankrig), Sandra Moss (USA/Sverige), Pia Arke (DK/Grønland). 13.4. til 2.6.
Arno Minkinen: »Waterline« (Finl./USA) 8.6. til 4.8.96

Langelands Museum, Østergade 25, 5900 Rudkøbing
Ma-fr 10-16, lø 10-13
»Julens Planter«. Mange planter hører julen til: potteplanter, juletræer, frugt, grøntsager og enkelte ting i haven og ved huset.
– til 6.1.96
»Morten Korch«. Udstillingen er lånt fra Møntergården. Der vises kulisser fra film og fortælles om Morten Korchs liv og forfatterskab. Medio februar til medio april 96.

Middelfart Museum, Algade 4, 5500 Middelfart
14-17, lukket jul-nytår.
»Marinemaleren C. Benjamin-Olsen«. C. Benjamin-Olsen (1873-1935) var en af vore sidste professionelle marinemalere. Han fulgte bl.a. flådeekspeditioner og kongerejsen til Grønland 1921. Udstillingen viser et udvalg af hans efterladte malerier og akvareller samt værker fra hans tid på Den kgl. Porcelænsfabrik.
8.12.95 til 4.2.96

Odense Bys Museer, Den Fynske Landsby, Sejerskovvej 20, 5260 Odense S.
Lukket 23.10.95 til 31.3.96, dog fgl. aktiviteter:
10.12.: »De bløde pakker og saltmaden gøres klar«. Arrangement i samarbejde med »Fynske fåreavlere«. Smagsprøver, arbejdende værksteder og salg af produkter.
17.12.: »Moder er i køkkenet – nu skal der trakteres«. Præstegården pyntes til julehøjtiden. Julemaden forberedes, ildebrændsel køres hjem fra skoven, der arbejdes i den gamle smedie og meget mere.

Odense Bys Museer, Fyns Oldtid og Kulturcenter Hollufgård, Hestehaven 201, 5220 Odense SØ
Sø+hld. 11-16
»Vandløb og Mennesket«. Udstilling i Hollufgårds vandmølle ved Lindved Å. I vognport og på mølleloftet er skildret de fynske vandløbs udvikling fra ren og uforstyrret natur i jægerstenalderen og frem til idag. Udstillingen er lavet i samarbejde med Fyns amt og Odense kommune.
31.3.: 10-16. »Polarhundetræf«. I samarbejde med de fire polarhundeforeninger i Danmark der repræsenterer Grønlandshunden, Sibirian Husky, Samojedehunden og Alaskan Malamute præsenteres for 3. år i træk polareskimoernes, og de polare sibiriske nomaders foretrukne hårdføre og stærke trækdyr. Mulighed for en køretur. Polarhundene minder i knoglebygning og udseende – og sikkert også i væsen – om stenaldermenneskets hunderacer.

Odense Bys Museer, Møntergården – Odense Bymuseum, Overgade 48-50, 5000 Odense C.
10-16
»Odense på Postkort«. På Odense Frimærkeklubs jubilæumsudstilling vises eksempler på de mange postkort med motiver fra Odense. Meget er væk, noget kan stadig ses i gadebilledet. 18.2. til 14.4.96.
2.12. og 3.12.95: De fynske museers julemarked og søndag på Bymuseet.
10.12. og 17.12.95: Kl. 14: Fortællinger. Sammen med teaterinstruktøren Lena Bjørn genoplives en gammel tradition: den folkelige fortælling. To søndage fortælles sagn fra den nordiske mytologi. (Tilmelding).
7.1.96: 12-16: Søndag på Bymuseet – i billedsamlingen. Samtidig gør arkæologerne status over udgravningerne i Lotzes Have og ser frem mod kommende opgaver.
4.2.96: 12-16: Søndag på Bymuseet – billedsamlingen. Museumsinspektør Finn Grandt-Nielsen vil fortælle om museets møntsamling og svare på spørgsmål.
19.2.96: Slå katten af tønden. I samarbejde med Odense Bys Museers undervisningsafdeling (tilmelding).
3.3.96: 12-16: Søndag på Bymuseet. Samtidig med at der er åbent i Billedsamlingen vil medlemmer af Odense Frimærkeklub være til stede og svare på spørgsmål.

Odense Bys Museer, Fyns Kunstmuseum, Jernbanegade 13, 5000 Odense C.
10-16
»John Olsen: Biennale di Venezia«. Den fynske billedkunstner, John Olsen var Danmarks repræsentant på den store internationale udstilling i Venedig i sommeren 1995. John Olsen har høstet megen anerkendelse for sit bidrag – der tager afsæt i hans interesse for naturen og dens væsen: legeme og sjæl. – til 21.1.96
»Andre Virkeligheder« – ny præsentation af egen samling. Maleren Niels Erik Gjerdevik viser på en ny måde museets samling fra perioden 1920-1980. 2.2. til 5.5.96
10.12., kl. 14: Traditionen tro indvarsles julen med en koncert forestået af gruppen Corde Voce bestående af guitaristen Joakim Holmer og sangeren Janne Solvang. Museet vil være julepyntet på ganske særlig vis til lejligheden.
7.3. til 9.3.96, kl. 20: »Palimpsest. Musik – Dans – Skulptur«. Museet har i samarbejde med Det Fynske Musikkonservatorioum, Odense Danser og Kunsthåndværkerskolen i Kolding tilrettelagt dette arrangement, der binder tre kunstarter sammen for en kort stund.

Odense Bys Museer, Carl Nielsen Museet, Claus Bergsgade 11, 5000 Odense C.
10-16
21.1.96, kl. 16: Musiksnak. Helge Baun Sørensen: Carl Nielsens sange m.m.
29.1.96, kl. 19.30: Koncert med Ars Nova Koret. Værker af Carl Nielsen.
11.2.96, kl. 16: Musiksnak. Boje Marstal: Carl Nielsens klavermusik i ord og tone.
3.3.96, kl. 16: Koncert med »Danmark Kort-trioen«: Svendsen, Marstal og Baun Sørensen.
12.12. og 14.12.95, 9.1., 11.1., 23.1., 25.1., 6.2. og 8.2., 5.3., 7.3., 19.3. og 21.3.96: tirsdage kl. 11 og torsdage kl. 16.30: Pladekoncert: Carl Nielsen højdepunkter efter en introduktion til musikken.

Odense Bys Museer, H.C. Andersens Hus, Hans Jensens Stræde 37-45, 5000 Odense C.
10-16
»Barndomsbyen«. Som led i det fælles fynske projekt »Min fynske Barndom« kan man her opleve den by og de betingelser, som H.C. Andersen lærte af kende i sin barndom. – til 31.12.
»Bulgarske Børnetegninger«. Resultatet af en tegnekonkurrence, udskrevet i anledning af en bulgarsk H.C. Andersen-festival i foråret 1995. 19.1. til 3.3.96
13.2. til 23.2.96: kl. 10-14: »Fra China til Andegaard«. Eventyrlige oplevelser med multimaling for børn i alle aldre. Tegning, maling, fortælling og musik. Arrangement i samarbejde med Børnekulturhuset Fyrtøjet.
6.2.,7.2., 13.2., 14.2. og 15.2., kl. 19.30: Teater. Museets eget »H.C. Andersens Theaterselskab« opfører vaudevillen »Den usynlige på Sprogø«. Instruktion Torben Iversen.

Sønderjyllands Amt

Museet på Sønderborg Slot, 6400 Sønderborg
1.11.-31.3.: 13-16, 1.4.-30.4.: 10-16, 1.5.-30.9.: 10-17
»Om Dannebrog vi ved...«. En udstilling om danskernes og deres flag. – til 1.9.96
Sølvsmedene Gerda og Wilfried Moll udstiller smykker og korpusar-

bejder. 3.2. til 17.3.96
Keramikeren Tove Anderberg. 10.5. til 9.6.

Ribe Amt

Den Antikvariske Samling i Ribe, Quedens Gaard, Overdammen 10-12, 6700 Ribe
1.11. til 28.2.: ti-sø 11-13, 1.3. til 31.5.: 11-15
Hele december kan børn være med til at gætte hvilke narrestreger nissen har lavet på købmandsgården. Juleaktiviteter: Kagebagning, konfekt, keramik, julepynt etc. 16.12. og 17.12. kl. 13-17.
Fastelavn. Tøndeslagning for børn i gården. Bagefter er der boller og kakao til alle. 18.2.

Den Antikvariske Samling i Ribe, Ribes Vikinger, Odins Plads, 6700 Ribe
1.11. til 31.3.: ti-sø 10-16. 1.4. til 14.6.: 10-16
»Skolen i Ribe«. Særudstilling om Ribes Katedralskole gennem 850 år. – til 1.2.96

Esbjerg Kunstmuseum, Havnegade 20, 6700 Esbjerg
10-16
»Thomas Bang retrospektiv«. Den første retrospektive præsentation i Danmark af skulptøren Thomas Bangs værker- – til 14.1.96
»Palle Bondrup. Tegninger«. En udstilling af Fanøkunstneren Palle Bondrups varierede tegnekunst. 2.12.95 til 14.1.96
»Duft – rum – psyke«, en duftudstilling af billedkunstnerne Morten Skriver og Christian Skeel. Jan. til april 96
»Vibeke Roland. Design« (Tekstildesign), Lars Ravn (udstilling og aktiviteter), »Paper Path«, en udstilling af 11 internationale papirkunstnere (Arrangement under Kulturby 96). April til juni 96.
Den 2. juni lukker museet midlertidigt på grund af ombygning.

Esbjerg Museum, Torvegade 45, 6701 Esbjerg
1.9. til 31.5.: Ti-sø 10-16, 1.6. til 31.8.: 10-16
»To Esbjergfamilier«. Familierne Dahlsgård-Olsen og Feerup er to Esbjerg-familier, der gjorde sig gældende i tiden op mod 2. verdenskrig. Familierne er endnu i dag i besiddelse af møbler og inventar fra de to hjem. En efterkommer, museumsinspektør Jørgen Schou-Christensen, Kunstindustrimuseet i København har lavet en udstilling med disse genstande. – til 18.2.96
»Silke og Farver«. Sonja Bindzus udstiller silkemaleri. 12.12.95 til 7.1.96
»John Heartfield«. Med foto, saks og klister skabte den tyske bladkunstner John Heartfield stærkt satiriske fotomontager rettet mod nazisme og fascime. Montagerne er skabt i årene 1930-38. 16.1. til 17.3.96

Fiskeri- og Søfartsmuseet, Tarphagevej, 6710 Esbjerg V.
1.10. til 14.5.: 10-16, 15.5. til 30.9.: 10-18, 1.7. til 31.8.: 10-20, vinter- og påskeferie 10-18.
»Søredning før og nu«. Årets store forhalsudstilling sætter fokus på søredning før og nu. – til 31.12.
»Hav, skib og kyst – malerier af Johannes Møller«. I museets administrationsgang vises en lille udstilling af akvareller udført af Johannes Møller, som bl.a. var manden bag Hempels 1995-kalender, der havde lodsbådene som tema. – til 31.12.
»Flaskeskibe«. I museets cafeteria vises en nyerhvervet samling af flaskeskibe, som museet har overtaget fra Vilh. Fanøe. Fanøe er selv mester for samlingen, der består af 70 flaskeskibe med skibstyper fra vikingeskib til dampskib. – til 31.12.
Frilandsudstillingen. I frilandsudstillingen vil der løbende være aktiviteter. Museets egne medarbejdere vil bl.a. være beskæftiget med opbygning af havneområdet, og skibstømreren vedligeholder og reparerer udstillingens fartøjer o.m.m. – til 31.12.

Museet på Sønderskov, Sønderskovgårdsvej 2, 6650 Brørup
Ti-fr 12-16, lø-sø 12-17.
»Kongeaaen – en Danmarkshistorisk grænse«. Udstilling i anledning af 75-året for genforeningen. – til 30.12.
2.og 3.12. og 9.-10.12.: »Jul på Sønderskov«
14.1.96: Sønderskovkoncert. Middelalderensemblet Alba
11.2.96: Sønderskovkoncert. Koncert for claviecord.
3.3.96: Sønderskovkoncert. Brorson Barok.
4.4. til 8.4.: »Påske på Sønderskov«.

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen
1.10. til 31.3.: ti-lø 14-17, sø+hld. 10-12 og 14-17. 1.4. til 30.9.: ti-sø 10-12- og 14-17. Lukket: 24.12., 31.12. og 1.1.
»Billedhuggeren Pontus Kjerrman«. Rammen er en julekalender, og udstillingen bliver til i løbet af december.
1.12.95 til 21.1.96
»Grafikeren og maleren Hansen Nikolaj Hansen (1853-1923). 4.2. til 10.3.96
Årets legatudstilling med værker af Inge Lise Westmann. 16.3. til 19.5.96

Vejle Amt

Fredericia Museum, Jernbanegade 10, 7000 Fredericia
Ti-sø 12-16
»Med nål og tråd«. Udstilling af navnekluder, syprøver og broderier gennem næsten 200 år. 3.2. til 10.3.96

Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, 7323 Give
Ma-fr 13-16, sø+hld. 14-17
»Julebørn og Legetøj«. Udstillingen viser julens mange traditioner på landet i vore oldeforældres tid samt meget legetøj især hjemmegjort. En del genstande fra årets DR julekalender vil også være at se.

Give-Egnens Museum, Torvegade 75, 7323 Give
Ma-fr 13-16, sø+hld. 14-17
Permanente udstilling: Hedebondens liv og virke.

Horsens Museum, Sundvej 1 A, 8700 Horsens
Ti-sø 11-16
»Hekse og Hekseforfølgelser«. Plancheudstilling af Gustav Henningsen om de europæiske hekseforfølgelser, suppleret med historien om lokal heksetro, trolddom og magi. Endvidere samling af magiske genstande og trolddomsbøger samt – for børn – heksens pandekagehus. – til 22.12.
»Nunap – Tunua Inorqarpoq« – »På landets bagside bor der mennesker«. Fotoudstilling om Østgrønland produceret af Roland Thomsen. 5.1. til 11.2.96
»Cirkus Mille«. Cirkusudstilling med miniaturecirkus, cirkusplakater og cirkusgenstande. 12.1. til 8.4.96
»Lægemidler fra dyr«. Udstilling om lægemidler fremstillet af materiale fra dyreverdenen fra oldtid til nutid. Udstillingen er produceret af Naturhistorisk Museum, Århus. 3.2. til 8.4.96
»Keramikkens verden – verdens keramik«. Stor keramikudstilling i forbindelse med Kulturby 96-arrangementer i Vejle amt. Keramik fra oldtid til nutid og fra mange dele af verden. Fra 16.5.96

Horsens Museum, Flensburgs Enkebolig, Nørregade 31, 8700 Horsens
Ti-sø 11-16, dog i dec.95: alle dage 10-16
»En bid af grisens historie«. Grisens kulturhistorie fra Asatroens gris til »penicillingris«, fra flæskesteg til marcipangris. Produceret i samarbejde med Roskilde Museum. – til 31.12.

Horsens Kunstmuseum, Carolinelundsvej 2, 8700 Horsens
Ti-sø 11-16
»Myte og Magi«, J.G. Dokoupil. Værker 1990-95. Kulturby 96-arrangement. 4.5. til 30.6.96
»Keramikkens Verden – Verdens keramik«. International kunstnerkeramik. Kulturby 96-arrangement. 16.5. til 18.8.96

Industrimuseet, Gasvej 17-19, 8700 Horsens
Ti-sø 11-16
»I julekalenderens (h)julspor«. Industriens maskiner, telefonen og tidens vogne. Dec./jan.
»Stentrykkerklubben kalender 1996«. Tryk, sten og ideer fra årets kalender. Dec./jan.
»Ovne i en kold tid«. Udstilling af ovne som vi kender dem fra 1600-tallet. Lånt udstilling fra Vendsyssels historiske Museum, suppleret med Horsens og Vejle produktioner. Dec./jan.
9.12. og 10.12.: Julemarked med alle værksteder og butikker besat med gamle håndværkere.
Uge 7, vinterferien 96: Aktiviteter for børn og voksne med fokus på bestemte temaer. I denne uge også åbent mandag.
»Verdens keramik – Keramikkens verden«. Kulturby 96-arrangement. Samarbejde mellem museerne i Vejle amt. Industrimuseet arbejder med industriel keramik. Fra medio maj 96.

Museet på Koldinghus, 6000 Kolding
10-17, lukket 24.12., 25.12. og 31.12.
»Lettiske smykker og tekstiler gennem 1000 år« – til 14.1.96
»Gaver og Nyerhvervelser 1995« 27.1. til 10.3.96
»Inger og Johannes Exner. Arkitektur« 3.2. til 14.4.96
»Danske Kunsthåndværkeres Landssammenslutning. Sydjysk afdeling«. 23.3. til 13.4.
»Miniaturelandkort«. 23.3. til 21.4.96
»Damaskvæveriet« Georg Jensen Tekstil. 28.5. til 16.6.96
»Kolding Kunsthåndværkerskole – Afgangsudstilling«. 31.5. til 23.6.96

Vejle Museum, Flegborg 18, 7100 Vejle
2.12. til 3.12. kl. 10-17: »Møllejul«. Boder med sivsko, husgeråd, honningkager og hjemmebagt sigtebrød, julebukke og nissepynt, forklæder og klippeark.

Vejle Museum, Søndergade 14, 7100 Vejle
10.12. til 22.12., ma-fr 10-17, lø-sø 12-17
»Julemarked«. Årets emne er »Julemandens Historie«. Julehandel i købmandsbutikken fra århundredskiftet. Kræmmermarked fra 1700-tallet. Middelalderens købmand m.m.m.

RINGKØBING AMT

Herning Kunstmuseum, Angligaarden, Birk, 7400 Herning
Ti-sø 12-17. 1.5.til 31.10.: Ti-fr 12-17, lø-sø 10-17
»Berit H. Jensen - Paris A Gogo«. 9.12.95 til 28.1.96
»Thomas Bang - Retrospektiv«. 10.2. til 24.3.96
»Maxim Kantor - Retrospektiv«. 6.4. til 19.5.96

Herning Museum, Museumsgade 32, 7400 Herning
Ti-fr 10-17, lø-sø 11-17
»Folketøj - modetøj 1750-1835«. Dragter og dukker ved Kamma Gudmand-Høyer. - til 28.1.96
»Jydsk Dagblad I,II...«.

Udstillingsbilleder lavet af horn ved kunstneren Klavs Weiss. 20.1. til 17.3.96

Hjerl Hedes Frilandsmuseum, Hjerl Hedevej 14, 7830 Vinderup
1.4. til 31.10.: 9-17
2.12. og 3.12., 9.12. og 10.12., 16.12. og 17.12.: 10-17
Julelevendegørelse som viser hvordan man forberedte sig til julen i gamle dage på landet, både i køkkener, stuer og værksteder. Aktiviteter i hele åbningstiden.

Holstebro Kunstmuseum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro
Ti-fr 12-16, lø-sø 11-17, on 19.21.30
»Heart of Darkness« Lawrence Weiner i Holstebro. Udstillingen tager sit udgangspunkt i Lawrence Weiners udsmykning af facaden på Holstebro Rådhus i 1990. - til 30.12.

Holstebro Museum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro
Ti-fr 12-16, lø-sø 11-17, on 19-21.30
»Fra vugge til grav« - om folkesundhed og sundhedens folk. Udstilling i anledning af Holstebro Amtssygehus' 100-års jubilæum. - til 7.1.96
»Dukketeatrets historie« 27.1. til 17.3.96
I vinterferien 12.2. til 18.2.96 spilles dukketeater hver dag. Denne uge også åbent ma 12-16.

Skjern-Egvad Museum, Bundsbæk Mølle, Bundsbækvej 27, 6900 Skjern
Til 17.12.: ma-fr 11-17, lø-sø 13-17
»Jul i andre lande«. Udstilling om juletraditioner, julepynt m.v. i Sverige, Polen og Holland. Udstilling i samarbejde med DGI, Vestjylland, Int. gruppe.
2.12.-3.12., 9.12.-10.12., 16.12.-17.12., kl. 13-17:
Bundsbæk Julemarked. Levendegørelse af vandmølle, smedje og bageri. Arbejdende stande, markedsboder, familieaktiviteter med den grønne nisse, hestevognskørsel, levende musik m.m.

Skjern-Egvad Museum, Bymuseet, Bredgade 73, 6900 Skjern
ma-fr 13-16
Fast udstilling om Skjerns udvikling fra boplads til stationsby. Gl. købmandsbutik, skomagerværksted, frisørsalon.
Særudstilling: »Piber og røgtobak« - om tobaksrygning gennem tiderne. - til 22.12.

ÅRHUS AMT

»Den Gamle By«, Danmarks Købstadsmuseum, Viborgvej 2, 8000 Århus
Dec.: 10-16,
Jan.,febr.,marts: 11-15,
april: 10-16, maj: 9-17,
juni, juli, aug.: 9-18.
»Julekalenderen i Den gamle By«. Udstilling med genstande som har relation til fjernsynets julekalender i DR i år, der delvis er optaget i Den gamle By. Der bliver også mulighed for at komme tæt på en af de kulisser, hvor studieoptagelserne har fundet sted, ligesom »nisseting« i overstørrelse er repræsenteret. - til 7.1.96
Planlagt vandreudstilling om vagabonder til foråret 96, periode endnu ikke fastlagt.

Djurslands Museum - Danske Fiskerimuseum, Søndergade 1, 8500 Grenå
17.10.95 til 15.6.96: Ti-fr og sø 13-16. Lukket: 24.12.,26.12. og 31.12.
»Julemandens historie« - til 2.1.96
»Grenaa før og nu - i billeder«. - til 2.1.96
»Grenaa som middelalderby«. 10.12.95 til 1.9.96
»Maya Chuy« - broderi og smykker hos maya-indianerne i Mexico. 19.1. til 10.5.96

Forhistorisk Museum Moesgård, 8270 Højbjerg
Til 30.4.: ti-sø 10-16,
1.5. til 25.9.: 10-17
»Den arabiske rejse«.I Kulturbyåret samarbejder tre danske museer, Nationalmuseet, Forhistorisk Museum Moesgård og Davids Samling, om gennemførelsen af tre udstillinger, som udfra forskellige synsvinkler skildrer de islamiske kulturer og Danmarks forbindelser med den islamiske verden gennem mere end 1000 år. Udstillingen »Den arabiske rejse« fokuserer på de danske forbindelser med de islamiske områder fra vikingetiden til vore dage set med danske øjne. 29.3. til 29.9.96

Glasmuseum, Strandvejen 8, 8400 Ebeltoft
10-17
»Glas fra North Carolina«. En udstilling med værker af 22 kunstnere fra North Carolina, USA. - til 31.12.

Kulturhistorisk Museum Randers, Stemannsgade 2, 8900 Randers
Ti-sø 11-17. Lukket: 24.12., 25.12., 31.12. og 1.1.
»Drømme - Landskab«. En scenografisk allegori om drømmenes og idealernes forgængelighed og fornyelse i forholdet til krop og natur. - til 7.1.96
»Engletid«. Udstillingen viser forskellige engletyper og fortæller om deres kulturhistoriske betydning. - til 7.1.96
»Det kan jeg fortælle«. Forårsudstilling af billedtæpper vævet af 20 kvinder fra seks forskellige lande med motiver fra kvindernes egen kultur. 2.2. til 14.4.96
Julearrangementer:
9.12. og 10.12.: Sild og snaps - en rigtig dansk tradition præsenteret af Hans Møller, Hanne Thomsen og Poul Thomsen.
16.12. og 17.12.: Fra sukker til drops - der laves bolcher.
I hele dec. til 23.12. er der åbent i museets gamle købmandsbutik.

Kvindemuseet i Danmark, Domkirkeplads 5, 8000 Århus C
Ti-sø 10-16,. juleåbent alle dage 10-16, lukket: 24.12.,25.12., 31.12. og 1.1.
»Østen i dagligdagen«. Genstande fra Fjernøsten har været at finde i danske hjem gennem flere århundreder, men først i nyere tid er asiatiske brugsting/madvarer blevet hvermandseje. - til 31.12.95
»Dagny Josiassens nodesamling«. En mindre udstilling om en af stumfilmens pianistinder og hendes arbejdsmateriale. - til 31.12.
»I landskab med kvinder«. En kulturhistorisk udstilling om brug og ændringer af jord og landskaber ved agerbrug og dyrehold, ved gartneri og i nytte- og prydhave. - til marts 96
»Sløret«. Kulturhistorisk udstilling, som belyser den nyere historiske udvikling i brugen af islamiske kvindedragter og traditioner for kvinders virkefelter. Fra ultimo marts 96
I foråret 1996 vil museet markere filmens 100 års jubilæum med en større udstilling om kvindearbejde bagved og foran kameraet.

Naturhistorisk Museum Århus, Universitetsparken, Bygning 210, 8000 Århus C.
Ti-sø 10-16, fra 1.4.: alle dage 10-16. Lukket 24.12.,25.12., 31.12. og 1.1.
»Lægemidler fra dyreverdenen«. På udstillingen præsenteres gammelt og nyt, overtro og videnskabelige kendsgerninger - alverdens dyriske droger, som på en eller anden måde har hjulpet mennesker med at kurere sygdomme. - til 1.2.96
»Naturen kom før teknikken«. Udstillingen viser mange spændende eksempler på mekanismer i naturen, som har inspireret mennesker til tekniske opfindelser og snilde konstruktioner.
Marts,april, maj 96.
10.2. til 18.2.96: Naturhistoriske vinterlege. Arrangement for børn i skolernes vinterferie. (alle dage 10-16).

Odder Museum, Møllevej 3-5, 8300 Odder
Ma-fr 13-16, lø-sø 13-17. Lukket: 24.12., 25.-12., 31.12. og 1.1.
»Odderegnens nedlagte jernbaner«. Udstilling om de nedlagte jernbaner mellem Odder-Hou og Horsens-Odder. - til 30.12.
»Keramikeren Ruth Gissel«. Udstilling i anledning af kunstnerens 50 års fødselsdag. 22.3. til 14.4.96
»Livet på herregården«. Udstilling om Odderegnens herregårde og det brogede liv, der er levet her gennem tiderne. 27.4. til 20.10.96.

Silkeborg Kunstmuseum, Gudenåvej 9, 8600 Silkeborg
Til 31.3.: ti-fr 12-16, lø-sø 10-17, 1.4.til 31.10.: ti-sø 10-17
»Kai Führer«, en retrospektiv udstilling. Kai Führer har igennem tredive år udviklet sit abstrakte formsprog og rendyrkelsen af farven i rummet. Til udstillingen skaber Kai Führer et stort relief. 27.12.95 til 18.2.96
»Asger Jorn og 10.000 års nordisk folkekunst«. Kulturby 96 projekt. 3.3. til 27.5.96

Silkeborg Museum, Hovedgårdsvej 7, 8600 Silkeborg
Til 14.4.96: on,lø,sø 12-16, fra 15.4.: 10-17. (udvidet åbningstid i vinterferie og påske).
»Silkeborg by 1846-1996«. Udstilling om den unge by skabt i den gryende industrialisering i brydningstiden mellem enevælde og demokrati.
7.1. til 2.6.96

Skanderborg Museum, Adelgade 5, 8660 Skanderborg
Ti-fr 14-16, lø-sø 13-16
»Jul på Skanderborg Museum«, bl.a. »H.C. Andersens juletræ«. Desuden en udstilling af lokalt husflidsarbejde: Elfenbensskakbrikker. - til 7.1.96
»Sprællemænd gennem tiderne«. 1.12.95 til 3.3.96
»Renlighed er en god ting...«. - til 3.3.96
Museets forårsudstilling. Udstilling af akvareller og glasarbejder. 23.3. til 19.5.96
3.12.95: Julemarked kl. 11-16

Århus Bymuseum, Carl Blochs Gade 28, 8000 Århus C
Ti-fr 10-16, 2.og 4. lø-sø 10-16, lukket mellem jul og nytår.
»Ole Bole gik i skole«. Udstillingen skildrer de århusianske børns skolegang fra 1946 til 1959 med bl.a. de fag der blev undervist i og den pædagogik, der blev anvendt. Fra 5.12.95

Aarhus Kunstmuseum, Vennelystparken, 8000 Århus C
Ti-sø 10-17, lukket: 24.12.,25.12., 31.12. og 1.1.
»Harald Giersing. Maleri - Musik - Ord«. En retrospektiv udstilling om maleren, kritikeren og mennesket Harald Giersing (1881-1927), der spillede en væsentlig rolle for den moderne kunsts gennembrud i Danmark 1910-1920.
27.1. til 7.4.96

VIBORG AMT

Fur Museum, Nederby 28, 7884 Fur
Ti-lø 10-16
»Gl. Havn«. Særudstilling med fotos fra Furs gamle tilsandede havn 1911-1955. - til 31.4.96

Morslands historiske Museum, Dueholm Kloster, 7900 Nykøbing Mors
10-16. lukket: 24.12., 25.12., 31.12. og 1.1.
»Jul i den gamle borgerstue. Nisselandskabets trylleri«. Se det grønne træ, pyntet med gammeldags juletræsstads og miniature nisselandskabet med vat, spejle o.l. i Riddersalen. I butikken sælges gammeldags julestads og glaspynt. - 2.12.95 til 7.1.96

Morslands historiske Museum, Skarregaard, Feggesundvej 53, Sejerslev, 7900 Nykøbing Mors
1.5. til 31.10.: 10-16, 25.11. til 30.12.: 10-16
»Med måler-nissen på eventyr«. Nisser i stald, lade og skov.Stuehuset dufter af hjemmebag og i butikken sælges kranse, julegodter og julepynt. - til 30.12.

Skive Museum, Havnevej, 7800 Skive
Ti-sø 14-17, lukket 18.12. til 25.12. og 31.12. og 1.1.
»Brudekjoler 1785-1995«. Udstilling om brudekjoler fra forskellige tidsperioder og om hvorledes man fejrede bryllup på Skive-egnen. - til 30.12.

Viborg Stiftsmuseum, Hjultorvet, 8800 Viborg
Til 31.5.: ti-fr 14-17, lø-sø 11-17, 1.6.til 31.8.: 11-17
»The Golden«. International fotoudstilling arrangeret af Viborg Kunstforening. - til 10.12.
»Sjak 7 3/4 udstiller«. Den lokale kunstnergruppe Sjak 7 3/4 udstiller sine arbejder. 16.12.95 til 2.1.96
»Sergej Sviatchenko«. Udstillingaf arbejder af kunstneren Sergej Sviatchenko. Arr.: Viborg Kunstforening. 6.1. til 4.2.96
»Den levende tegning«. Udstilling om tegnefilmens historie i samarbejde med Viborg Animationsværksted. 11.2. til 24.3. 96
»Kunsten i Kirken«. Udstilling arr. af Viborg Kunstforening. 30.3. til 28.4.96
»Til Snapsting i Viborg«. Udstilling om markedsgøglere, cirkusløjer og handlende. 15.5. til 21.7.96

NORDJYLLANDS AMT

Frederikshavn Kunstmuseum, Parallelvej 14, 9900 Frederikshavn
Ti-fr 10-17, lø-sø 10-16
»Bjarke Regn Svendsen, Jane Ring og Jeff Ibbo«. Exlibris: PF-kort med jule/religiøse motiver. - til 31.12.
»Inge Hørup. Konkret kunst i serigrafi«. Exlibris: Kvindelige exlibriskunstnere. 6.1. til 18.2.96
»Kunstnere fra Brandts Klædefabrik«. »Flash«. »Bodil Brems«. Exlibris: Kulturby 1996. 24.2. til 24.3.96
»Naivister«. Exlibris: Finske Exlibris. 30.3. til 5.5.96

Hjørring Kunstmuseum, Brinck Seidelinsgade 10, 9800 Hjørring
16.9.til 14.6.: ti-sø 11-16, 15.6. til 15.9: 10-17. Lukket 18.12.95 til 1.1.96
»Nyerhvervelser 1995 samt værker fra egen samling«.I 1995 har museet bl.a. suppleret med Poul Skov Sørensens grafiksamling med et større antal værker fra perioden 1986-95, samt en repræsentativ samling grafik af Frede Christoffersen. - til 7.1.96
»Palle Nielsen«. Grafikudstilling fra Vejle Kunstmuseum. Palle Nielsen har selv tilrettelagt en værkstedsudstilling, der pædagogisk viser processen fra skitse til det færdige værk. Udstillingen suppleres med værker fra Vejle Kunstmuseums grafiksamling. 13.1. til 18.2.96
»Storstrøms/Nordenfjords - Tur/Retur«. Kunstforeningen præsenterer de 6 nordenfjordske kunstnere, som i september 1995 blev vist på Storstrøms Kunstmuseum som led i et samarbejde mellem de to kunstmuseer: Knud Bøjer, Jette Debois, Lene Palm-Larsen, Poul Skov Sørensen, Nils Sloth, Claus Ørntoft. 25.2. ti. 8.4. 96
»Notemalerier« 1994-1995. Jesper Christiansens »Notemalerier« fortsætter kunstnerens snart 10 år lange tematisering af maleriets motiv, der i den Christensenske sammenhæng kan forstås i udvidet betydning som omfattende selve maleriets motivering. 20.4. til 2.6.96

Nordjyllands Kunstmuseum, Kong Christians Allé 50, 9000 Aalborg
Ti-sø 10-17
»Le Corbusier. Maler og arkitekt« - til 10.12.95
»Intention«. 7. nordiske tekstiltriennale. 19.1. til 24.3. 96
»Bent Exner« 20.3. til 27.5.96
»De Fire« 21.6. til 25.8.96

Teknisk Museum, Aalborg, Riihimäkivej 6, 9200 Aalborg.
Ti-fr 10-16, lø-sø + hld. 10-17, lukket 24.12., 25.12., 31.12. og 1.1.
»Teknikken i møblet - møblet i teknikken«. Radioen, grammofonen og fjernsynet har i de seneste seks årtier fundet sin plads i ethvert hjem »indpakket« i et pænt møbelkabinet. I udstillingen præsenteres et udvalg. - til 25.2.96

Aalborg Historiske Museum, Algade 48, 9000 Aalborg
Ti-sø 10-17, lukket 24.12., 25.12., 31.12. og 1.1.
»En handelsplads ved Sebbersund«. Om en hidtil ukendt handels- og håndværkerplads fra yngre jernalder og vikingetid, som Aalborg Historiske Museum har udgravet siden 1990. Her lå bl.a. en kirke med kirkegård - de tidligste kristne manifestationer i Nordjylland.- til 14.4.96

Landsbyen Gamborg syd for Middelfart ligger som en sluttet bebyggelse ved en inddæmmet arm af Gamborg Fjord. Gamborg hørte under Wedellsborg og var fæstegods til 1916 – hvilket har præget bebyggelsesmønstret i stort og småt til vore dage. Et eksempel på, at kulturlandskabet er et spørgsmål om helheder, der ikke kan reduceres til enkeltelementer eller »naturgrundlag« alene. Foto: Peter Dragsbo 1993.

Udsigt fra Sdr. Aaby nord for Assens. Egnen mellem Middelfart og Assens er, med sine sluttede landsbyer, store gårde og sparsomt bebyggede landsbyjorder, præget af at have været fæstegods under Wedellsborg til 1916. Et eksempel på, at kulturlandskabet er et spørgsmål om helheder, som ikke kan reduceres til elementer eller »naturgrundlag« alene. Foto: Peter Dragsbo 1994.

Markedsføring som holdning

Af Marieke Burgers. Museumskonsulent

Da slangen i Paradiset tilbød Eva æblet, var han den første specialist i marketing. Han havde en djævelsk god plan og kom med den perfekte kombination af produkt og marked: Den første kvinde med det første Ingrid Marie. For at få hende til at tage præcist dette æble, midt i en have fyldt med de dejligste frugter, måtte den rapmundede reptil fremhæve de særlige salgskvaliteter: Når du spiser heraf, bliver du som Gud, i stand til at kende godt og ondt.

Denne episode kan, efter min opfattelse, betragtes som det absolutte marketingsforslag. Også museerne bør i fremtiden betragte de fristelser, som tilbydes til deres gæster, og se efter fremtidens tendenser, som udvikler sig i forhold til museerne.

Om vi ønsker det eller ej, bliver museer i højere og højere grad tvunget til at konkurrere med et voksende fritidsudbud i en kamp, vi kan kalde slaget mellem »reality« og »virtual reality«: mellem den ægte vare, som museerne har at tilbyde, og den kunstigt skabte verden i forlystelsesparker, men også ved spillehaller og deres fornøjelsesmaskiner. Denne fritidsverden, Internettets introduktion og en vifte af nye og spændende teknikker vil skaffe flere og flere gæster indenfor andre vægge end museernes.

Udtrykket »edutainment«, som en betegnelse for denne specielle blanding mellem information og underholdning, har allerede længe været brugt af reklamefolk, og udtrykket skræmmer ofte mere traditionelt indstillede museumsmedarbejdere.

Men realiteten viser, at en aktiv publikumspolitik godt kan være en ny mulighed for at komme i forbindelse med andre, end traditionelle museumsgæster.

The times they are a-changing

Museets rolle, eller måske burde jeg sige, erkendelsen af museets rolle er ved at forandre sig hurtigt. For 100 år siden blev flere større og mindre museer etableret med klare, omend paternalistiske, uddannelsesmæssige og sociale formål.

Den uskrevne kontrakt mellem samfundet og museerne bestod i det faktum, at samarbejdet skaffede økonomisk støtte, og museerne skaffede direkte ydelser.

Men nu tvinger tiderne os til at revurdere museets rolle. Museerne står overfor en øget konkurrence fra mange sider, en stor nedgang i besøgstal, og til syvende og sidst overfor forskellige krav fra politikernes og publikums side. Selv Tivoli, bastionen i traditionel dansk underholdning, må til at gennemtænke, omvurdere og omadressere fremtiden!

For museerne vil støtten fra Staten, ny museumslov eller ej, ikke længere på forhånd være garanteret.

I adskillige europæiske lande kan vi se en udvikling i retning af privatisering af museer, for eksempel i England og i Holland. Nogle museumsmedarbejdere vil opfatte den som et mareridt, en trussel mod deres videnskabelige arbejde, mod samlingernes pleje og undersøgelsens standard. Jeg ville hellere betragte denne tendens som en chance for at lære nye måder at arbejde på, for at samarbejde og udvikle nye færdigheder, og for at blive mere professionel i andre dele af museumsarbejdet. Men de tendenser,

Besøgende, hvor kommer de fra, hvem er de, og hvorfor kommer de egentlig?

Interaktiv publikumsundersøgelse i udlandet: Air and Space Museum Washington.

som uden tvivl vil ramme Danmark med tiden, kræver en udadvendt holdning overfor samfundet, overfor publikum og ikke-publikum og overfor erhvervslivet.

Museummarkedsføring i Danmark

Efter at netop have afviklet et kursus i Markedsføring for Museer på Museumshøjskolen, fornemmer jeg, at danske museer bør se det næste århundrede i øjnene, de bør revurdere deres legitimering og kontakt med samfundet. Indtil nu, har de fleste museer været temmelig optaget af selve objektet og institutionen. Måske skulle vi, i den kommende periode, i stedet for fokusere mere på selve publikum og dets deltagelse. Det indebærer en fokusering på den måde, man kommer i kontakt med publikum, og måske modsvarende at man kan påtage sig færre aktiviteter til gavn for kollegerne.

For at opnå denne fokusering kunne man tænke sig en mere markedsorienteret adfærd for museer i fremtiden med dens teknologi, nye individualisme og med et stigende antal »global inhabitants« på grund af en (tvungen) udvandring: Kort sagt en fremgangsmåde præget af marketingtænkning.

Ordet marketing fremkalder ofte ideer om vulgære annoncer for bleer, vaskepulver eller sodavand. Marketing opfattes ofte fejlagtig synonymt med reklame, men marketing handler først og fremmest om planlægning og strategi. De knappe midler skal bruges så effektivt som muligt, så museet f.eks. er i stand til at investere penge i samlingen, hvis det ønskes, og til at tiltrække præcis de målgrupper, som museet ønsker sig, og til at få målgrupperne til at nyde deres besøg. **Markedsføring drejer sig således også om en forvandling af potentiel opmærksomhed til reelle besøgende.**

Ak ja, vil mange sige: al den fokusering på besøgstal, museer bure tage sig af kvalitet i stedet for kvantitet!

Selvfølgelig, men hvorfor skal museerne blot have et minimum af besøgende til hver en tid? Hvorfor ikke et maksimum? Vi kender alle forholdet i en såkaldt »blockbuster«, og vi ved, at det overhovedet ikke er nogen fornøjelse!

Men også her kan marketing give en markedsføringsmedarbejder redskabet til at regulere for eksempel besøg, for at harmonisere »toppe og dale«, således medarbejderstaben vil være mere i stand til at styre svingningerne i besøgstallet ved hjælp af »strategisk tilrettelagte udbud«.

Pas på: krydsende gæster!

Desværre findes der kun meget få publicerede publikumsundersøgelser. Vi ved dog fra Danmarks Statistik, **hvor mange** der går på museum og hvilken socialklasse, de tilhører, men hvorfra de kommer, hvilken profil besøgende har i hvert enkelt museum, og f.eks. hvilke **forventninger** de har, er temmelig ukendte størrelser. Der findes også undersøgelser fra Socialforskningsinstituttet om fritidsvaner og en statistisk undersøgelse om levevilkår, som giver nogen indsigt i folks tv-adfærd. Men en undersøgelse af museumsgæsters vaner, f.eks. besøgsmønster mellem museer og andre kulturelle aktiviteter (teater, musik, ballet), er et næsten ukendt område. At besøgendes profiler for kunstmuseer er totalt forskellige fra kulturhistoriske, er sandsynligvis et kendt fænomen, men hvor og hvorledes for eksempel teknisk interesserede mennesker finder deres oplysninger om museer frem, er ikke publiceret. At det for det meste er **kvinder,** der går mere op i kulturel deltagelse end mænd, vises (næsten) ikke nogle steder, og at det er kvinderne, der tager beslutningen, når familien skal på udflugt, er ikke underbygget med noget materiale i Danmark. Hvordan danske museer bør **investere i indvandrernes integrering,** er ikke dokumenteret nogle steder gennem undersøgelser i vaner og behov for disse nye danskere. Multi-kulturel deltagelse er endnu ikke et spørgsmål, som det allerede er tilfældet i flere andre europæiske lande.

Selvom **børn** nu langsomt bliver opdaget som en ny speciel gruppe, (det sidste initiativ er taget af Statens Museum for Kunst), står dette i kontrast til en tabt chance for et andet Børnemuseum, baseret på Den pædagogiske Samling.

Forskellige produkt-marked kombinationer, som kunne være tiltalende for **ikke-traditionelle museumsgæster,** som »living history«, »role-playing«, teater, omvisninger på tegn-sprog, fødselsdagstilbud, er endnu ikke så udbredt i de danske museers tilbud.

At kun 7% af besøgende overhovedet

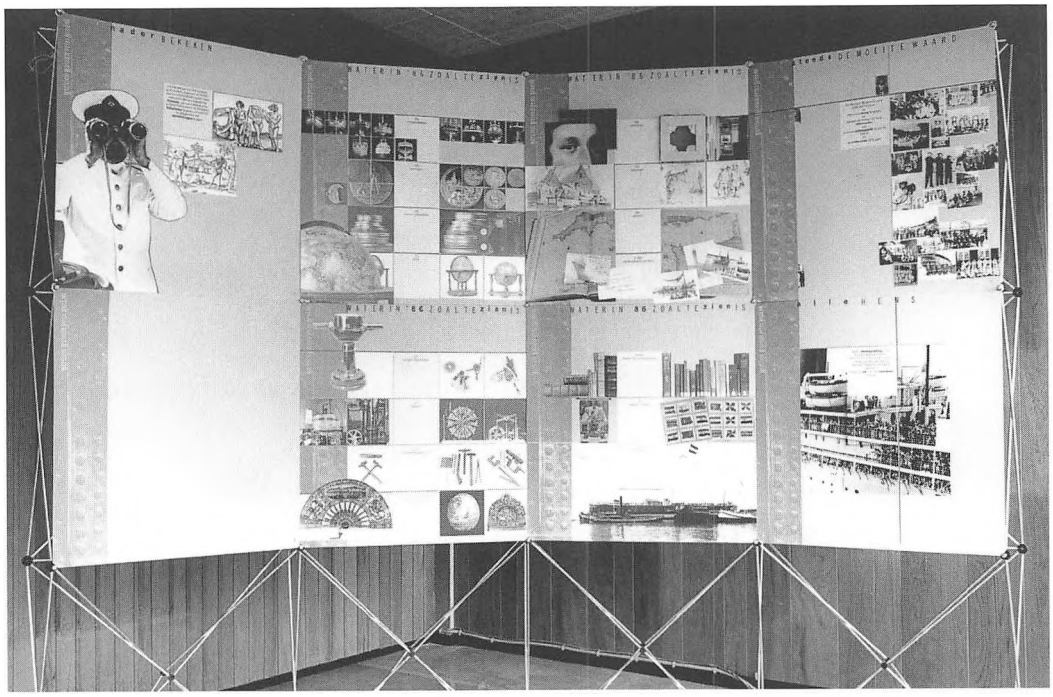

Aktiv publikumspolitik f.eks. ved hjælp af vandreudstillinger.

lægger mærke til museumsplakaten, eller at mundtlig anbefaling er en af de vigtigste kilder for folk til at bestemme sig for at gå på museum, er ikke underbygget i nogen rapport, **hverken at »de nye besøgende«, der kun kommer på grund af sociale formål, kun bruger en tredjedel af deres tid til at kigge på objekterne (de andre to-tredjedele bruger de til at samle beviser for, at de har været på museet: de tager billeder, køber postkort og gemmer et stykke sukker fra restauranten!)**

Danske museer kan også udvide en anden del af deres grundlag: deres **Venneforeninger.** De har konstant behov for omsorg, opmærksomhed og videreudvikling, fordi de er museets ambassadører. En markedsføringsstrategi kan i det hele taget forbedre museets information i dets områder, måske endog forøge selve indtægterne.

Marketing beskæftiger sig også med andre grupper end publikum, bl.a. med erhvervslivet og pressen.

Når kulturen kommer i en alvorlig knibe, det vil bl.a. sige, når museerne skal ud og tjene deres egne penge, fordi den offentlige støtte tørrer ud, så skal museerne altså **forbedre** deres økonomiske muligheder, for ikke at være for afhængige af én kilde: Det indebærer, at museet udbygger sine kontakter; at museet evt. opbygger et netværk til erhvervslivet, et netværk som kunne være behjælpsom i rådgivning, **sponsorering eller fund-raising.**

De nye trends i samfundet, med en udvikling i retning af en endnu større individualisme, »cocooning« og bytte af »scener«, kræver nye og opfindsomme måder for at få kontakt med målgrupperne gennem »event marketing«, »locality marketing«, eller »scene marketing«. Det er selvfølgelig forfærdelig jargon, men disse ord angiver nye måder at nå publikummet. En af de vigtigste kanaler til at komme i kontakt med publikum, skønt ikke den eneste måde, er gennem medierne.

En professionel fremgangsmåde overfor pressen og medierne er nødvendig for ikke at tabe slaget om publikums, og i sidste ende, politikernes opmærksomhed.

Ceterum censeo

De sidste skitserede tendenser bringer mig til følgende anbefalinger:

- der er behov for større budget for museernes markedsføringsindsats. Det er en umulig opgave at styre mod et mål og at tilrettelægge kampagner uden økonomiske muligheder. Men samtidig vil samarbejde skaffe flere midler til en fælles indsats, altså:
- mere samarbejde mellem museerne for at udvikle nye marketingmetoder og nye veje til at få kontakt med deres målgrupper. **Guldalder** i København er, selvom tidspunktet for arrangementet kan vælges endnu bedre, et forbillede på et initiativ som prøver at komme i forbindelse med både den interesserede dansker og den udenlandske turist.
- mere professionalisme og altså mere uddannelse i markedsføring.

Men at tage del i kollegernes erfaring er én af de bedste måder at lære jobbet på. For at skabe en platform kunne man derfor tænke sig:

- etableringen af et Marketing-og-PR udvalg indenfor DKM, for at forstærke professionalismen og for at befordre udveksling mellem kollegerne.
- et samarbejde med institutioner som Museumshøjskolen og DKM for at fremme seminarer, bøger og artikler om emnet. I mit eget tidligere museumsarbejde i Holland, havde vi mulighed for at tilrettelægge specielle konferencer for Marketing og Public Relations Udvalget i for eksempel direct-mail, krise-PR, de kulturhistoriske museers forhold til pressen, publikumsundersøgelser eller event-marketing, ligesom kurser for »begyndere« og viderekomne »marketeers«. Indenfor platformen, Marketing og Public Relations Udvalget, var der mulighed for at skaffe støtte fra Kulturministeriet for at udgive rapporter eller bøger om emnet.
- mere samarbejde og udveksling med turistindustrien; de er jo specialisterne på turistområdet
- etableringen af en national museumsundersøgelse, et standardspørgeskema som ethvert museum kan bruge, med mulighed for udvidelse med specificerede spørgsmål for hvert museum. Mere indsigt i det nationale publikum er nødvendig.

Museer burde ikke bare være steder for beskuelse eller fornøjelse, men også steder der lægger op til historisk og politisk debat; marketing kan være et hjælpemiddel til at bringe folk til at deltage i debatten eller at overtale dem til også at komme og betragte og nyde.

Djævelen var allerede klar over det!

Læserbrev

Verdenssensation

De læsere, der har indsigt i hestevognskørsel og russisk historie, vil vide, at en »trojka« oprindelig er et trespand af heste, hvor den midterste traver, mens sidehestene galopperer.
Når den følgegruppe på 6 personer, der er nedsat i forbindelse med den bebudede revision af Museumsloven, nu officielt betegnes som »trojka« (DM nr. 4, 1995), ja, så er der tale om intet mindre end en sensation: verdens største trojka.
Man kan forestille sig, at de 6 gode mennesker, der har nikket jatak til at være med i »trojkaen«, helst vil undgå den virak, verdenssensationen uvægerligt vil medføre. Formentlig vil det at få fordelt rollerne som henholdsvis travere og galopheste også vise sig problematisk.
En nærliggende løsning kunne være at finde en mere dækkende betegnelse for følgegruppen, hvis bestræbelser i øvrigt forventes fulgt med stor opmærksomhed. Følgende ideer udkastes hermed til fri afbenyttelse: seksspandet, heksagonen, sekstolen, juntaen. Eller hvad med »det sekstinske kapel«?

Venlig hilsen
Sven Jørn Andersen
Kunstmuseet Trapholt

Anmeldelse

Særlingens Testamente

Af Ole Strandgaard, Lindhardt & Ringhof, 1995, ISBN 87-595-0542-7

Kriminalintriger i museumsmiljøer forekommer utvivlsomt, men det bliver sjældent til romaner, og endnu mere usædvanligt er det, når forfatteren hører hjemme i miljøet.
Nysgerrigheden er således på forhånd vakt, når forstanderen på Museumshøjskolen Ole Strandgaard udkommer med en kriminalroman. Lad det være sagt med det samme, det er ikke nogen nøgleroman, selv om skildringen vil være yderst genkendelig for alle, der har arbejdet på et lokalmuseum.
Krimiens geografiske ramme er det nordvestlige Himmerland, hvor forfatteren har moret sig med at omdanne navnestoffet. På det kulturhistoriske lokalmuseum er antropologen Mads vikar for sin ven fra studieårene, arkæologen Tue. Det første dødsfald er en særlings tilsyneladende selvmord, der kommer til at vedrøre hovedpersonen, da museet viser sig at skulle arve boet. Dernæst findes et moselig af en smuk rødhåret pige, og antropologens skarpsindighed afdækker, at hun er langt yngre end jernalderens mosefund. Denne opdagelse gøres dog først på side 112, for forfatteren har tydeligvis mere på sinde end blot at give læseren »smæk for skillingerne«.
Bogen er præget af præcise og detaljerede beskrivelser af naturen, landskabet og menneskene, og Ole Strandgaard får også vist, hvordan et lokalmuseums hverdag er påvirket af politik, turisme og et fintmasket netværk, hvor få personer har mange forskellige roller.
Fortællestilen er mere hverdag end festfyrværkeri. Der skænkes utroligt mange kopper kaffer og tændes pibe i en uendelighed. Persontegningerne er mest nuancerede for mændenes vedkommende, mens kvinderne skildres i et noget klichepræget sprog. Anmelderen skal gerne vedkende sig en glæde ved frodige kvinder, men at den centrale (levende) kvindefigur er »den buttede Bodil Bysted« er næsten for meget.
Forstanderen har holdt et frikvarter, og det kan læsere af hans kriminalroman få megen viden og fornøjelse af. Den næste bog vil vinde ved, at der ikke er helt så meget forstander i forfatteren.

Hans Jeppesen

MONTRE
Jubilæumsudstilling
Særudstilling
Vandreudstilling
PÅ LEJEBASIS!

* Vi kan opbygge individuelt efter behov med stort program i standardprofiler.
* Vi sparer projektet for den store investering.

Vi bygger til fast pris/tilbud.

I får netop den montre der passer lige til opgaven.

dekoration · stationsvej 29 · 5792 årslev · tlf. 65 99 21 12

RAPPORT FRA INTERNATIONALT KOLLOKVIUM I BERLIN D. 4.-5. SEPTEMBER 1995 OM MUSEUMS-STATISTIK

Af Søren Agerskov, Statens Museumsnævns sekretariat

Institut für Museumskunde i Berlin havde inviteret repræsentanter fra 9 europæiske lande, hvoraf 6 deltog (Tyskland, Østrig, Schweiz, Holland, England og Danmark) til at mødes i Berlin d. 4.-5. september 1995 for dels at informere hinanden om stadet for museumsstatistik i de respektive lande og dels, da man konstaterede forskellighederne, at drøfte hvordan den kan samordnes. Værterne betalte for rejse- og opholdsudgifter.
Fra Danmark deltog Søren Agerskov, Statens Museumsnævns sekretariat.
Som nævnt blev museumsstatistik behandlet meget forskelligt, dels på grund af forskelle i definition og kategorisering og dels på grund af forskelle i tilgængelighed af oplysninger og deraf afledet interesse for, hvilke emner der er blevet samlet oplysninger om. Den overvejende interesse lå på besøgsstatistikker, hvorimod interessen for økonomisk statistik var meget lille. Det sidste skyldtes, at det i flere lande var besværligt for ikke at sige umuligt at få museerne til at give oplysninger om, hvad de betragtede som forretningshemmeligheder.
Det aftaltes at arbejde for en samordning af statistikken, og man opfordrede NEMO til at forestå denne opgave.
Desuden aftaltes helt konkret at starte på det lille plan med at lave en fælles besøgsstatistik, der omfattede hovedstæderne. Et forslag om at lave det som en storbystatistik faldt på problemer med at definere »storby« ens for alle lande!
Gruppen vil holde sit næste møde i efteråret 1996, og det skulle tilstræbes, at den omfattede mindst alle EU-lande.

RAPPORT FRA EUROPEAN ASSOCIATION OF ARCHAEOLOGISTS (EEA), FIRST ANNUAL MEETING, SANTIAGO DE COMPOSTELA, SPANIEN, D. 20. – 25. SEPTEMBER 1995

Af Peter Pentz, Statens Museumsnævns sekretariat

European Association of Archaeologists er en relativ ny sammenslutning (præsident er Kristian Kristiansen, tidl. Skov- og Naturstyrelsen), der afholdt sit stiftende møde i Ljublana 1994, og altså nu har afholdt det første årlige sammentræf.
Deltagerne, op imod 400, havde en klar overvægt af repræsentanter fra østlandene, da det var lykkedes for EEA at skaffe midler til afholdelse af rejseudgifterne for disse. Ikke desto mindre prægedes mødet i første række af de vesteuropæiske landes deltagere, dvs. især de engelske, spanske, tyske og skandinaviske arkæologer.
De danske deltagere bestod af folk fra Nationalmuseet, Skov- og Naturstyrelsen, Universiteterne og Statens Museumsnævn. EEA synes derimod ikke rigtig at have fået tag i museernes arkæologer.
Mødet koncentrerede sig emnemæssigt i »management«-baner, dvs. måder og perspektiver for arkæologien i forbindelse med bevaring af kulturhistoriske interesser i større landskaber (hermed undgik man specialiserede genstands-typologiske indlæg!), formidlingens rolle i forhold til bevaringstanken, turisme, privatisering af antikvarisk arbejde og arkæologi. Undervandsarkæologien var et andet emne, der nød en større bevågenhed – øjensynlig er der i Europa en stigende interesse for at få de marine undersøgelser sat i bedre system.
Endvidere behandlede man retrospektivt forskellige landes vurdering af resultaterne fra nødudgravninger; på det punkt var alle landene enige om, at resultaterne var skuffende i forhold til indsatsen. Kronologisk beskæftigede man sig med »alle tider«, fra den tidligste jægerstenalder til bevaring af herregårdsmiljøer fra 1975. Det aktuelle eksempel på sidstnævnte var en spansk herregård med omliggende landskab, økonomibygninger, agerstruktur, dyrkningsformer osv.
Mødet var veltilrettelagt, idet man dog her, som ved andre store arrangementer, blev stillet over for vanskelige valg, idet der foregik flere sessioner på én gang. I forbindelse med mødet var endvidere arrangeret poster-udstilling, fx om ødelæggelser af bygninger i Kroatien, kartografisk dokumentation, bevaring af recente hedemiljøer og om nationale antikvariske regler, således fra både Norge og Sverige, medens Danmark glimrede ved sit fravær.
Af de danske bidrag kan nævnes, at Torsten Madsen og Jens Andreasen (Aarhus Universitet) fremlagde et edb-program, de har udviklet til brug for den arkæologiske feltdokumentation.

FRA ICOM'S GENERAL-KONFERENCE

I sidste nummer af Danske Museer gav formanden for dansk ICOM en orientering om generalkonferencen i Stavanger i juli 1995.
Nedenfor bringes korte rapporter fra en række af de internationale komitéer.

1. CIMUSET
2. ICLM
3. CIDOC
4. CIDOC-NET
5. ICMAH

CIMUSET

Det politisk korrekte museum

CIMUSET (International Committee of Museums of Science and Technology) afholdt sit årlige møde i forbindelse med ICOM Generalkonferencen i Stavanger. Ud over i dette møde deltog jeg delvis i IATMs (Inernational Association of Transport Museums) årlige møde, som var lagt i tilknytning til ICOMs Generalkonference.
Ved begge disse møder var der en hændelse, som gav anledning til indlæg og debat, idet denne hændelse også havde en del relation til konferencens hovedtema, »Museums and Community«.
National Air and Space Museum i Washington, verdens mest besøgte museum, havde i anledning af 50-året for den første atombombes nedkastning over Hiroshima besluttet sig for at udstille det bombefly, der kastede bomben. Flyet er et Boeing 29 Superfortress bombefly, som blev døbt Enola Gay efter pilotens mor. Samtidig ville National Air and Space Museum, som er en del af Smithsonian Museum, lave en udstilling om atombombens historie og dens konsekvenser, en udstilling som også stillede nogle spørgsmålstegn ved dens rolle og berettigelse i afslutningen af anden verdenskrig. Disse udstillingsplaner, som tillod sig at beskæftige sig med andet end den oprindelige traditionelle opfattelse af nødvendigheden af nedkastningen af Hiroshima-Nagasaki bomberne, vakte et voldsomt røre blandt veteraner, militærfolk og politikere.
Det hele kulminerede med, at Smithsonians øverste ledelse måtte standse opbygningen af udstillingen på National Air and Space Museum og fyre dette museums direktør.
Man kan spørge sig selv, hvad det var, der medførte den voldsomme reaktion og de voldsomme konsekvenser; specielt da der igennem længere tid har været historikere, der har udtalt sig f.eks. vedrørende atombombenedkastningernes berettigelse på grundlag af studier af frigivet materiale fra tiden. Der har således været en debat i andre medier, hvor den traditionelle mening har måttet brydes med andre opfattelser. Den hårde reaktion mod museet skyldes nok, at dette var i besiddelse af en stump af »virkeligheden« fra dengang, nemlig selve bombemaskinen. Museets ægte genstand giver en helt anderledes udsagnskraft end, hvad andre medier kan stille op med og kan dermed virke som en bærer af »sandheden«. Museet havde ikke været opmærksom på, at man ved et så følsomt emne, og med den placering, dette museum har i USA, enten måtte lave en politisk korrekt udstilling – **eller** fra ledelsens side sørge for opbakning til udstillingskonceptet, – samt præsentere de forskellige synspunkter, der vitterligt er med hensyn til et sådant tema. Ydermere kunne de forskellige synspunkter have været signeret således, at museet ikke fremstår som indehaver af den absolutte sandhed.
I første omgang endte det med, at National Air and Space Museum hurtigt måtte fremstille en politisk korrekt, og mindre, udstilling om atombomben.

Jens Breinegaard
Danmarks Tekniske Museum

ICLM

ICLM's (»International Committee of Literary Museum«) årskonference i Norge, samtidig med ICOM '95, var nr. 17 i rækken siden komiteens start i 1978. Konferencen havde samlet ialt 23 deltagere, repræsenterende 10 lande. Bemærkelsesværdigt var det, at Rusland (SNG) havde sendt hele 10 deltagere.
Årskonferencer, som afholdes samtidig med ICOM's generalkonferencer, er normalt ikke så udbytterige som de mellemliggende konferencer. Dette var også tilfældet i år. Emnet »Museums & Communities« havde nok fremkaldt ialt 11 »papers«, men det kan ikke påstås, at disse bidrog væsentligt til uddybelse af generalkonferencens tema. Litteraturmuseernes »community« varierer meget stærkt – afhængigt af de pågældende museers nationale (evt. internationale), regionale eller lokale karakter.
På mødet vedtog man styrelsens forslag til nye statutter, baseret på ICOM's »model rules« og udformet således, at medlemskredsen udvides til også at omfatte komponistmuseer og andre biografisk orienterede museer. ICLM har p.t. 112 medlemmer, hvoraf over halvdelen er »voting members«, og der kan forventes en betydelig tilgang fra de nævnte museer, når disse bliver bekendt med de nye statutter.
På konferencen foretog man nyvalg til styrelsen. Undertegnede afgik som formand (efter 6 år på posten) og blev erstattet af en polsk kollega. Nyvalgt til styrelsen blev Marianne Wirenfeldt Asmussen, Karen Blixen Museet.
De sidste af konferenceugens dage blev anvendt til studiebesøg på museer for Edvard Grieg (Bergen), Bjørnson (Aulestad), Sigrid Undset (Lillehammer) og Henrik Ibsen (Oslo).

Niels Oxenvad
H. C. Andersen &
Carl Nielsen Museerne

CIDOC

CIDOC (Comité International pour la DOCumentation), er i løbet af de seneste år vokset til at blive en af ICOM's større komiteer. Vi har p.t. 723 registrerede medlemmer fordelt over 63 lande, og med ca. 110 tilstedeværende deltagere var komiteen velrepræsenteret i Stavanger. CIDOC blev stiftet for mere end 25 år siden. Dengang var hovedopgaven katalogisering af museumssamlinger og udarbejdelsen af de nødvendige standarder dertil. Efterhånden som EDB har vundet blivende indpas i museumsverdenen er CIDOC fuldt med, således at brugen af moderne informationsteknologi nu har en fremtrædende plads i komiteens arbejde.
I det forløbne år har CIDOC fungeret som rådgiver for ICOM i forbindelse med organisationens overvejelser om indførelse af informationsteknologi. Synlige konsekvenser i Stavanger var eksempelvis en meget velbesøgt »Internet« stand, der var blevet til i et samarbejde mellem CIDOC og Getty AHIP. Her fik de besøgende lejlighed til at »surfe« på

Internettet, hvor de bl.a. kunne stifte bekendtskab med CIDOC's elektroniske diskussionsliste: »CIDOC-L«. Blandt gæsterne var ICOM's Advisory Committee, der efter reaktionerne at dømme fik en vellykket tur i det digitale univers.
Ud over det arbejde der udgår fra bestyrelsen, er CIDOC's indsats især koncentreret omkring et antal velfungerende arbejdsgrupper, der hver især beskæftiger sig med emner som: fastlæggelse af standarder, ikonografi, moderne kunst, databaser, datamodeller, arkæologi m.m. Nyt i år var skabelsen af to nye arbejdsgrupper med udgangspunkt i Internettet og dets muligheder. Lene Rold beretter her i bladet om en af disse grupper kaldet CIDOC-NET.
ICOM's genvalgte præsident Saroj Ghose har lagt stor vægt på, at organisationen blev synliggjort gennem publikationer. Dette mål har CIDOC i høj grad levet op til og havde i den anledning indbudt Saroj Ghose til at overvære en præsentation af vores publikationer, der bl.a. omfatter »International Guidelines for Museum Object Information: the CIDOC Information Categories«, »Draft International Core Data Standard for Archaeological Sites and Momuments«, »Draft International Core Data Standards for Ethnology/Ethnography«, en række »facts-sheets« samt endelig vores »1995 Newsletter«. Sidstnævnte er jeg, som afgående redaktør, særlig stolt af, ikke mindst fordi det nu også er tilgængelig på Internettet. Både den engelske og franske udgave af det elektroniske newsletter kan lokaliseres via Nationalmuseets »Home Page« (http://www.natmus.min.dk). Flere af de øvrige publikationer vil i løbet af kort tid også blive tilgængelige på nettet. En af disse er udarbejdet af »Archaeological Sites WG«, i et snævert samarbejde med en arbejdsgruppe under Europarådet. Vi forventer, at dokumentet, efter en konference i Oxford til september, vil kunne tiltrædes af ministrene som en anbefaling til medlemslandene, ligesom det for nylig er sket med et lignende dokument vedr. vores arkitekturhistoriske arv. Således vil vores fælles arbejde kunne anvendes som basis for etablering af nationale eller regionale kulturhistoriske registre både af lande inden- og udenfor Europa.
I lighed med Archaeological Sites WG finder flere af CIDOC's arbejdsgrupper en lejlighed til at træffes ind imellem de årlige møder. Det sker formentlig også denne gang, ellers bliver det i Nairobi, Kenya til næste år i september, at CIDOC's medlemmer igen finder sammen. Ved denne lejlighed planlægger vi at gennemføre en række »workshops« i samarbejde med vores afrikanske værter. Vi håber på stor lokal deltagelse. CIDOC har endnu ikke mange medlemmer fra dette kontinent, medlemsskaren er endnu stærkt domineret af Nordamerika og Nordvesteuropa. Forhåbentlig er denne situation ændret en smule efter Nairobi. Informationsteknologien kan være et vigtigt hjælpemiddel.

Henrik Jarl Hansen
Nationalmuseet, DKC

CIDOC-NET

RAPPORT FRA CIDOC-NET – en ny arbejdsgruppe i CIDOC ICOM's 17. generalforsamling sluttede med en afskedsfest fredag 07.07.95, og allerede før festen var slut, kunne man over Internettet læse samtlige resolutioner og programmer. Dette eksempel illustrerer på glimrende vis anvendeligheden og betydningen af de nye elektroniske kommunikationskanaler – e-mail og WWW (World Wide Web), som vi i Danmark for alvor stiftede bekendskab med gennem Forskningsministeriets rapport: Info-samfundet år 2000.
I erkendelse af at den elektroniske kommunikation på så kort tid har fået så stor betydning, blev der i år oprettet en ny arbejdsgruppe i CIDOC med navnet CIDOC-NET. Denne arbejdsgruppes mål er at undersøge mulighederne for effektiv brug af det globale netværk i forbindelse med kommunikation mellem museer og tilgængeliggørelse af museal information til alle – herunder også det internationale museumssamfund. Rent konkret vil man også give information og vejledning i anvendelse af Internet-ressourcerne – dette sidste skal bl.a. foregå på national basis.

Lene Rold
DKC Nationalmuseet

ICMAH

Rapport fra ICMAHs – International Committee for Museums and Collections of Archaeology and History

Indledningvis vil jeg nævne, at interesserede kan få det fuldstændige program for sessionerne hos undertegnede eller ved at læse ICMAH Information, der ventes udsendt i november 1995.
Det maximale deltagertal under mødet blev ca. 80 ICMAH-medlemmer. Den første dag var helliget et program, som vore norske kolleger havde sammensat, med vidt forskellige temaer såsom Norges historie, missionshistorie samt præsentation af de spændende Hermetikkmuseum og Norsk Oliemuseum. Efterfulgt af en livlig debat mellem foredragsholdere og tilhørere.
Næste dag var blandt andet afsat til indlæg fra en af ICMAHs arbejdsgrupper, der repræsenterer en lang række lande, heriblandt også Danmark. Temaet var Archaeological Site Museums, og der blev bl.a. fremlagt en analyse på basis af forespørgsler til de deltagende museer. I tilknytning hertil bragte direktør, professor Bjørn Myhre fra Stavanger et indlæg: Cultural resource management and the public. The role of the museum in its district.
Resten af dagen var helliget den nyåbnede udstilling på Arkeologisk Museum i Stavanger med indlæg af udstillingens bagmænd samt omvisning og debat. Personligt fandt jeg denne form for formidling af forhistoriske fund ikke særlig vellykket endsige publikumsvenlig. Der syntes ikke at være ordentlig sammenhæng mellem de mange fund og de temaer, de skulle belyse.
Trediedagen indledtes bl.a. med oplæg til den efterfølgende excursion, der startede på Stavanger Museum. Den historiske udstilling her gjorde stort indtryk og fik mange roser. Derefter drog vi ud i Rogaland, hvor fællestemaet Ceramic traditions in Rogaland bestemte de mål, der var. Aftenen sluttede med et uforglemmeligt aftensmåltid på Jernaldergården på Ullandhaug, hvor der også berettedes om formidlingsarbejdet på dette Site Museum.
Sidste dag blev der bragt et par indlæg om museernes rolle i samfundet. Derpå var sessionen beskæftiget med »The Deontology Code« – et tema, som var rejst på det forrige årsmøde i Dakar 1994. Senegals repræsentant berettede om det igangværende arbejde, hvorpå der dannedes en egentlig arbejdsgruppe. Interesserede kan få yderligere oplysninger hos undertegnede om dette arbejde.
Endelig blev der foretaget valg til det nye bureau for perioden 1995 – 1998.
President: Yannis Tzedakis, Grækenland – genvalg.
Vice-presidents: Henrik M. Jansen, Danmark, Liselotte Zemmer – Plank, Østrig og Marianne Addink-Samplonius, Holland – nyvalg i nævnte rækkefølge.
Ordinære medlemmer: Leila Badre, Libanon, Abdoulaye Camara, Senegal, Patricia Reynolds, England – alle nyvalg David Devenish, England, Helen Methodiou, Grækenland, Michele Perissere, Frankrig – alle genvalg
Næste årsmøde finder sted i Berlin i oktober 1996. **Tema: Museerne i Østeuropa efter murens fald.** Arrangør: Hans Martin Hinz fra Deutsches Historisches Museum i Berlin.

Henrik M. Jansen
Svendborg Museum

Jernaldergården på Ullandhaug, der dannede rammen om et uforglemmeligt aftenarrangement, ligger som det meste af Stavanger i kontrastfyldte omgivelser.

Det nyvalgte bureau holder sit første møde efter valget.
Fraværende er Liselotte Zemmer Plank fra Østrig og fotografen. Præsidenten for ICMAH ses op mod væggen mellem den engelske og senegalesiske repræsentant. Foto: Henrik M. Jansen.

Et »demonstrationsprojekt« på Glyptoteket

Af Jan Stubbe Østergaard

Baggrunden

I november 1993 indledte Ny Carlsberg Glyptotek et samarbejde med designfirmaet Damsgaard & Lange Arkitekter om gennemførelsen af et informationsprojekt på museet. Projektets hovedelementer var udvikling at et nyt, tosproget skiltesystem, udvikling af et system til udvidet, tosproget tekstinformation i den permanente udstilling, samt endelig udvikling af såvel en præsentationsfolder som en vejledningsfolder. Alle dele skulle føres ud i livet i et repæsentativt omfang.
Budgettet var på 1 mio. kroner, bevilget i sommeren 1993 af Kulturministeriet og det daværende Ministerium for Kommunikation og Turisme (turistdelen varetages nu af Erhvervsministeriets Turismeafdeling). De to ministerier havde netop taget hul på en fælles pulje på ca. 40 mio. kroner til uddeling over en treårig periode. Formålet var at støtte udviklingen af by- og tematurisme og styrke samspillet mellem kulturlivet og turisterhvervet.
I maj 1995 kunne de bevilgende myndigheder besigtige (og heldigvis bifalde) frugten af udviklingsarbejdet i henholdsvis Rodin-samlingen og den ægyptiske samling; rapport og revideret regnskab blev aflagt og godkendt. Tilbage stod sidste fase af arbejdet, formidlingen af projektet og dets resultater til en bredere kreds - det drejer sig nemlig om et såkaldt 'demonstrationsprojekt'. Denne artikel er med andre ord en integreret del af det samlede forløb; det samme gælder allerede trykte indlæg i august-nummeret af Kulturministeriets 'Kulturkontakten' og i Danmarks Turistråds blad 'Dansk Turisme' fra oktober 1995.
Som et led i formidlingen står en række udlånseksemplarer af den ret udførlige rapport til rådighed for interesserede parter; man behøver blot at kontakte Glyptoteket for at komme på (vente)listen. Der bliver desuden mulighed for at kigge resultaterne nærmere efter i sømmene ved et kursus om genstandsskiltning, der afholdes på Glyptoteket primo februar 1996 i Museumshøjskolens regi.

Organisation

Den praktiske gennemførelse af projektet lå i hænderne på en lille arbejdsgruppe bestående af arkitekterne Steen Lange og Peter Donner fra designfirmaet, og tre inspektører fra museet: Mogens Jørgensen fra den ægyptiske samling, Jens Peter Munk fra den moderne, og undertegnede fra den antikke samling. I forbindelse med større beslutninger undervejs blev sagen drøftet i et plenum af museets videnskabelige medarbejdere.

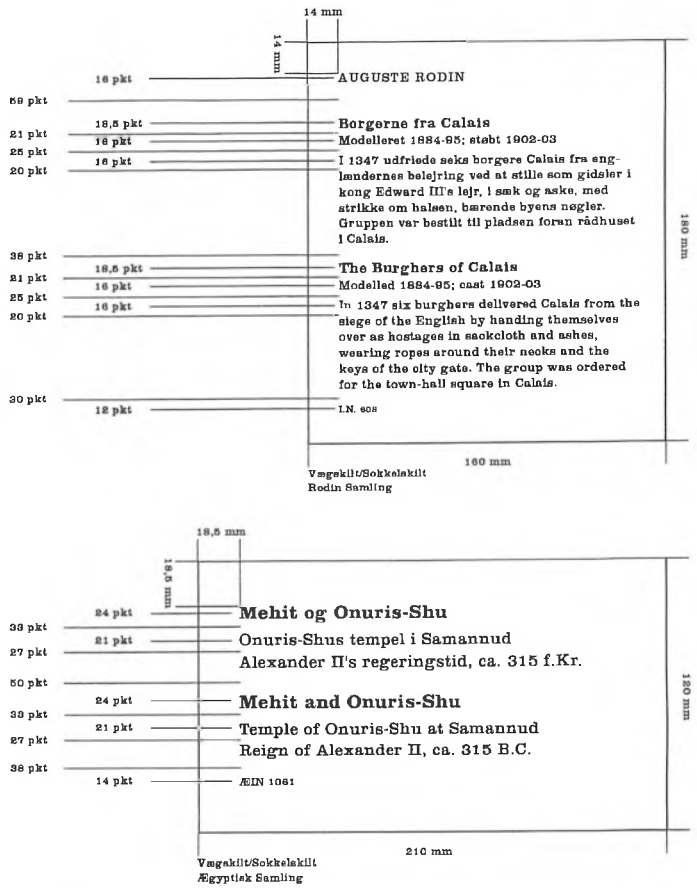

❶ *Skriftypen er Clarendon.*

Grundlaget for samarbejdet var en skriftlig aftale baseret på eksisterende normer, kaldet ABR 89 (Almindelige Bestemmelser for Teknisk Rådgivning og Bistand, 1989); honoraret fulgte Danske Arkitekters Landsforbunds overenskomster.
En afgørende del af forarbejdet var et oplæg fra museet til arkitekterne med overordnede betragtninger og konkrete retningslinjer for det udviklingsarbejde, der skulle udføres. Det dannede grundlag for udformningen af specificerede budgetter, samt arbejds- og tidsplaner for projektet.
Udviklingsarbejdets gang afspejles af følgende, kortfattede beskrivelse af resultaterne. Vægten er lagt på genstandsskiltene, der efter mit skøn har størst interesse. Tekstarkene er af pladshensyn stedmoderligt behandlet, mens de nye foldere er så specifikt knyttet til Glyptoteket, at de helt er udeladt.

De nye genstandsskilte

Tekstens indhold er struktureret efter et grundprincip, der for så vidt muligt skal anvendes overalt i museets genstandsskiltning. Muligheden for en vis variation står dog åben, alt efter samlingers specielle behov. Den konkrete udførelse i to meget forskellige dele af museet anskueliggør fleksibiliteten som grundprincippet. (billede 1)

Skrifttypen er Clarendon. Den er valgt blandt mange andre ud fra en vurdering af læsbarhed, æstetisk kvalitet og karakter. Det er en harmonisk, kraftfuld, elegant antikva-type, der er velegnet til både positiv og negativ tekst. På skiltene står skriften i negativ, altså lys på mørk grund; det giver god læsbarhed under variable lysforhold. Clarendon kan bruges såvel til genstandsskilte som anden skiltning, og er desuden anvendelig til tryksager og plakater. Den vil kunne tilføre museet en samlet grafisk identitet.

Layout af skiltene blev besluttet på baggrund af afklaringen af spørgsmålet om skrifttype og principper for strukturering af teksten. Vejen gik over en række afprøvninger af skriftens og skriftblokkenes udformning, udprintet på papir. Skriftstørrelsen/ skydningen mellem linjerne, brug af fedme og kursivering er vigtige parametre for læsbarhed, mens afsnittenes indbyrdes placering, linielængder, antal karakterer og afstand til skiltekanter er væsentlig for skiltestørrelser og formater.

Den danske og den engelske tekst findes i to tydeligt adskilte blokke ovenover hinanden. Forskellen understreges yderligere ved at holde dansk tekst i hvid, engelsk i gul. I de enkelte tekstblokke er oplysningerne om genstanden anbragt i flere niveauer, således at titel og datering kan læses uafhængigt af beskrivelsen; inventarnummeret er tilstede uden at forstyrre den øvrige tekst. (billede 2)

For at opnå den mindst mulige skiltestørrelse er afstanden fra tekstblokke til skiltekanter og afstande mellem tekstafsnit reduceret ned til grænsen for det grafisk forsvarlige.

Skiltestørrelserne er sat ned til et minimum af hensyn til oplevelsen af kunstværkerne og samspillet mellem dem og rummenes arkitektur. Vi nåede frem til den rigtige løsning ved at afprøve serier af skiltemodeller i forskellige størrelser på stedet, i udstillingssalene. Blandt de faktorer, der skulle tages højde for var læseafstand, placering i højden, placering på væg eller sokkel, lysforhold og skiltenes vinkel i forhold til læseren.

Der blev tale om tre standardformater, svarende til de tre forskellige skilteplaceringer, der viste sig mest egnede i Glyptotekets samlinger. Til hvert format svarer en serie skriftgrader til henholdsvis titel, brødtekst og inventarnummer. Standardiseringen bidrager ikke alene til en harmonisk helhedsvirkning i salene (billede 3 og 4) , men letter også tilrettelæggelsen og fremstillingen af skiltene. Montreskiltningen har et begrænset omfang på Glyptoteket, og udgør et kapitel for sig.

Materialer og teknik skulle leve op til en hel række krav: Æstetisk kvalitet, holdbarhed, rengøringsvenlighed, kort produktionstid, god økonomi, enkelhed i montage og nedtagning... Vi endte med at vælge 2mm aluminiumsplader med malet overflade og serigraferet tekst. Skilte monteret på vægge er forsynet med en noget mindre - og dermed usynlig - bagplade af samme materiale i 1 mm tykkelse, så skiltet hæves frem foran den store omgivende vægflade.

Teknikken er med andre ord ret traditionel, men dens fortrin blev åbenbare på baggrund af en sammenligning med mange andre, mindre konventionelle muligheder.

Opsætningen sker med klæbepuder; det viste sig nemlig, at de kunne nedtages uden at beskadige den bærende flade.

Farver er et væsentligt element i oplevelsen af Ny Carlsberg Glyptotek. Skiltene skal fungere i sale, der ikke alene er malet i afstemte forløb, men også forsynet med farvede gulvmosaikker, terrazzobelægninger og sokler. Sammen med salenes volumen

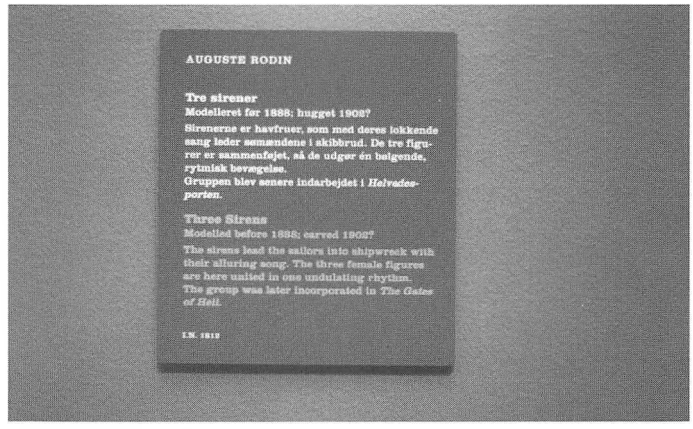

❷ *Vægskilt (sokkelskilt)*

❸ *Ægyptisk samling, sal 1*

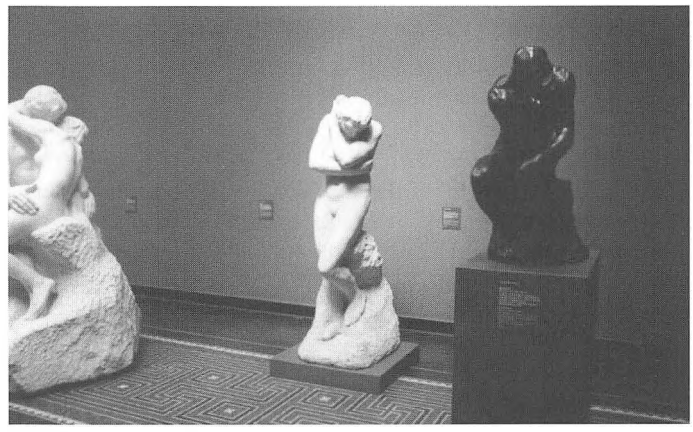

❹ *Robin samling, sal 33*

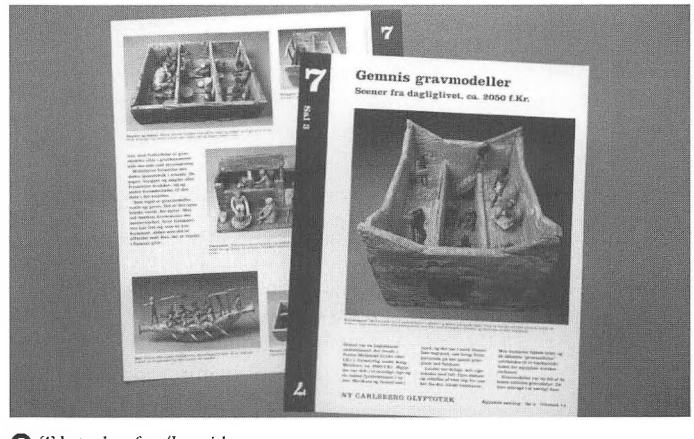

❺ *Tekstark – for-/bagside*

❻ *Møbel til tekstark i ægyptisk samling, sal 1*

❼ *Møblets top med tekstark og index*

og proportioner, og i samspil med kunstværkerne, er der tale om en farvesætning, der er med til at skabe et arkitektonisk miljø af høj kvalitet. Løsninger med en, gennemgående farve, og med identitetsfarver til hver samling blev prøvet uden held. Skiltenes farve måtte samordnes med de enkelte sale.
Det valgte farvesystem er Nextel fra 3M, et industrielt fremstillet lakprodukt, hvis standardfarver er elegant afstemte. De har et fælles præg og harmonerer samtidig med viften af farvesætninger i udstillingssalene. Den slidstærke overflade har en kvalitetsbetonet mat finish og er velegnet til at bære de serigrafererede tekster. Det er en klar fordel at kunne benytte et industrielt fremstillet produkt, fordi det indebærer ensartethed i farven og pålidelighed i leverance.

Tekstarkene

De nye skilte åbner mulighed for en meget kortfattet kommentar til de enkelte kunstværker. Informationsprojektets anden del gjaldt udviklingen af et system, der kunne sammenkæde og udbygge disse oplysninger på dansk og engelsk, i selve udstillingssalene; systemet skulle desuden kunne købes i museets butik. Ideen er bestemt ikke ny. Udfordringen bestod i at gøre den gangbar på Glyptoteket.
Løsningen kalder vi for tekstark. Arkene er i A-4 højformat, med 4-farve illustrationer på forsiden, mens bagsiden holdes i sort/hvid. Ude i museet er tekstarkene laminerede med PVC i en mat, refleksfri kvalitet og formatet er udvidet med et lodret skiltebånd i salens skiltefarve; på skiltebåndet ses salens nummer og tekstarkets nummer i systemet (billede 5) . De laminerede tekstark findes ved indgangen til de enkelte sale, placeret i møbler, hvis udformning og farve harmonerer med salens sokler. De to sprogudgaver findes i hver sin spalte i møblets skråt afskårne overside, og til venstre for spalterne findes et indeks, der orienterer om de emner, tekstarkene behandler. Det kan være et bestemt værk, en kunstner, en genre, eller en periode. Møblerne er dimensioneret til at rumme ca. 20 ark på hvert sprog. (billede 6 og 7)

Eftertanker

Kan andre overhovedet bruge projektet til noget? Selv blandt landets kunstmuseer er Glyptoteket noget for sig, så hvor langt er der ikke fra os til resten af den danske museumsverden? Og dog. Hvert museum har sin egen personlighed, uanset kategori, størrelse og alder, og ligner for så vidt fuldkommen os. Information til museumsgæster er ikke blot er et spørgsmål om formidling af museets indhold, men også af museets karakter.
Og museer skal være karakteriseret af omhu og kvalitetsbevidsthed, hvadenten emnet er kunst, kultur eller natur. Skiltning og anden information er ingen undtagelse i den henseende; de besøgende kigger mindst lige så meget på skilte som på de udstillede genstande.
Kunne vi ikke bare have fundet ud af det hele selv, i stedet for at betale andre for det i dyre domme? Svaret er nej. Gang på gang under arbejdet måtte vi erkende, at her havde vi at gøre med professionelle på et felt, vi ikke var fortrolige med. Designere er dyre drenge, men vi fik noget for pengene.
Pengene, ja. Det omkostningstunge udviklingsarbejde, der er gennemført her i huset, havde vi lige så lidt som andre museer mulighed for financiere over driftsbudgettet. Det har vi derimod, når det gælder videreførelsen, ganskevist kun over en længere årrække: det samlede budget for en ny, tosproget skiltning er på ca. 3 mio. kroner.
I håbet om måske at reducere disse udviklingsomkostninger noget på andre museer betingede de bevilgende myndigheder sig, at vores erfaringer skulle stilles frit til rådighed. Rapporten om projektet rummer da også et væld af detaljerede oplysninger, en opskrift faktisk. Ydermere har arkitekterne givet afkald på deres ophavsrettigheder, så resultaterne står til fri afbenyttelse. Forringede efterligninger frabedes dog venligst, og det ville være i strid med museumsverdenens mangfoldighed at se Glyptoteksklone overalt.
Projektet på Glyptoteket henvender sig som 'demonstration' betragtet først og fremmest til den øvrige museumsverden, iøvrigt i al beskedenhed. Vi har af samme grund følt os forpligtiget til at være overordentlig grundige i vores arbejde; nogle af de afprøvede, men forkastede alternative løsninger kunne måske bruges af andre museer.
Det er imidlertid vigtigt at fastholde, at turismens ministerium har medvirket til at financiere projektet, på lige fod med Kulturministeriet. Projektet henvender sig for så vidt også til turisterhvervet, og blandt dem, der allerede har lånt rapporten, er da også Turistgruppen Vestjylland og Turisteksportgruppen Nordjylland A/S. Fremmedsproget skiltning på alle landets museer står højt på erhvervets ønskeseddel; dets kritik af tingenes tilstand har man senest kunne læse om i 'Dansk turisme', nr. 1 og 6, 1993.
Svaret på denne kritik må være, at intet dansk museum ønsker at foreholde sine udenlandske gæster viden om dets samlinger. Men at denne viden skal stilles til rådighed i en form, der harmonerer med turisterhvervets markedsføring af Danmark som et land, der er et værdigt mål for kulturturisme, byturisme og tematurisme. Når det gælder museer, er ikke mindst vore tyske gæster hjemmefra vant til en tårnhøj standard. Man kunne håbe, at projektet på Glyptoteket demonstrerer, at tilfældige skilteskove og papirlapper ikke er vejen frem. Kvalitet koster penge, og der er større udsigt til at finde dem, hvis turisterhvervet fremover står last og brast med museerne på det punkt.

NYT fra Statens Museumsnævn

Af Michael Lauenborg og Morten Lundbæk, Statens Museumsnævn

En lederansættelses principielle og konkrete aspekter

Statens Museumsnævn har den 15. maj 1995 gjort indsigelse over for ansættelsen af en arkæolog som leder af Grindsted-Vorbasse Museum, der alene har ansvarsområde indenfor nyere tid. Arkæologen er udvalgt af museets bestyrelse ved en helt normal ansættelsesprocedure. Museet er kommunalt og drives af Grindsted og Billund kommuner i fællesskab. Efter den seneste lovrevision i 1989 er den kommunale hovedtilskudsgiver museets tilsynsmyndighed. Nævnet har derfor anmodet Grindsted kommune om at foranledige, at sagen vedr. ansættelse af museets leder tages op til fornyet behandling.

Nævnet er bekendt med, at denne indsigelse har vakt forundring og har været uforståelig for mange. Nævnet vil derfor gerne også her redegøre for sine bevæggrunde.

Hovedparten af vores museer er kulturhistoriske lokalmuseer, – og hovedparten af de kulturhistoriske lokalmuseer er *generelle* kulturhistoriske museer i den forstand, at de beskæftiger sig med alle tidsperioder.

En del af de kulturhistoriske museer har imidlertid valgt at begrænse det ansvarsområde, de er statsanerkendte til at varetage, til enten forhistorisk tid eller til historisk tid. Man vil ved at kaste et blik på Danmarks-kortet sikkert hurtigt kunne komme i tanke om enkelte, rent arkæologiske museer og endnu flere rent etnologiske. Blandt disse sidste hører så klart Grindsted-Vorbasse Museum, hvis vedtægter senest er revideret i dette forår og indsendt af kommunen den 3. april 1995. Det faglige ansvarsområde er her uændret præciseret til »Grindsted-Billundegnens kulturhistorie med forskningsmæssig hovedvægt på nyere tids landbrug og skovbrug samt stationsbyernes kulturhistorie. Kommunernes arkæologiske udgravnings- og forskningsarbejde hører under Esbjerg Museums ansvarsområde.«

Vi lægger i museumsverdenen almindeligvis stor vægt på museumslovens § 2 og understreger gerne, at museerne er forskningsinstitutioner. Alle museerne udarbejder 4-årige arbejdsplaner, hvor de ikke mindst redegør for de forskningsprojekter, de vil gennemføre indenfor deres ansvarsområde. Museumslovens § 11, stk. 1, nr. 7 fordrer, at museets leder skal være faguddannet; og bekendtgørelsens § 5 uddyber dette krav ved at præcisere, at museets leder skal have en akademisk uddannelse i et fag, der er museumsrelevant *og relevant i forhold til museets ansvarområde.*

Samme § 5 i bekendtgørelsen tilkendegiver endvidere den mulighed, at lederen på anden måde (kan) have erhvervet sig tilsvarende kvalifikationer.

For de generelle kulturhistoriske museers vedkommende er det, uanset der på det enkelte museum kan være en tradition for det ene fags dominans fremfor det andet, nævnets opfattelse, at lederstillingerne kan besættes såvel med personer, der har uddannelse indenfor forhistorie, som med personer, der har uddannelse indenfor historie/nyere tid. Det væsentlige for denne type museer må alene være, at begge fagkategorier er repræsenteret i museets stab.

På de museer, derimod, som har afgrænset et ansvarsområde indenfor enten forhistorie eller historie/nyere tid, som deres statsanerkendelse baserer sig på, må lederen imidlertid – for efter nævnets opfattelse at opfylde museumslovens fordring om, at uddannelsen skal være relevant i forhold til museets ansvarsområde – have en faguddannelse, der modsvarer den periode, hvis videnskabelige behandling, lederen skal være i stand til at forestå.

Med arkæologiens stærke stilling i Danmark vil formentlig enhver finde det overraskende, hvis et arkæologisk museum ansatte en etnolog i lederstillingen. Efter nævnets opfattelse gør tilsvarende synspunkter sig gældende også for »nyere tidmuseerne«, og det gør de, ikke af fagpolitiske eller andre slige grunde, men fordi nævnet er af den opfattelse, at museerne som forskningsinstitutioner må skulle forestås af personer, som har deres videnskabelige skoling i det fagområde, der er museets. Og nævnet mener ikke, at en videnskabelig skoling i det ene eller andet fag opnås gennem *praktisk* museumsarbejde af hvad art end nævnes kan.

Nævnet vil gerne understrege, at man med denne, kan det synes, elementære opfattelse af museumslovens bestemmelser mener sig i dyb overensstemmelse med lovens intentioner, og, hvad ydermere er, i overensstemmelse med de ønsker, der fremsættes både fra museerne selv og fra politisk hold om en større grad af forpligtelse og kvalitet i museernes arbejde. Kvalitet må fordre professionalisme, som vel i sin tur forudsætter faglighed.

Det skal, for at foregribe mulige misforståelser, understreges, at nævnet, ligesom museumsverdenen altid har været det, er sympatisk stemt overfor muligheden af at kunne anerkende »tilsvarende kvalifikationer«. Nævnet er blot af den opfattelse, at de for at være »tilsvarende« også må være konstaterbare, og måleli-ge, – og at en sådan afmåling da bør finde sted.

Efter at nævnet har gjort indsigelse, har der på Grindsted kommunes foranledning været afholdt et møde med et medlem af kommunens kulturudvalg (nemlig Grindsted-Vorbasse Museums formand) og borgmesterkontorets sekretariatschef. Det blev på dette møde klart tilkendegivet, at man fra museumsbestyrelsens side alene havde fokuseret på kandidaternes lederevner og ikke havde tillagt den konkrete faglige uddannelse nogen betydning. Stillet overfor nævnets argumentation fandt man også, at det måtte tillægges væsentlig betydning, at museet har en 2. inspektørstilling, som er besat med en etnolog/historiker. Nævnet stillede heroverfor sin vurdering, som anført, hvorefter det er lovens krav, at den relevante, videnskabelige kvalifikation skal ligge i lederstillingen, – ellers kunne man lige så vel ansætte administratorer i museernes lederstillinger.

Grindsted Kommunes formelle svar på nævnets indsigelse indløb den 21. juni 1995, således at det kunne behandles på nævnets møde den følgende dag. Borgmesteren meddeler, at byrådet – efter at have indhentet en udtalelse fra museets bestyrelse – har vedtaget at fastholde den stedfundne ansættelse, og at »det er byrådets opfattelse, at museets bestyrelse har handlet helt i overensstemmelse med gældende lovgivning på området. Bestyrelsen har«, oplyses det, »lagt særlig vægt på [den pågældendes] ledelseskvalifikationer og finder, at denne gennem 10

års udstillingsvirksomhed har erhvervet de nødvendige kvalifikationer til at forestå et kulturhistorisk museum. Iøvrigt er 2. inspektørstillingen besat med en historiker.«

På sit møde den 22. juni 1995 vedtog nævnet, at sagen herefter måtte overgives til Kulturministeriet med understregning af, at Grindsted-Vorbasse Museum med den stedfundne lederansættelse efter nævnets opfattelse ikke opfylder museumslovens bestemmelse om, at lederen skal være faguddannet. Nævnet vedtog samtidig at anmode ministeriet overveje, hvorledes denne bestemmelse mest hensigtsmæssigt kan styrkes ved den forestående lovrevision.

Det er jo desværre ikke den eneste af sådanne sager, som nævnet igennem tiden er blevet stillet overfor. Stillet overfor, – for typisk er der tale om en fuldbyrdet kendsgerning, før nævnet bliver bekendt med sagen. Men det bliver personsager ikke mindre ulykkelige eller ubehagelige af. Og for det menneskelige aspekt hjælper det lidet, af sagen typisk, som her, er principiel, og netop ikke handler om *personen*.

Kulturministeriet har den 19. oktober 1995 tilkendegivet, at man i princippet kan tilslutte sig nævnets synspunkter, men man mener dog, at der i den konkrete sammenhæng kan være omstændigheder, der foranlediger, at en ansættelsesmyndighed må kunne anlægge en bredere vurdering af ansøgernes kvalifikationer. Til den foreliggende sag bemærker ministeriet, at det havde været en hensigtsmæssig fremgangsmåde, om Grindsted-Vorbasse Museums bestyrelse forinden ansættelsen havde forelagt sagen for Kulturministeriet med henblik på en dispensation i henhold til bestemmelsen i § 11, stk. 2. Under hensyn til sagens forløb og den eksisterende dispensationsmulighed mener ministeriet imidlertid, at den skete ansættelse må tages til efterretning.

Samtidig konstaterer ministeriet, at der er behov for at henlede museernes opmærksomhed på ønskeligheden af en mere hensigtsmæssig procedure ved lederansættelser og beder nævnet overveje, hvorledes en sådan forbedring bedst kan tilrettelægges. Og endelig tilkendegiver ministeriet, at man har noteret sig nævnets anmodning om, at spørgsmålet tages op til overvejelse i forbindelse med en lovrevision.

Resultatet af dette seneste eksempel, hvor der klart er handlet i god tro, kan derfor blive en stramning af loven, således at det utvetydigt fremgår, at lederens uddannelse **skal** være fagrelevant for museets ansvarsområde; og hvis man mener, at lederkandidaten kan opvise »tilsvarende kvalifikationer«, så skal dette afprøves som en dispensationssag (jfr. lovens § 11, stk. 2) *inden* der skrives ansættelsesbrev.

Nævnet vil gerne benytte lejligheden til at erindre om 2. punktum i bekendtgørelsens § 5, hvor der står, at »det påhviler museet at underrette Statens Museumsnævn om, hvem der varetager den daglige ledelse.« Nævnet finder, at det er hensigtsmæssigt, at det i nævnet til enhver tid vides, hvem der forestår ledelsen af de enkelte, statsanerkendte museer. Det kniber det ofte med, ikke mindst i forbindelse med kortere eller længere orlov i lederstillingerne, men også ved nyansættelser. Denne besked bør gives, – og med baggrund i den aktuelle sag kan det derudover stærkt anbefales, at man ringer til nævnets sekretariat og checker, *ikke* personen, men *kvalifikationen, før* man skriver ansættelsesbrevet for en ny leder.

Redaktionen har tilbudt Grindsted kommune plads i næste nummer af Danske Museer til at redegøre for sine synspunkter på sagen.

Kulturpolitisk Perspektiv

Nævnet har fået tilsendt kulturminister Jytte Hildens debatoplæg om kulturpolitisk kvalitet – **Krydspunkt** – til udtalelse.

I sit svar har nævnet konstateret, hvad iøvrigt fremgår af en opgørelse i oplægget, at museumsbesøg er en af de aktiviteter, der har den største stigning i befolkningsinteresse sammenlignet med andre kulturaktiviteter.

Videre erklærede nævnet sig i udtalelsen enig med oplæggets grundtanke om, at der burde ske en kvalitetsvurdering i kulturverdenen. I den forbindelse henviste nævnet til de minimumsstandarder, man havde udarbejdet. Der er tidligere i en artikel i Danske Museer nr. 4 fra 1993 redegjort nærmere for dem. Gennem dem havde man et redskab, der over nogle år kunne konkretisere vilkårene for en statsanerkendelse af museerne. Vilkårene kunne senere følges op ved, at man jævnligt evaluerede museernes aktiviteter.

Museet for Moderne Kunst i Strandparken indstilles ikke til statsanerkendelse

I oktober afgav bedømmelsesudvalget sin indstilling til nævnet. Udvalget havde da taget museumsbygningen, der endnu ikke var fuldført, i øjesyn. Udvalget fandt, at det var en yderst fascinerende udstillingsbygning, der med sine særlige multimedierum havde rige muligheder som kulturhus. Museet har som sit faglige ansvarsområde ønsket at forpligte sig til i sin indsamling at afspejle nutidskunsten og de væsentlige kunstindtryk, der danner forudsætning herfor i de seneste årtier. Bedømmelsesudvalget måtte imidlertid konstatere, at museet ikke for nærværende var i besiddelse af en samling inden for området af tilstrækkeligt omfang til, at den kunne bedømmes ud fra relationen til den fremtidige virksomhed.

Udvalget indstillede derfor til nævnet, at museet ikke på nuværende tidspunkt godkendes som tilskudsberettiget, men at man afventer, at museet i en periode på ikke under 4 år har fungeret som museum og har opbygget en samling, der kan danne grundlag for bedømmelse af den museale side af virksomheden.

Statens Museumsnævn har fulgt bedømmelsesudvalgets indstilling og videresendt den til Kulturministeriet.

Aarhus Bymuseum søger om statsanerkendelse

Aarhus Bymuseum har ansøgt om statsanerkendelse. Til at bedømme ansøgningen, inden nævnet afgiver indstilling til kulturministeren, er nedsat et bedømmelsesudvalg, der som medlemmer har formanden Michael Lauenborg samt Peter Dragsbro og Torben Skov.

Byggemoms

Ved årsskiftet 1994/95 bortfaldt som bekendt museernes mulighed for at få godtgjort udgifterne til moms ved brug af eget personale ved bygningsarbejder.
De museer, der selv foretog byggearbejder, fik godtgjort udgifterne kvartalsvis bagud ved at indsende ansøgning til nævnet, som disponerede over en særlig bevilling hertil. Netop den kvartalsvise forskydning skabte et overgangsproblem, idet museerne pludselig ikke kunne få dækning for udgifterne til det sidste kvartal i 1994. Både bevillingens bortfald og specielt problemet med sidste kvartal blev rejst i Folketingets Kulturudvalg efter henvendelse fra flere museer. Kulturminister Jytte Hilden skaffede herefter en særbevilling, der dækkede udgifterne til det sidste kvartal i 1994. Desuden opfordrede hun nævnet til i en overgangsperiode at hjælpe de museer, der blev hårdest ramt af bortfaldet.
I konsekvens heraf har nævnet vedtaget for 1995 at afsætte en bevilling på 500.000 kr. til støtte til de museer, der fast har fået godtgørelse gennem de senere år. Dette vil give en dækning på omkring 40%. Støtten gives kun i 1995 og efter ansøgning. De pågældende museer er blevet underrettet direkte om muligheden. Nævnet har ikke til hensigt at fortsætte ordningen i fremtiden, fordi det vil gå ud over de øvrige formål under rådighedssummen.

Den Konserveringsfaglige Referencegruppe

Nævnet har nu som annonceret i forrige nummer af Danske Museer nedsat en Konserveringsfaglig Referencegruppe på linie med nævnets øvrige Referencegrupper.
Den Konserveringsfaglige Referencegruppe har fået følgende sammensætning:
Udpeget af nævnets midte som Referencegruppens formand, Jørgen Nordqvist, Nationalmuseets Bevaringsafdeling; valgt som repræsentant for det naturhistoriske område, Lizzi Thamdrup, Konserveringscentret for museerne i Ribe, Ringkjøbing og Sønderjyllands amter; valgt som repræsentant for det kunsthistoriske område, Elsa Granov, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot; valgt som repræsentanter for det kulturhistoriske område, Marianne T. Hadsund, Nordjyllands Amts Konserveringsværksted og Gunna Tranberg, Museet for Holbæk og Omegn; udpeget af de tre naturhistoriske centralmuseers konserveringsafdelinger, Ole Høegh Post, Zoologisk Museum; udpeget af Statens Museum for Kunst, Konserveringsafdelingen, Henrik Bjerre; udpeget af Nationalmuseets Bevaringsafdeling, Verner Thomsen.
Referencegruppens funktionsperiode løber fra 1. november 1995 til 30. juni 2000.

Kunstrådighedssrum 1995

I oktober fandt 2. fordeling af kunstrådighedssummen sted. De to referencegrupper – den kunsthistoriske og nyere tid – gennemgik og indstillede ansøgninger til bevilling fra nævnet indenfor hver sit område. Ved 2. fordeling fik bl.a. Kunstindustrimuseet penge til anskaffelse af S. Schmellings computermøbel »Compal Family«, 1994, Bornholms Museum til P. Foss' »Jagtgaleasen Urban af Svaneke«, 1871, og Fyns Kunstmuseum tilskud til Øivind Nygaards skulptur »Sarcophag/Ocular prolonged«, 1991/95.
Til den kommende fordelingsrunde – ansøgningsfrist 1. april 1996 – anvendes de nye ansøgningsskemaer, der udsendes i februar.

Trapholt søger om §13 tilskud

Kunstmuseet Trapholt har ansøgt Kulturministeriet om at få sit nuværende §12 tilskud forhøjet med et §13 tilskud. Ansøgningen begrundes med driften af en nyetableret afdeling af museet, kaldet Det Danske Møbelmuseum. Nævnet har modtaget sagen til udtalelse fra ministeriet.
Af nævnets drøftelser fremgik den holdning klart, at hvor meget man end glæder sig over en stigende grad af faglig specialisering på landsplan, ser nævnet ikke nogen begrundelse for, at dette i sig selv skal udløse et §13 tilskud, hvilket er meddelt ministeriet. Nævnet tilkendegav samtidig sine betænkeligheder ved, at Trapholt med dette projekt ville dublere Det Danske Kunstindustrimuseum.

Kulturby 96-støtte

Nævnet har nu i samarbejde med Kulturby 96-sekretariatet fordelt de sidste bevillinger til kulturby-aktiviteter på museerne. I alt blev 6 ansøgninger imødekommet. Formentlig på grund af det fremskredne tidspunkt kom der ikke mange nye ansøgninger til den sidste runde, og i stedet valgte man at give størsteparten af støtten til projekter, der var indkommet tidligere.

Danekræ

På oktober-mødet behandlede og godkendte nævnet 17 indstillinger om erklæring af naturvidenskabelige fund som Danekræ, og alle finderne fik samtidig tildelt en godtgørelse. Der har generelt været en del sager; men antallet af sager til dette møde var alligevel usædvanligt højt. Det skyldes, at der var særligt mange insekter at tage stilling til. Alle fundene er placeret på Geologisk Museum i København.

Nævnets møder i 1996

Nævnet holder normalt 6 møder årligt, og datoerne for 1996-møderne er nu fastlagt til: 8. februar, 25. april, 20. juni, 5. september, 24. oktober og 12. december. På det sidste møde fordeles rådighedssummerne for 1997. Kunstrådighedssummen for 1996 fordeles endeligt på møderne d. 25. april og 24. oktober. Både nævnets mødedatoer og ansøgningsfrister til rådighedssummerne vil komme med i museumskalenderen, der udsendes ved årsskiftet.

Nye bøger og andre publikationer

Dansk Museumspædagogik i 25 år.
Red. af: Inge Adriansen, Marianne Bro-Jørgensen, Allan Berg Nielsen og Vivi Jensen.
Med fgl. indhold:
Inge Adriansen: Museumspædagogik 1969-1994
Vivi Jensen: Forskning og formidling – to ligestillede begreber
Jan Stubbe Østergaard: Formidlingsmøderne på Fuglsø
Karsten Ohrt: Tid til turismen – Silosbølgen.
Udstillinger gennem 25 år:
Ole Strandgaard: Basisudstillingen
Carsten Paludan-Müller: Den tabte tid – om at udstille oldtiden i nutiden.
Anneli Fuchs: Den totale installation – fremtidens udstilling?
Inger Sorgenfrei: Om moser – og den selvfortællende udstilling. Historien om Brede-udstillinger.
Marianne Bro-Jørgensen: Mellem spånplader og videoskærme – udstillinger på provinsens kulturhistoriske museer i 25 år.
Museerne og Skolen:
Lene Floris: Frilandsmuseets Skolestue – Museumspædagogik og formidling gennem 30 år.
Signe Jacobsen: Formidling til børn og unge på Vejle Kunstmuseum
Grethe Petersen: Kunstformidling – hvorfor – hvordan?
Thyge Jensen: Fiskerimuseets skoletjeneste. Oplevelser og undervisning på samlebånd.
Ove H. Nielsen: Ram skolerne! Kulturhistoriske museers skolerettede arbejde.
Merete Staack: Har du ikke lidt meget fantasi? Skoletjeneste i København.
De nye Medier:
Lars Holst: Egnsspil – fordele og ulemper
Tinne Wanning: Interaktiv video – multimedier – hypermedier.
Allan Berg Nielsen: Rekonstruktion
Annemarie Kruse: Hvad hånden former, er åndens spor – et signalement af historiske værksteder i Danmark.
Museerne på vej til år 2000:
Inge Adriansen: Tendenser i museumsformidlingen i begyndelsen af 1990'erne.
Vagn Steen: » – men når han så tar fat...« – om fremtidens museale liv.
English summaries.
190 s., ill. s/h. Forlaget Hikuin, Moesgård, Århus. Pris 100 kr.

Galler på planter
Af Thomas Secher Jensen og Boy Overgaard Nielsen.
De fleste har set de kønne galæbler på egetræernes blade og de mærkelige bunker af sammenfiltrede grene i birketræerne – de såkaldte heksekoste. Begge fænomener er galledannelser. En galle er resultatet af et raffineret samspil. Fænomenet defineres som en misvækst på planten forårsaget af en såkaldt galledanner, dvs en eller anden levende organisme, som gennem sit angreb får planten til at reagere med en usædvanlig vækst. På trods af betegnelsen er det altså ikke galledanneren, som opbygger gallen, derimod planten selv.På verdensplan findes der omkring 15.000 arter, som kan fremkalde galler på planter. Disse arter kan typisk være insekter, mider, svampe eller mikroorganismer.De mange fotos viser gallernes mangfoldighed i former og farver. Heftet har bestemmelsesnøgle med detaljerede stregtegninger, der gør det muligt for læseren at bestemme de galledannende mider og insekter.
31 s., ill. s/h og farve. Natur og Museum 34. årg. nr. 3, 1995. Pris 42 kr. (abonnement 1995, 4 hefter: 118 kr.)

Herregårdsliv i 1990'erne
Af Peter Bavnshøj og Kirsten Eriknauer
Bogen beskriver hverdagen bag facaden i de store huse, der gennem generationer har været centrum for et storslået liv, men som i vor egen tid har været gennem store forandringer, såvel økonomisk, teknologisk, socialt som menneskeligt. Hvordan har man indrettet sig i forhold til de skiftende betingelser for landbrugsdrift, hvilke maskiner har man, hvor mange medarbejdere er der på herregården og hvordan leves livet i hovedbygningen? Ved at lade beboerne på ti udvalgte herregårde tale selv, er det blevet muligt at besvare en del af spørgsmålene, og vise, at virkelighedens herregårdsliv i dag ofte er meget anderledes end mange forestiller sig.
Ill. s/h og farver. Udgivet af Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup og Forlaget Djurs, Auning. Pris 198 kr.

Ind på museet – ud i naturen
Af Ole E. Meyer, Kay W. Petersen, Ole Høegh Post og Leif Schack-Nielsen. Red.: Ole E. Meyer. Fotos: Tune Andersen.
Den 2. november 1995 var det 25 år siden, at det første afsnit af Zoologisk Museums basisudstillinger blev åbnet for publikum i Universitetsparken i København. Bogen er udgivet i denne anledning.
58 s., ill. farve. Zoologisk Museum, København.
Pris ikke opgivet.

Palle Nielsen: Grafik og Tegning
Af Palle Nielsen
Bogen er udgivet i anledning af at Palle Nielsen fylder 75 år og i forbindelse med udstilling på Vejle Kunstmuseum. Bogen er skrevet og tilrettelagt af kunstneren selv og illustreret udelukkende med værker fra Vejle Kunstmuseums samling.
38 s., ill. s/h og farve. Vejle Kunstmuseums Forlag 1995.
Pris ikke opgivet.

Fiktion & Virkelighed. J.F. Willumsens fotografier.
Af Leila Krogh
Bogen er udgivet i anledning af særudstillingen med samme titel (til 30.12.95) på J.F. Willumsens Museum. Bogen indeholder uddybende artikler om kunstneren og kunstnerens fotografier og kaster nyt lys over kunstnerens liv og værker. Fotografierne supplerer hans produktion af malerier, tegninger, grafik, skulptur, keramik og arkitektur. Willumsen betragtede ikke sine fotografier som kunstværker i sig selv. De var for ham et hjælpemiddel i arbejdet med værkerne.
126 s., ill. s/h. J.F. Willumsens Museum, Frederikssund.
Pris ikke opgivet.

Skærbæk Museum 1985-1995
Af H.E. Sørensen
Heftet er udgivet i anledning af Skærbæk Museums 10-års jubilæum og indeholder artikler om oprettelsen af museet og de første 10 års aktiviteter.
23 s., ill. s/h. Historisk Forening for Skærbæk og Omegn og Skærbæk Museum i samarbejde med Forlaget Melbyhus, 1995.
Pris ikke opgivet.

Museerne og kulturlandskabet i Storstrøms Amt
Red.: Nils Ohrt og Palle Birk Hansen
Med flg. indhold:
Forord af Hjørdis Høegh-Andersen, formand for Museumsrådet
Indledning af Palle Birk Hansen og Nils Ohrt, samt:
Nils Ohrt: Skejten – et (kult)urlandskab i kunsten.
Johannes Nørgaard Petersen: C.D.F. Reventlow og kulturlandskabet
Karen Løkkegaard Poulsen: Lollands herligheder – kulturlandskabet ved Maribo-søerne.
Liselotte Mygh: Kulturlandskabet på Falster
Rasmus Nielsen: Møn som kulturlandskab
Helle Schummel: Østsjælland – et kulturlandskab
Palle Birk Hansen: Mellem Suså og Fladså – kulturlandskabet på Næstved-egnen.
Lars Buus Eriksen: Maleren Ole Ring – landskabsmalerier fra Præstø-egnen.
Adresseliste for museerne i Storstrøms Amt.
19 s., ill.farve og s/h. Museumsrådet i Storstrøms Amt. Forlag Næstved Museum. Pris ikke opgivet

Det Kongelige Bibliotek, Årsberetning 1994
Red.: Julie Fryd Johansen
Årsberetningen er baseret på indberetninger fra de forskellige afdelinger:
Indledning om organisation, byggeprojekterne, bygningsforandringer.
Nationalbibliteksområdet, Nationalbibliografien, Universitetsbiblioteksområdet, Publikumsområdet, Formidling, Bevaringsområdet, Forskningsområdet. Personalia, Kunstforeningen, Økonomiske forhold, statistik, publikationer m.v. English summary.
76 s., ill. s/h. Det Kongelige Bibliotek, København. Pris ikke opgivet.

Louisiana Revy. Alexander Calder
Red.: Kjeld Kjeldsen, Lars Grambye, Uffe Harder. I red. af dette nummer: Christine Buhl Andersen.
Udgivet i anledning af udstillingen på Louisiana (til 21.1.96) med følgende indhold:
Lars Grambye: Introduktion
Giovanni Carandente: Alexander Calder
Knud W. Jensen: Calders verden
Arnauld Pierre: Bevægelse og virkelighed i Calders værk.
Hein Heinsen: Verden er ting, som er føjet sammen. Et møde med Alexander Calder.
Jens Toft: Alexander Calder – den venlige modernist
Jean-Paul Sartre: Calders mobiler.
Arnauld Pierre: Stabilen: Skyggesiden
Alexander S.C. Rower: Nummerplader
Joan Marter: Moderne skulptur og Alexander Calder. Læremester i bevægelse.
Alexander Rower: Kunstnerisk kronologi.
Katalog.
96 s., ill.farve og s/h. Louisiana, Humlebæk. Pris 99 kr. (årsabonnement 3 numre 95/96. 297 kr.)

Billedkunst 3, 95
Red.: Troels Andersen, Ane Hejlskov Larsen, Finn Terman Frederiksen, Lars Morell og Peter Shield.
Temanummer om kunst og matematik med følgende indhold:
Troels Andersen: Anden og fjerde dimension – om suprematismens billedopbygning.
Jesper Borregaard Fasterholt: Det binære talsystem
Lars Morell: Talrækker hos Donald Judd.
Svend Østergård: Æstetikkens geometri
Line Helena Bak: Kunsten at rejse – i en kasse. Joseph Cornell og kassekunsten.
Vicky Lea Arndal: Det anelsesfulde felt mellem formalismen og fortælling. Om Helle Frøsigs maleri.
31 s., ill. s/h og farve. Billedkunst, Postbox 940, 8600 Silkeborg.
Pris 50 kr. (årsabonnement 4 numre 180 kr.)

Kulturpenge 1995. Offentlige udgifter til kultur 1995.
Red.: Kirsten Zandersen, Lone Ømann og Kirsten Hermansen.
Med fgl. indhold:
Indledning: Kulturpenge 1995.
Offentlige udgifter til kultur 1995. Skabende kunst. Musik. Teater. Film. Biblioteker. Arkiver. Museer og zoologiske haver. Kunstneriske uddannelser. Almenkulturelle formål. Internationale kulturelle formål. Idræt. Radio og TV. Lovliste. Publikationsliste. Stikordregister. Kulturministeriets organisation.
64 s., Kulturministeriet, august 1995. Kulturpolitisk Sekretariat.
Pris 70 kr. Købes i boghandlen eller hos Statens Information.

Kunst Indeks Danmark
Kunst Indeks Danmark har udgivet folder med det formål at udbrede kenskabet til at Danmark, som et af de eneste lande i verden, har en centraldatabase hvorfra enhver kan hente oplysninger om kunstværker, der er i dansk offentlig eje.
Folderen kan fås ved henvendelse til: Kunstindeks Danmark, Statens Museum for Kunst, Sølvgade 48-50, 1307 København K. Tlf. 33 91 21 26. Telefax: 33 14 23 26

»Brudekjoler 1785-1995«

I mange samfund er brylluppet den største og mest betydningsfulde fest. Derfor knytter der sig mange særlige ritualer, skikke og traditioner til bryllupsfesten. Brudens påklædning har i flere århundreder været et af de områder, som man har viet særlig opmærksomhed. Samtidig har brudekjolen undergået forandringer, der har fulgt skiftende tiders modestrømninger. Skive Museum har flere fine brudekjoler i sine samlinger.

Det er fortrinsvis sorte brudekjoler, som har været brugt på landet, men også et helt enestående sæt bryllupstøj fra 1784 fra Krabbesholm – en brudgomsdragt og en brudekjole i rokokostil.
I dag holder mange igen store, overdådige bryllupper og derfor er brudekjolen blevet gjort til et festligt udstillingsemne.

Skive Museum – til 30.12.95

Palle Nielsen 75 år

I år fylder Danmarks nok største nulevende grafiker 75 år. Palle Nielsen er meget velrepræsenteret i Vejle Kunstmuseums store tegning- og grafiksamling, og kunstneren har selv udvalgt blandt de mange værker til denne retrospektive udstilling.
Få grafikere har nydt så stor udbredelse som Palle Nielsen, hvis værker vil være kendt af store dele af Danmarks voksne befolkning. Hans billedverden møder én i bøger og som illustrationer i aviser, tidsskrifter og historiebøger, eller som originalværker i utallige hjem, institutioner og museer. Utvivlsomt skyldes denne vide udbredelse kunstnerens evne til med sin perfekte teknik at forme det indhold, som for alvor har ligget ham på sinde: Nemlig tolkningen af efterkrigstidens ånd og vilkår.

Vejle Kunstmuseum – til 7.1.96

Fra »Orfeus og Eurydike Første del«, Varsel. 1955. Linoleumssnit.

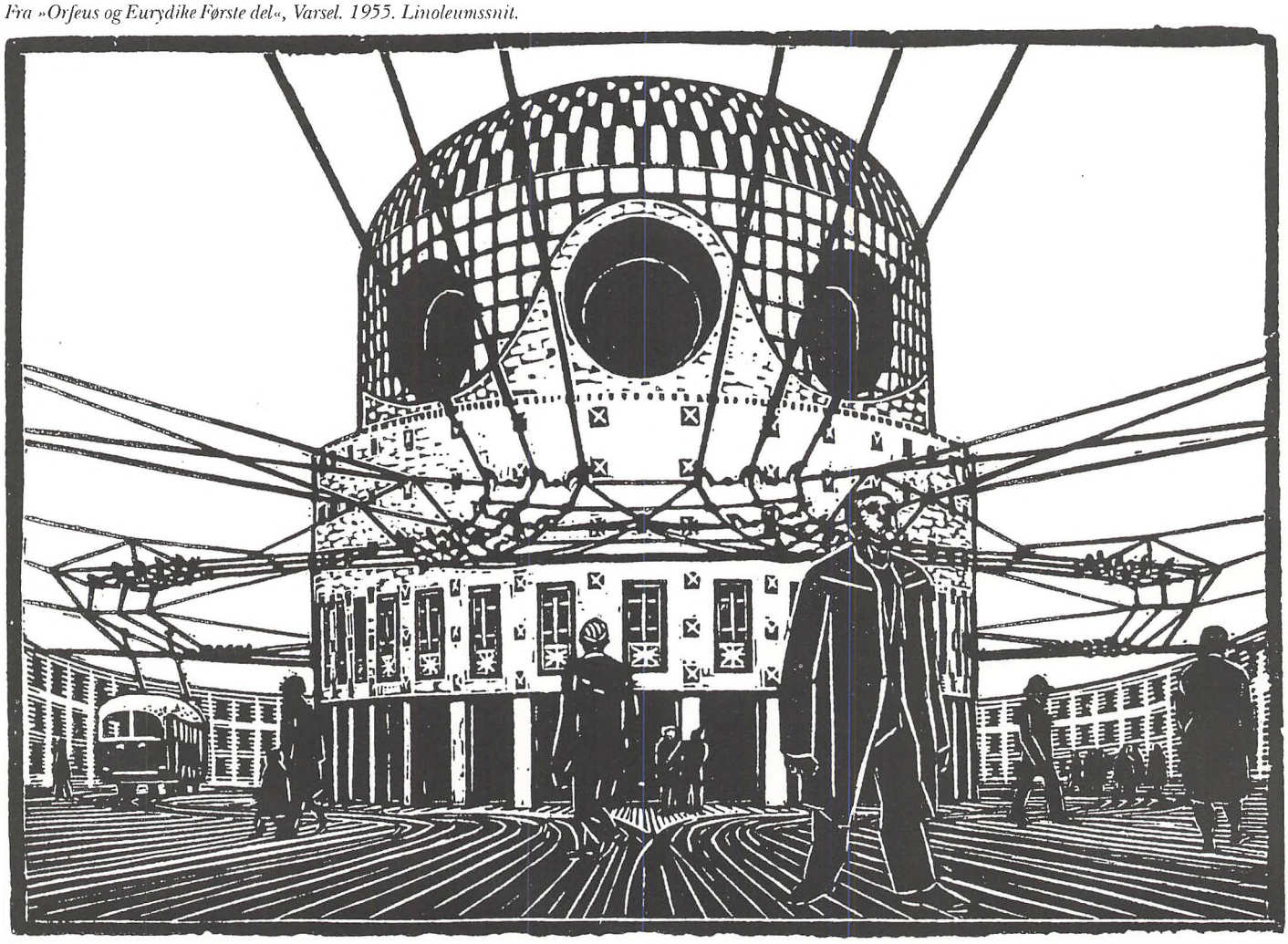

UDSTILLINGER

»Bestilt Kunst« DDR-kunst 1949-1990

Udstillingen er sammensat af den kunst, der i årene fra 1949 til 1990 blev produceret på officiel bestilling i det tidligere DDR. Bestillingerne kom fra det kommunistiske parti, fra fagforeningerne eller fra større statslige virksomheder, og viser som helhed et spejlbillede af den østtyske kultur og historie i DDR-perioden.
Mange af værkerne handler om hverdagen i et sprog, som er temmelig let af forstå og som især i de første årtier overbevisende fortalte om socialismens strålende fremtid. Det interessante ved udstillingen er, at den samtidig viser, hvordan hele den østtyske samfundsopfattelse gradvis krakelerede. Og da den østtyske stat brød sammen, havde kunsten faktisk givet udtryk for det flere år inden.
Udstillingen er ikke kun en kunstudstilling, men også en udstilling af forholdet mellem kunst, politik og samfund, afspejlet gennem et samfund, skabt politisk, i en overordnet, teoretisk ramme, fastholdt med vold, men socialt under opløsning igennem mange år.
Udstillingen er tilrettelagt af Deutsches historisches Museum i Zeughaus i Berlin, og de udstillede værker stammer fra en lang række virksomheder, instutioner og museer i det tidligere DDR.

Arbejdermuseet, København
– til 17.12.95

Den tysk-sovjetiske venskabsforening havde i 1988 bestilt en afbildning af Sovjetunionens historie hos kunstneren Norbert Wagenbrett, og billedet her er et af de syv billeder, der blev præsenteret i 1990. »Glasnost« startede i Sovjetunionen i foråret 1987, og det var nu ikke længere muligt at skjule, at facaden var ved at smuldre. I Tyskland var det umuligt at diskutere landets egen politik åbenlyst, så man benyttede Sovjets historie og forholdene der som en slags lynafleder.

PERMANENTE SAMLINGER

Lettiske Skatte

Den 8. november åbnede Museet på Koldinghus udstillingen »Lettiske skatte – tekstiler og smykker fra Letland gennem 1000 år«.
Udstillingen, der rummer over 300 genstande, fortæller historien om den lettiske dragttraditions næsten udbrudte forløb fra jernalder til nutid. Arkæologiske fund, rekonstruktioner og hele originale dragter viser hvorledes den lettiske bonde gik klædt fra jernalder over vikingetid og middelalder og næsten op til vor tid. Af de mange fornemt udførte genstande kan bl.a. nævnes »krigerarmbånd« båret af jernalderens mænd, et indigoblåt kvindesjal med vævede borter og kunstfærdige mønstre af små indvævede bronzeringe, kvindediademer prydet med glasperler, tinrosetter og bronzespiraler samt sølvbrudesmykker af imponerende dimensioner.
Forklaringen på at hele dette fantastiske dragtmateriale er bevaret og har kunnet rekonstrueres er Letlands sene kristning. Helt op i 1500-årene foretog man stadig mange steder begravelser, hvor den døde fik sin festdragt og alle sine smykker med sig i graven. Smykkerne indeholdt kobber og virkede derfor bevarende på dragterne.
Udstillingen rummer nogle af de fornemste fund fra det lettiske nationalmuseums samlinger. Mange af genstandene er fundet frem og sat i stand til netop denne udstilling og har ikke tidligere kunnet ses – end ikke i deres hjemland.

Museet på Koldinghus
– til 14.1.96

Kunstindustrimuseet i København indviede den 6. oktober den restaurerede vestfløj og »Villaen«, Bredgade 74, Kunstindustrimuseets nye administrationsbygning.
Samtidig præsenteredes nyopstillingen af det 20. århundredes kunsthåndværk og design og desuden det nyetablerede Designstudie for børn og unge.

Kunstindustrimuseet,
København. Fra 6.10.95

Moder Jord fra København til Vejen

Den 7. oktober opstilledes den 16 tons tunge marmorskulptur »Moder Jord« af billedhuggeren Stephan Sinding (1846-1922) i anlægget ved Vejen Kunstmuseum. Skulpturen vil her indgå som et led i museets præsentation af dansk kunst fra tiden omkring århundredskiftet med hovedvægten på de symbolistiske strømninger med værker af Niels Hansen Jacobsen, Jens Lund, Ejnar Nielsen og Axel Hou.
Moder Jord bestiltes af Carl Jacobsen til Glyptoteket. Den var færdighugget i Carrara marmor i 1906 og blev opstillet i en af de indre gårde på Glyptoteket, men har været utilgængelig siden 1914. I forbindelse med omfattende nybyggeri i Glyptotekets indre gårde har det været nødvendigt at finde en alternativ placering til skulpturen og den er nu deponeret på Vejen Kunstmuseum.

Vejen Kunstmuseum
– fra 7.10.95

Udstilling om udgravningerne ved Sebbersund

Udstillingen er baseret på de resultater som Aalborg historiske Museum har opnået siden udgravningerne startede i 1990. Hvert år er foretaget store undersøgelser af en handels- og håndværkerplads fra sen germansk jernalder, vikingetid og tidligste middelalder (ca 700 til ca 1150).
Nu er det muligt at sammenfatte og præsentere de hidtidige resultater og vise de mange spændende oldsager. Udover Seebersund-pladsen omhandler udstillingen også bebyggelsen i den østlige del af Limfjorden. Sebbersund-pladsen er med sine internationale forbindelser vigtig for vores forståelse af bebyggelsen, handelsforbindelser og politiske magtstrukturer i den østlige Limfjord. Handelspladsen er også med til at understrege fjordens vigtighed i sen jernalder og vikingetid – ikke bare regionalt, men på landsplan.
Som noget helt enestående i dansk sammenhæng er der på handelspladsen opført en stavkirke omkring år 1.000 og en kirkegård omkring kirken er taget i brug samtidig. Her møder vi den tidligste nordjyske kristendom.

Aalborg historiske Museum
– til efter påske 1996

Modelskib 95

Medlemmer af Orlogsmuseets Modelbyggerlaug viser deres nyeste modelarbejder i denne udstilling.
Skibsmodellen har gennem tiderne været et elsket fænomen hos alle søfarende folk. De findes blandt fundene fra det gamle Egypten og som votivskibe i vore kirker. Skibsmodellen – den lille skalabyggede afbildning af det virkelig skib – er også de sidste 400 år brugt som grundlag for planlægning af det virkelige skibsbyggeri.
Foruden den nyttige brug af modeller i værftsindustrien har bygning af skibsmodeller alle dage været en yndet fritidsbeskæftigelse, som i vore dage dyrkes på alle niveauer, hvor også rigtige konstruktionstegninger og andet historisk baggrundsmateriale tages i anvendelse.

Orlogsmuseet, København
– til 14.1.96

»Heart of Darkness« Ny international kunst i Holstebro

Den amerikanske billedkunstner Lawrence Weiner udstiller på Holstebro Kunstmuseum. Udstillingen består af værker udført specielt til lejligheden sammen med en række værker, der bearbejder kunstnerens forhold til Holstebro og belyser hans udsmykningsarbejde på facaden af Holstebro Rådhus.
Ord og sprog indgår som en iøjnefaldende del af Weiners værker – væginstallationer med ord, der indtager og bemægtiger sig rummet, som var det skulptur.
Det eneste permanente værk Weiner har udført i Danmark, er udsmykningen på Holstebro Rådhus fra 1990. Udsmykningen kredser om det at færde sig under Nordstjernen, der opfattes både som en fysisk konkret størrelse og som et metafysisk fænomen.

Holstebro Kunstmuseum
– til 30.12.95

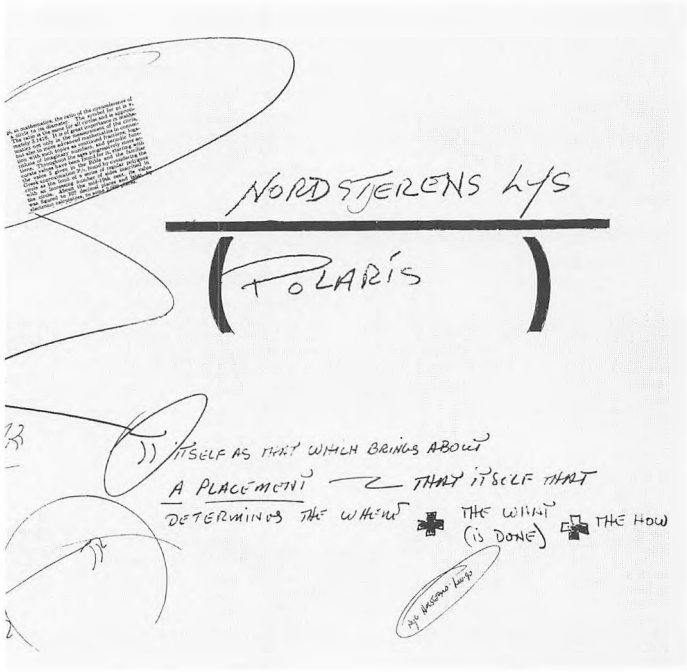

»Glas fra North Carolina«

På Miss Lucy Morgans Penland School of Crafts midt i North Carolinas Blue Ridge Mountains har der siden 1920'erne været undervist i kunsthåndværk – bl.a. inspireret af Miss Morgans besøg på Kunsthåndværkerskolen i København.
Da glaskunstneren Harvey Littleton i begyndelsen af 60'erne indførte undervisning i glasblæsning på Wisconsin University, og ikke mindst da han senere flyttede til North Carolina, smittede interessen for glas af på Penland School, der inviterede forskellige kunstnere til at undervise. Flere af skolen første lærere er blandt de udstillende kunstnere. Harvey Littletons store åbenhed og imødekommenhed har ikke blot inspireret mange glaskunstnere, men også medført at mange af dem har bosat sig i området. Resultatet af denne gensidige inspiration kan ses på udstillingen.
Udstillingen omfatter 49 værker af 22 kunstnere. Udstillingen er tilrettelagt af Glasmuseet i samarbejde med kunsthistoriker Joan Byrd, Western Carolina University og glaskunstner Rick Beck, North Carolina.

Glasmuseum, Ebeltoft
– til 31.12.95

Lægemidler fra dyreverdenen

På udstillingen præsenteres gammelt og nyt, overtro og videnskabelige kendsgerninger, levende og dødt – alverdens dyriske droger, som på en eller anden måde har hjulpet mennesker med at kurere sygdomme.
Myter og naturvidenskab fulgtes ad i årtusinder. Endnu i 1930'erne kunne et dansk apotek minde om et naturaliekabinet med udstoppede kuffertfisk hængende under loftet, de uundværlige lægeigler i krukker og glas med myrer og biller på hylderne. Tilbage i 1600-årene indgik også menneskelige kropsdele i mange præparater. Bøddelen var fast leverandør.
I de senere år er man blevet opmærksom på de uudnyttede ressourcer i naturen. Forskere har i dyreriget fundet kemiske forbindelser, som man næppe ville have fundet på at konstruere i laboratoriet. Interessen koncentreres især om havdyr, hvoraf mange har vist sig at indeholde antibiotika, der kan hamle op med den civiliserede verdens efterhånden mange resistente bakteriegrupper.

Naturhistorisk Museum Århus – til 1.2.96

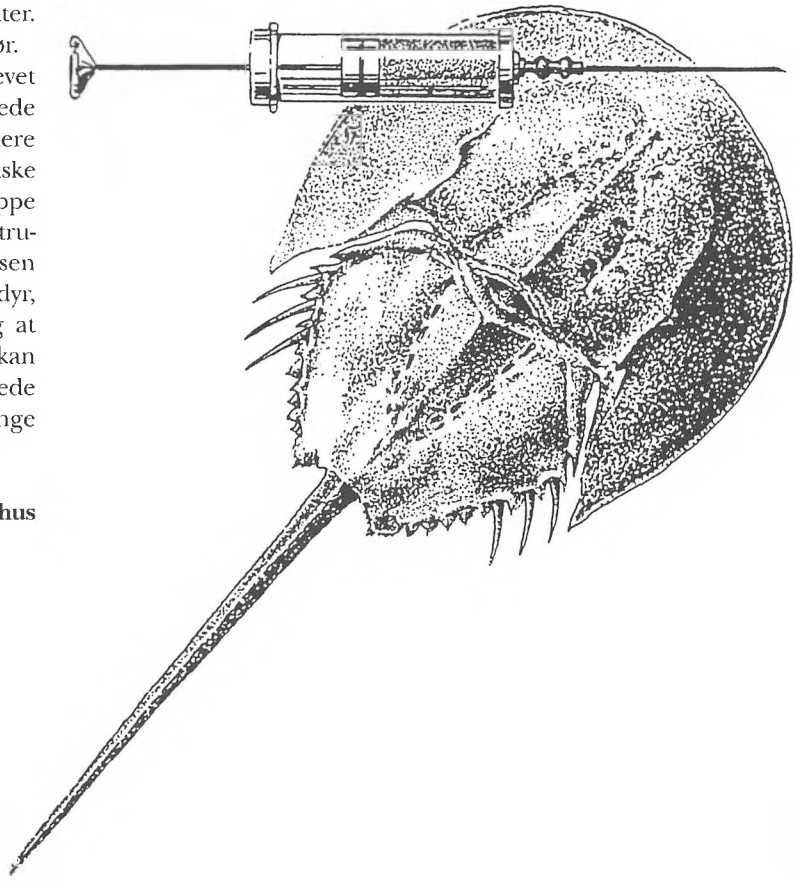

Dolkhalen, hvis blod anvendes til at spore små mængder gift fra de såkaldte gramnegative bakterier i fødevarer, drikkevand, luft og medicin.

Toscansk Majolika. En 600-årig levende fajencetradition

Greve Museum viser en udstilling om Toscansk fajence, såkaldt majolika. Udstillingen er blevet til i samarbejde med det nye og spændende Museo Montelupo nær Firenze, hvor man har en meget stor samling majolika fra slutningen af 1300-tallet frem til 1800, udelukkende sammensat af potteskår fundet under byen i store mængder, og stammende fra knuste fade, krukker mv. som er blevet kasseret, men som nu er dokumentation for den store produktion af tinglaserede fajencer, der har været i den lille by siden middelalderen.
Udstillingen lægger vægt dels på majolika fremstillet i Toscana, Montelupo, dels på, at det er en levende tradition. I Toscana findes således mange værksteder, hvor man fremstiller kopier af renæssancemajolika. Greve Museum har besøgt nogle af disse værksteder og hjemtaget kopier, der både er dokumentation af den levende tradition og viser majolikaens udvikling.
Greve Museum udstilling er museets bud på at markere relationen til venskabsbyen Greve i Toscana, i anledning af Greve kommunes 25 års jubilæum.

Greve Museum – til 3.3.96

Asger Jorn og 10.000 års nordisk folkekunst

Nationalmuseets særudstilling er baseret på maleren Asger Jorns (1914-1973) livslange interesse for nordisk oldtids- og middelalderkunst. Som 23-årig mødte Asger Jorn arkæologen P.V. Glob og deres diskussioner om kunst og arkæologi var stærkt inspirerende til at Jorn senere, i 1960'erne planlagde at udgive et kæmpe bogværk på ialt 32 bind om den nordiske folkekunst gennem 10.000 år. Han ønskede at vise, at hele Norden igennem årtusinder har haft en rig og særegen kunstnerisk produktion med gennemgående motiver af mytisk karakter.
Sammen med fotografen Gerard Franceschi rejste Jorn rundt i Norden og da det store bogprojekt kuldsejlede i 1965, havde de optaget mere end 25.000 sort/hvid fotografier. Fotografierne viser udsnit og detaljer, som ellers kan være svære at se med det blotte øje og er på den måde brugt som redskab til at indfange den nordiske billedverden og sammenstille motiver i den.
Udstillingen viser næsten 400 af disse fotografier sammenstillet med originale kunstgenstande fra de nordiske museer. Guldhornene vil danne midtpunkt i udstillingen. Til sidst vises Jorns store billedvævning »Den Lange Rejse« fra 1959-60, som måske er det værk hvori han mest eksplicit gør brug af de nordiske motiver, som han brugte så mange år på at udforske.
Udstillingen er arrangeret af Troels Andersen, Silkeborg Museum og arkæolog Tove Nyholm.

Nationalmuseet, København – til 7.2.96